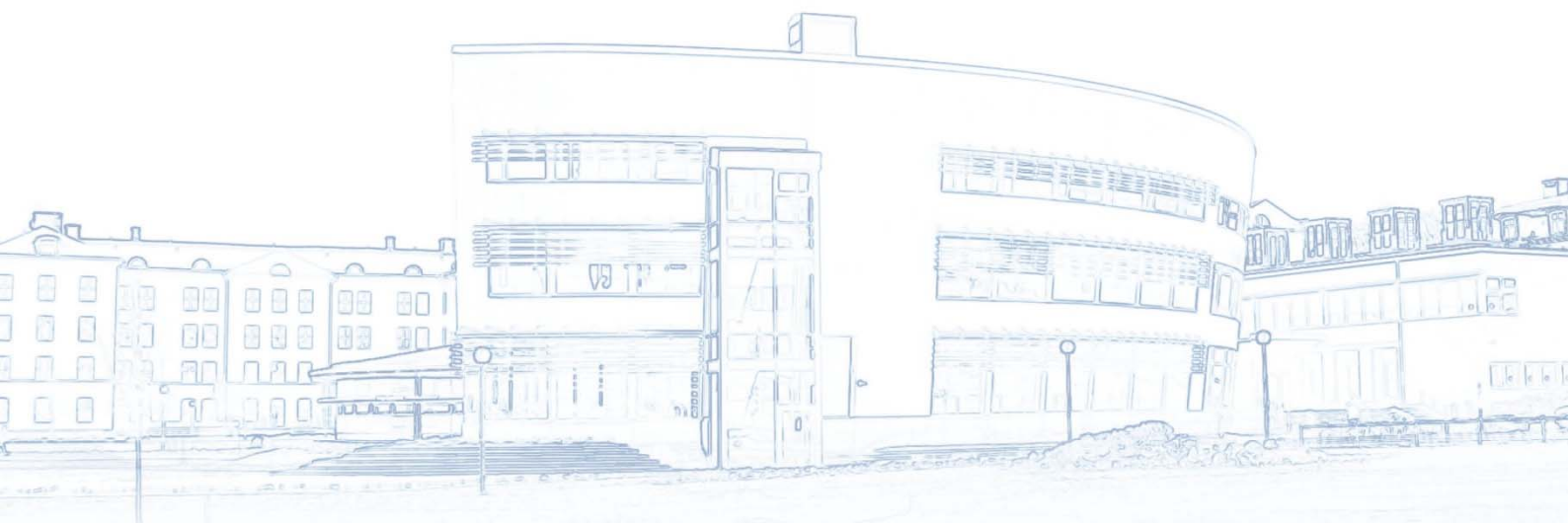

Forskning pågår 2019
Akademin för hälsa och arbetsliv

© Akademin för hälsa och arbetsliv 201

urn:nbn:se:hig:diva-29743

Distribution:
Gävle University Press
University of Gävle
SE-801 76 Gävle, Sweden
gup@hig.se

Forskning pågår 2019

Akademien för hälsa och arbetsliv

Annika Strömberg (red.)

Förord

Genom denna rapport vill vi synliggöra den forskning som bedrivs inom Akademin för hälsa och arbetsliv. Som underlag samlar forskningsrådet vid akademien årligen in projektbeskrivningar från forskarna kring pågående projekt. Rapporten är tänkt att ge en överblick över forskningens inriktning och innehåll. Rapporten bidrar även till att kunna kommunicera pågående forskning såväl internt som externt.

I rapporten har projekten sorterats under temporära samlingsrubriker som vi idag ser som starka inriktningar för forskningen vid akademien. Forskning och kunskapande sker i processer där både innehåll och inriktning flyttas under resans gång. Projekt formas, omformas och nya projekt startar upp. Titeln på rapporten ”Forskning pågår” signalerar just denna föränderlighet.

Det är med stor glädje som vi för andra året i rad kan presentera över 100 pågående projekt med inriktning mot hälsa och arbetsliv.

Annika Strömberg

Akademichef

Akademin för Hälsa och Arbetsliv

Innehållsförteckning

Förord.....	i
Innehållsförteckning.....	iii
Barn och ungdomar	1
Stärkande av gymnasieungdomars välbefinnande - Strengthening adolescent health (SAW)	2
Meningsskapande coping hos föräldrar som förlorat barn: en enkätundersökning i Sverige.....	3
IDEAL	4
Språkbedömning av flerspråkiga barn	5
Nationell populationsstudie om dopning, fitness, skönhetsideal och hälsa.....	6
Jämlik idrott.....	7
AST-Q-sorting	8
AST-ansvar: Främjande av delaktighet i fysisk aktivitet bland ungdomar med autism. Vems ansvar?	9
ASTfamilj	10
Validering av ett formulär för språkbedömning av förskolebarn	11
Doktorandprojekt: Att passera som vuxen. En studie av unga personers övergång från samhällsvård till vuxenliv.	12
Det goda åldrandet.....	13
Förstärkt verklighet för balansträning inom äldreomsorgen.....	14
Arbetspsykologiska aspekter på förlängt yrkesliv.....	15
Trädgården i vård- och omsorg, första linje chefs perspektiv	16
Restorativa utemiljöer – första linje chefs syn på utemiljö och ny teknik	17
Individens behov i centrum - IBiC	18
Nationell värdegrund i äldreomsorgen: de äldres och personalens perspektiv	19
Vården efter utskrivning från sjukhus - äldre personers livskvalitet och funktionsförmåga.....	20
Doktorandprojekt: Faktorer som främjar äldres möjligheter att inkluderas i arbetslivet	21
Att skiljas sent i livet - en utforskad men allt vanligare erfarenhet.....	22
Hållbara samhällen och gemenskaper.....	23
What happened in Sweden the last 40 years – våld, klass och etnicitet	24
Food Security and Health Inequity (FSH)	25

The Role of Corporate Social Responsibility in Eco-Social Work with Coastal Communities; CSR Eco-social work	26
The Role of Corporate Social Responsibility in Eco-Social Work with Coastal Communities; CSR Eco-social work	27
Social exkludering och förändring; boendes syn på problem och möjligheter i socialt utsatta bostadsområden	28
‘Benefit & Interest Driven Justice’: An Ecosocial Work Method for Sustainable Coastal Community Development	29
Att förebygga hot och våld i arbetslivet (VIA) genom Arbetsmiljöverkets inspektionsinsatser – en test av en preventionsmodell	30
Doktorandprojekt: Provisional titel: Pathways for Adolescents’ Capacity Enhancement towards the 2030 Agenda (PACE-2030A)	31
Doktorandprojekt: Food Insecurity Among Mozambican Workers: A Health Inequalities Perspective (FIMW)	32
Doktorandprojekt: How do they do it? Perceptions of Labour Market Participation among Employed Descendants of Middle Eastern Immigrants in Sweden	33
Inkluderande arbetsliv genom en jämställd och jämlik arbetsmiljö	35
Utlandsfödda, arbetsmiljö, hälsa (Utah)	36
Increasing return-to-work among people on sick leave due to common mental disorders: Design of a cluster-randomized controlled trial of a problem-solving intervention versus care-as-usual conducted in the Swedish primary health care system (PROSA)	37
Att arbeta i ett mångkulturellt samhälle: arbetsmiljö och karriärmöjligheter för invandrad vårdpersonal inom den svenska äldreomsorgen	38
Flexibilitet och arbetsmarknadsanknytning: Utvecklingen av genomsnittlig anställningstid på den svenska arbetsmarknaden 1998-2018 efter anställningsform och ålder	39
Working Conditions, Employment Status, Labour Market Regulation and Health: a cross-country multi-level study	40
Excellens, meritokrati och jämlikhet i akademien – betydelsen av kön och etnicitet i anslagsfördelningar till starka forskningsmiljöer och vid professorstillsättningar	41
Doktorandprojekt: Vad är det som underlättar inkludering i arbetslivet för sjuksköterskor med utbildning från länder utanför EU?	42
God arbetshälsa i ett digitaliserat arbetsliv	43
Flexibelt arbete: hälsofrämjande åtgärder för en hållbar digitalisering	44
Doktorandprojekt: Flexible Work: Factors influencing employees’ work-life balance, health, stress, and well-being	45
Doktorandprojekt: DiSA	46
Organisation och ledning för hållbar arbetshälsa och produktion	47

Etablering av nationella normvärden avseende den organisatoriska och sociala arbetsmiljön på svenska arbetsplatser	48
Att förebygga psykisk ohälsa på arbetsplatsen: En implementeringsstudie på organisations-, chefs- och medarbetarnivå	49
Sjuknärvaro, hälsa och produktivitet. Praktiska, metodologiska och teoretiska utmaningar	50
Doktorandprojekt: Leadership Behaviour, Working Environment and Health in Effective Small and Medium-sized Enterprises – a Manager and Subordinate Perspective	51
Doktorandprojekt: Lean in Health Care – Staffs´ Working life and Well-being	52
Doktorandprojekt: Arbetsrelaterad identitet och dess effekter på arbetsrelaterad rättvisa, motivation och hälsa.....	53
Arbete och återhämtning – fysiskt och mentalt arbete för ökad hälsa, prestation och produktivitet	55
Stressrelaterad sjukfrånvaro: betydelsen av total arbetsbelastning och deltidsarbete samt dess effekter på stresshormoner	56
Sjukfrånvaro på grund av psykisk ohälsa: kan det få framtida konsekvenser, och spelar kön, yrkesgrupp, hälso- och livsstilsfaktorer roll?.....	57
Övergången till Aktivitetsbaserade kontor vid Trafikverket: Processen och resultatet	58
Jämställd arbetshälsa? Genus, arbetsorganisation och fysisk belastning inom detaljhandeln.	59
Meal: "Hann du äta?" En studie av arbetsmåltider.	60
Hälsofrämjande återhämtningsmönster i schemalagda arbeten	61
Riskfaktorer och belastningsbesvär hos flygplanslastare - en prospektiv kohortstudie	62
Betydelsen av psykosociala förhållanden i arbetsmiljön för fysisk belastning, smärta och sjukfrånvaro i äldreomsorgen	63
Arbetsrotation för bättre arbetsmiljö och ökad jämlikhet	64
Uppkomst och karaktärisering av nackbesvär inom tandläkaryrket	65
Belastningsbesvär hos hemodialyssjuksköterskor i Sverige och Danmark	66
Motorisk variabilitet vid repetitivt arbete	67
Stillasittande bland kontorsanställda med tillgång till höj- och sänkbart arbetsbord..	68
Skillnader mellan kvinnor och män i komposition av stillasittande och fysisk aktivitet på arbetet och i fritiden	69
Identifying causes of musculoskeletal disorders and the long-term consequences using Swedish registers	70
Eye@Work	71
Tidsmönster av fysisk belastning, prestation och muskuloskeletal besvär – en studie av manliga och kvinnliga stråkmusiker	72

Skogsmaskinförarens mentala och fysiska belastningsnivåer under arbete med delautomatiserad skotarkran – en experimentell studie i skogsmaskinsimulator	73
Eye-neck/scapular area functional linkages during visually demanding near work	74
Doktorandprojekt: Pilots' decision-making and cognitive performance: strengthening resilience	75
Doktorandprojekt: Alternierande fysisk och mental belastning och dess effekter på prestation, trötthet och återhämtning	76
Doktorandprojekt: Tidigt utvecklande av nacksmärta: en prospektiv kohortstudie	77
Effektiva redskap för att bedöma och utveckla arbetsmiljö och arbetshälsa	79
Insatser via företagshälsan för att minska eller förebygga psykisk ohälsa	80
Psykisk ohälsa I Arbetslivet (PIA-projektet). Utvärdering av en insats utförd vid företagshälsan.....	81
Problemlösning vid psykisk ohälsa I Arbetslivet (PIA-studien). Genusmedveten utvärdering av en arbetsplatsnära insats utförd vid företagshälsovården.....	82
Hållbart arbetsliv för installationselektriker: Förebyggande av belastningsbesvär genom utveckling av yrkesgymnasiets arbetsmiljöutbildning	83
PrioSAMtest - Mätgenskaper hos ett frågeformulär	84
Bättre klinisk diagnostik av ospecifik nacksmärta genom att kombinera funktionstest	85
Klassificering av smärta i nacke-skuldra från longitudinella data hos arbetare	86
Kalibrering av självrapporterad tid i fysisk aktivitet och stillasittande hos kontorsarbetare	87
IMPACT-PHC	88
MätFunk: Innehåll och kvalitet på frågeformulär för mätning av fysisk funktion - en serie systematiska reviewer	89
Doktorandprojekt: Kostnadseffektiv modellering av fysisk belastning i arbetslivet	90
Leva med långvarig ohälsa	91
Prevention and Management of Stroke and TIA in primary health care – A Complex Intervention: PrevManStroke	92
20-års uppföljning av "The Swedish longitudinal cohort study of Investigation of Dieting Behaviors in Adolescent girls"; Uppföljning IDA-projektet	93
Doktorandprojekt: Vägen tillbaka – kvinnors föreställningar om att återgå i arbete efter långtidssjukskrivning för psykisk ohälsa	94
Doktorandprojekt: Aktivare vardag"- ett personcentrerad, digitalt, preventionsprogram med syfte att stödja ett hälsosamt aktivitetsmönster hos personer med risk för Stroke	95
Doktorandprojekt: Kvinnor i arbetsför ålder med långvarig smärta: arbetsförmåga, välbefinnande och återgång till arbetet.....	96
Personalens arbetsmiljö, lärande och ledarskap	97

Enhancing Cross-Cultural Experiential Learning in International Social Work Education through Virtual and Augmented Reality: An Analysis of Students' Experiences	98
Sjuksköterskestudenters upplevelse av lärande och välbefinnande	99
Sjuksköterskestudenters upplevelse av lärande och välbefinnande	100
"Jag ger upp" – Kartläggning och analys av orsakerna till varför studenter inom kriminologi, sjuksköterske- och specialistsjuksköterskeprogram väljer att avsluta sin utbildning innan erhållen examen	101
Universitetslärares erfarenheter av kollegial handledning.....	102
Anestesisjuksköterskors tankar/uppfattningar om svåra luftvägar och faktorer som påverkar deras handlingsätt.....	103
Omvårdnad, patientsäkerhet och kvalitet i dialysvården (RenalCare)	104
Läkemedelsberäkning på sjuksköterskeutbildning;	105
Lärares användning av digitala teknologier inom högre utbildning	106
Nätbaserat lärande som stöd i lärande.....	107
Lex Maria inom 1177.....	108
Skyddshandskar i vårdarbete- en potentiell risk för smittspridning.....	109
Patientsäkerhet och kommunikation inom anestesi- och intensivvård	110
Äldreomsorgens ledare; samspelet mellan strukturella förutsättningar, chef- ledarskap, arbetssituation och personalens hälsa: äldreomsorgens ledare.....	111
Chefers förutsättningar för ett hållbart arbetsliv	112
Nationellt samordnad sjukvårdsrådgivning– telefonsjuksköterskors arbetsmiljö	113
Kaos, komplexitet i den psykiatriska vården.....	114
Hjärt- och lungräddning på bortaplan – arbetsrelaterad stress att aktivt medverka i akutteam.	115
Chaos and complexity theory in nursing.....	116
Restraint and seclusion in the healthcare sector.....	117
Telefonrådgivande sjuksköterskors komplexa arbetsliv i relation till individer med psykisk ohälsa.....	118
Doktorandprojekt: Första linjens chefers och vårdpersonals uppfattningar om vad som kännetecknar en god arbetsmiljö inom akutsjukvård	119
Doktorandprojekt: Hälsöfrämjande ledarskap för socialsekreterare som arbetar med utredningar av barn-och unga; innebörd, villkor och förutsättningar.....	120
Doktorandprojekt: Första-linjens chefers och deras medarbetares arbetsmiljö i äldreomsorgen – med utgångspunkt i empowerment	121
Doktorandprojekt: Smittspridning på arbetsplatsen ett arbetsmiljöproblem i vården	122
Doktorandprojekt: Förankringseffekter vid åldersbedömningar.....	123

Doktorandprojekt: Kamratlärande i verksamhetsförlagd utbildning och i introduktionsprogram: sjuksköterskestudenters och sjuksköterskors perspektiv	124
Doktorandprojekt: Estimation of speaker age	125
Doktorandprojekt: Strukturella och organisatoriska faktorerers betydelse för socialsekreterarnas självskattade arbetsrelaterade och generella hälsa	126

Index

A

Aboagye, Emmanuel · 50
Ahmadi, Elena · 51
Ahmadi, Fereshteh · 3
Ahmadi, Nader · 33
Arvidsson, Lisa · 122
Aslan, Pinar · 33

B

Backlund Rambaree, Brita · 27
Beckley, Amber · 24
Bengtsson, Lars · 52
Bengtsson, Mattias · 12
Bergsten, Eva · 16, 58, 62
Bergström, Gunnar · 37, 44, 48, 49, 50, 56, 57,
61, 63, 80, 81, 82
Bjuhr, Marie · 21, 93
Bjärntoft, Sofie · 44, 45, 76
Björklund, Martin · 65, 77, 85, 86
Björkman, Annica · 99, 101, 105, 106, 107, 108,
113, 116, 118
Blomqvist, Sven · 4, 14
Boman, Eva · 15, 46, 94
Borg, Tina · 65

C

Chang, Elvi · 31

D

Dahlkvist, Eva · 16, 17
Dimberg, Kent · 46, 76
Djupsjöbacka, Mats · 65, 83
Domkin, Dmitry · 73

E

Engström, Maria · 14, 18, 19, 20, 21, 38, 42, 52,
99, 100, 108, 110, 111, 113, 119, 121, 124
Enmarker, Ingela · 16, 17, 92
Eriksson, Elisabet · 38, 42
Eriksson, Lars · 15
Eriksson, Mårten · 5, 11, 15, 123, 125

F

Forinder, Ulla · 101

G

Gandal, Per · 46, 73, 76

H

Hagerman, Heidi · 121
Hallman, David · 44, 45, 58, 63, 68, 69, 76, 86, 87
Hansson, Marie · 28
Hedlund, Åsa · 94
Heiden, Marina · 39, 40, 46, 90, 96
Hellström, Fredrik · 65, 77, 83, 85, 86
Hiswåls, Anne-Sofie · 26
Hofsten, Anna · 102
Häggström, Elisabeth · 102
Häggström, Erik · 24
Högberg, Hans · 62, 65, 73, 88, 110

J

Jackson, Jennie · 64, 67, 70, 72, 87
Jahncke, Helena · 45, 58
Jerlinder, Kajsa · 6, 7, 8, 9, 10
Johansson, Elin · 59, 68, 69

K

Kaltenbrunner Nykvist, Monica · 52
Keus van de Poll, Marijke · 81
Knez, Igor · 53, 75
Knudsen, Kati · 103
Kristofferzon, Marja-Leena · 3, 92, 94, 96
Kusterer, Hanna · 41

L

Langeborg, Linda · 123
Larsson, Johan · 16, 17, 51, 62
Larsson, Nisse · 71, 73, 76
Lennernäs Wiklund, Maria · 60
Lilja, Maja · 28
Lilja, My · 6, 101
Lindberg, Magnus · 66, 92, 93, 104, 109, 112, 122
Lindberg, Maria · 122

Lindberg, Per · 53
Lundin, Karin · 119
Lyskov, Eugene · 68, 69, 76
Löhman, Marie · 101

M

Macassa, Gloria · 6, 25, 26, 32, 51
Mathiassen, Svend Erik · 45, 52, 58, 59, 62, 63,
64, 65, 67, 68, 69, 72, 76, 87, 90
Militao, Elias · 32
Mixer, Susanna · 76
Montgomery, Henry · 41
Morelli, Agneta · 60
Mårtensson, Gunilla · 124
Mählck, Paula · 41
Mälstam, Emelie · 92, 95

N

Nilsson, Annika · 3, 88, 92, 94, 96
Nordhall, Ola · 53
Nordlöf, Hasse · 84
Norrgård, Amanda · 120

O

Olsson, Annakarin · 18, 20, 101, 115, 116, 117

P

Persson, Lina · 44, 58, 61
Porskrog Kristiansen, Lisbeth · 2, 95
Pålsson, Ylva · 124

R

Rambaree, Komalsingh · 29, 31, 98
Randmaa, Maria · 110
Rashid, Mamunur · 96
Richter, Hans · 71, 73, 74
Rosa, Eduardo · 75
Rostami, Amir · 24
Rudolfsson, Thomas · 85
Rönnlund Borg, Tina · 77

S

Saboonchi, Fredrik · 53
Salzmann-Erikson, Martin · 114, 115, 116, 117,
118
Sarnecki, Jerzy · 24
Siepel, Stefan · 14
Silén, Marit · 19, 101, 119
Sjöberg, Stefan · 28, 31, 33
Sjöblom, Yvonne · 12
Sjölund, Britt-Marie · 20, 21
Skoog Waller, Sara · 125
Skytt, Bernice · 19, 109, 111, 112, 119, 121, 122
Stake-Nilsson, Kerstin · 105, 106, 107
Stevie, Karin · 126
Strömberg, Annika · 90, 100, 111, 119, 120, *Se*
Svedsäter, Göran · 6
Svennberg, Lena · 6, 101
Svensson, Sven · 32, 39, 40, 120

T

Tham, Pia · 120, 126
Toratti, Monique · 105
Turunen, Päivi · 31

V,W

Waleh Åström, Amanda · 90
Westerberg Jacobson, Josefin · 93
Westergren, Eva · 66
Westfelt, Lars · 6, 24
Widar, Linda · 46
Wiitavaara, Birgitta · 46, 84, 88, 89
Wijk, Katarina · 58
Wikman, Sofia · 24
Willander, Johan · 53, 75
Willmer, Mikaela · 2, 6, 60, 93, 101
Wulff Hamrin, Cornelia · 26, 60

Z

Zetterberg, Camilla · 44, 61

Ö

Öberg, Peter · 12, 22
Östlund, Ann-Sofi · 18

Barn och ungdomar

Stärkande av gymnasieungdomars välbefinnande - Strengthening adolescent health (SAW)

Projektledare

Lisbeth Porskrog Kristiansen

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Mikaela Willmer

Bakgrund

Det rapporteras ofta om ökad omfattning av psykisk ohälsa bland barn och ungdomar. Divergerande siffror uppger förekomst på mellan 10-40 %. Orsakerna till ökningen i psykisk ohälsa fortfarande är okända. Att ha skolframgång är en av de viktigaste hälsfaktorerna och en stark skyddsfaktor för att förebygga framtida psykisk ohälsa. Skolan är en naturlig arena för förebyggande och generella hälsofrämjande insatser, vilket även faller inom ramen för elevhälsans (EHT) professionella arbetsuppgifter enligt vad skollagen 2010. Dock finns det brist på vetenskapligt baserade, universiella hälsofrämjande interventioner för målgruppen, varför en intervention i gruppform skapats med ambition att positivt påverka välbefinnandet och den psykiska hälsan hos gymnasieungdomar. Interventionen genomförs i två steg. Först utbildas EHT av forskarteamet bakom interventionen, sedan faciliterar EHT interventionen in mindre gymnasieelev grupper (8-12/elev/gr) under veckovisa sessioner. Vissa body-mind-baserade tekniker används, där avslappning är en integrerad del av interventionen. Interventionen ger mer faktakunskap och medvetenhet om psykiskt hälsa, sömn, kost, motion, sex, alkohol. Gruppformen ger möjlighet för EHT-stödd reflektion som kan bidra till gymnaselevernars ökade välmående. De teoretiska koncepten bakom utbildningsinterventionen antas bestå av balans, styrka och motståndskraft.

Syfte

SAW II undersöker och jämför mhja pre-post och slumpat klusterdesign effekterna avseende ca n=200 gymnasieelevers självskattade välmående, psykisk hälsa, motståndskraft, upplevd stress före och efter genomgången utbildningsintervention his interventions-och kontrollgrupp. Vidare undersöks SAWs tillämpbarhet och acceptans bland ett antal forskningspersoner (både EHT och elever) kvalitativt.

Frågeställningar

1. Ökar SAW gymnasielevernars välbefinnande, motståndskraft, psykiska styrkor
2. Minskar SAW gymnasieelever upplevde stress och upplevde ångest
3. Är SAW tillämpbar och ägen den acceptans bl EHT och elever

Metod

Baselinemätning genomförs med enkäter (WHO 5; Resilience scale; Strenght and Difficulties Questionnaire (SDQ); Hälsosamtalet HD; Hamiltons Anxiety and Depression Scale (HAD). Hälsosamtalet- HD insamlas via skolsköterskor som led i den ordinarie verksamheten. Post-interventionstest I och II av deltagande gymnasieelever genomförs direkt efter avslutad intervention med identiska enkäter. Analyseras med statistiska metoder för upprepade mätningar

Kvalitativa fokusgruppsintervjuer med gymnasieelever och andra med EHT (feasibility) analyseras med kvalitativ innehållsanalys.

Meningsskapande coping hos föräldrar som förlorat barn: en enkätundersökning i Sverige

Projektledare
Fereshteh Ahmadi

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Marja-Leena Kristofferzon och Annika Nilsson

Bakgrund

The project has emanated from an extensive project that we, the applicants, conducted together with more than twenty other international colleagues and research assistants among cancer patients in ten different countries (Sweden, China, South Korea, Japan, Turkey, Iran, Portugal, Malaysia, Brazil, Philippines) during the last 17 years. Our aim was to understand the influence of the culture on the choice of meaning-making coping methods among people who have been hit by a severe illness.

Although we focus on culture, we are aware that no country inhabits merely one culture. We have therefore tried in our previous qualitative research in the involved countries to confine ourselves to the “dominating” culture and religion. Besides, we have not only focused on culture, but also taken into consideration the contextual factors in our studies. The results of the project have been presented in a number of international peer-reviewed articles and books where always one of the applicants has been the first author. In this new project, we are going to use the same questionnaire that we used in previous studies (obviously in a modified form to correspond to the situation of the actual populations for this study) in order to compare to the results obtained in previous studies. Our final purpose is to develop a theoretical framework for studying the meaning-making coping methods corresponding to individual as well as cultural/contextual factors. The term "meaning-making coping" is used therefore to describe the coping methods related to existential questions, i.e., the whole spectrum of religious, spiritual (religious-spiritual and no-religious-spiritual), and secular existential coping methods.

Syfte

The purpose of this project is to study bereaved parents' (parents who have lost one child/children) methods of coping with their loss and to examine whether they employ “meaning-making coping methods” to handle their situation. We aim furthermore, through a comparison between the results of this proposed study and the results of our previous studies on meaning-making coping among cancer patients (carried out in Sweden and nine other countries), to develop a general theoretical model for studying the meaning-making coping methods from a cultural/contextual perspective.

Frågeställningar

1. Which meaning-making coping methods are used by bereaved parents and to what extent?
2. To what extent do factors like gender, age, socioeconomic status and education play a role for the bereaved parents' choice of meaning-making coping methods?

Metod

A quantitative study will be conducted among bereaved parents' (parents who have lost one child/children). We will get help from two large support group organizations, FEBE (Nätverk för föräldrar som har förlorat barn), VSFB (Föreningen Vi Som Förlorat Barn) and Spädbarnsfonden which have accepted to help us in data gathering. A polling institute will conduct the survey through the CAWI method (Computer Assisted Web Interviewing), which uses online and innovative accessible questionnaires and data storage. The questionnaire will be distributed by the help of support organizations, almost 2000 member per organisation.

IDEAL

Projektledare
Sven Blomqvist

Bakgrund

In an IDEAL world, everyone has the right to participate on an equal basis with others in society. In sport, more and more participation opportunities arise for people with a disability, and unprecedented media interest is generated, particularly by Special Olympics & Paralympic Games. However, the reality in many EU countries is that the majority of young people with an intellectual disability (ID) still find it hard to access sport (European Commission White Paper on Sport, 2010). They have fewer opportunities for full and equal participation, and limited opportunity to specialize/excel in the activity of their choice. Being active is a public health priority focus by the EU, but having an ID is related to lower general activity rates, and a vulnerability factor for poor health.

Syfte

The aim of the IDEAL project is to address these inequalities through increasing the quality of sport interventions and structures, empowering young people with ID and improving their physical and mental health

Frågeställningar

1. Assess if the currently existing ID-sports programmes & ID-sports structures across the EU meet the needs of all people with ID in society and identify where and how the programmes and structures can be improved
2. Set-up joint, evidence-based interventions to improve the quantity and quality of initiatives in 4 focus sport areas: athletics, aquatic activities, team sports, & winter sports. Concrete actions will focus on gateways to increase participation, i.e., identifying role models, coach the coaches, motivate the athletes, and provide more and better competition opportunities.
3. Develop EU standards for high quality interventions to promote sports in people with ID and make these guidelines easily and widely accessible through online platforms.

Metod

Hela projektet är treårigt men vad som ska göras år ett är följande.

WP2: Inventory of current best practice in 7 EU-countries. (2018)

Work package 2 will provide a general overview, and inventory of the current situation of ID-sport on micro-, meso- and macro level, in seven case-study countries, spread across the EU (North, South, West, Central). This preparation phase is crucial within the IDEAL project, using different research methods and addressing a range of stakeholders.

Språkbedömning av flerspråkiga barn

Projektledare
Mårten Eriksson

Bakgrund

Barnets tidiga språk är associerad med många framgångsfaktorer senare i livet såsom goda skolresultat (1-3) social anpassning (4-6) samt anställning och välbefinnande senare i livet (7). Att bedöma språkutveckling hos flerspråkiga barn och blyga barn är en stor utmaning eftersom testmaterial sällan finns på flerspråkigas förstaspråk och för att blyga barn inte medverkar vid en undersökning.

Flerspråkighet i sig är ingen risk för språkförsening (8) men flerspråkiga familjer är överrepresenterade i många kända riskfaktorer för sent språkutveckling. Prevalensen av språkstörningar är därför ofta hög för flerspråkiga barn (9) och ungefär 10% av alla barn under 3 år medverkar inte vid en klinisk undersökning (10). Därför blir dessa två grupper ofta utan tidig insats (11). Det är olyckligt eftersom det finns interventioner med god effekt (12). Det är därför viktigt att flerspråkiga och blyga barn inte blir utan hjälp på grund av undersökningssvårigheter.

Kommunikativ Utveckling III (SCDI-III, 13) är ett nyutvecklat undersökningsinstrument för barns språk (från AHA HiG) som bygger på föräldrabedömningar. Barns aktiva ordförråd är en viktig komponent liksom barns metalingvistiska medvetenhet. SCDI-III är standardiserat för barn 2,5 till 4 år. Instrumentet har utvecklats för forskningsändamål men har rönt intresse från kliniskt håll. Vi tror att den kliniska potentialen är störst bland flerspråkiga barn och barn som inte medverkar.

Syfte

Att utvärdera SCDI-III för kliniskt bruk på logopedmottagningen i Gävle.

Frågeställningar

Bidrar SCDI-III med viktig information utöver ordinarie test vid bedömning av barn (21/2 – 4 år) som remitterats till logopedmottagningen i Gävle?

Metod

I samband med besök vid logopedmottagningen i Gävle kommer föräldrar till 100 barn (konsekutivt urval, eventuellt begränsat till vissa logopedier) att tillfrågas om deltagande och att besvara SCDI-III. Vi kommer att utveckla versioner för de vanligaste invandrarspråken i länet (arabiska och kurdiska) för att barn från icke-svenska hem ska kunna undersökas. Logopeden gör sedan en bedömning om SCDI-III varit till hjälp eller inte för varje undersökt barn och antecknar detta i ett protokoll. Protokollet kompletteras sedan med journaluppgifter angående anamnes, språksituation, vidtagna undersökningar, test och resultat (inklusive SCDI-III). Utifrån dessa uppgifter analyseras om SCDI-III varit till hjälp vid bedömningen av barnen. Studien kräver forskningsetisk granskning.

Nationell populationsstudie om dopning, fitness, skönhetsideal och hälsa

Projektledare
Kajsa Jerlinder

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Gloria Macassa, Göran Svedsäter Lena Svennberg, Mikaela Willmer, My Lilja och Lars Westfelt

Bakgrund

I dagens samhälle finns företeelser som bidrar till fokusering på kropp och hälsa, där strävan är kroppslig och utseendemässig perfektionism. Många ungdomar, och även vuxna, försöker nå upp till olika ideal genom att tillgripa prestationshöjande preparat och metoder. Mot bakgrund av detta, har en större befolkningsstudie genomförts för att undersöka individers syn på sin kropp och olika sätt att förändra sitt utseende såsom träning, kosthållning samt användning av kosttillskott och prestationshöjande/utseendekorrigerande substanser/metoder (PIED). Fysisk aktivitet (FA) har samband med positiv kroppsuppfattning, men vissa typer av FA kan innebära en risk för försämrad kroppsuppfattning. Tidigare studier har främst undersökt dessa samband i populationer bestående av elitidrottare eller individer med psykisk ohälsa (t.ex. ätstörningar).

Undersökningen skall bidra till bättre kunskap om hur den yngre generationen upplever samhällets ökande fokus på hälsa/fitnesskultur och den därtill hörande hälsoproblematiken. Denna kunskap torde vara till nytta för att förebygga eventuella hälsoproblem samt ge bättre förutsättningar för att analysera om det föreligger ett samband mellan kroppsuppfattning och attityder mot och användande av PIED.

Syfte

Huvudsyftet med projektet är att undersöka eventuella samband mellan kroppsmisnöje, attityder mot PIED bland svenska ungdomar 16-25 år. I tillägg är det aktuellt att undersöka ett, i relation till samhällsutvecklingen ökande fokus på hälsa och fitnesskultur och den därtill hörande hälsoproblematiken.

Frågeställningar

1. Hur ser förekomst och attityder till PIED ut bland svenska ungdomar i åldern 16 till 25 år?
2. Vilka attityder har ungdomar till kropp/utseende?
3. Finns det ett samband mellan kroppsmisnöje och positiva attityder till PIED bland ungdomar i åldern 16 till 25 år?
4. Finns det ett samband mellan attityder till PIED och självskattad hälsa bland ungdomar i åldern 16 till 25 år?
5. Vilka attityder har ungdomar till utseendekorrigerande åtgärder?
6. Finns det samband mellan kroppsuppfattning och fysisk aktivitet, ätbeteenden samt användning av lagliga/olagliga preparat och tillskott.

Metod

I tidigare beviljat projekt finns 2101 insamlade enkäter och två genomförda gruppintervjuer med 17 ungdomar 16-25 år som analyseras för att presenteras i flera artiklar. Studien har en tvärsnittsdesign. En webbaserad enkät skickades ut till ett urval bestående av 4650 ungdomar 16-25 år. Svarefrekvensen var 45% (n= 2101). Data bearbetas med hjälp av deskriptiv statistik, chi2-test och logistisk regressionsanalys. I tillägg genomfördes två gruppintervjuer med 17 individer. Datainsamling genomfördes 4. kv 2016 och 1.kv. 2017.

Jämlik idrott

Projektledare

Kajsa Jerlinder

Bakgrund

Den svenska idrottsrörelsen jobbar utifrån att vara inkluderande och till för alla, dvs. att alla är välkomna att vara med i föreningsdriven idrottsverksamhet. Ett av de starkaste motiven till det omfattande statsbidraget till svensk idrott har sedan starten, är att dess verksamhet kan påverka folkhälsan i en positiv riktning. Jämlikhet i hälsa är ett av folkhälsopolitikens tydligaste mål under det senaste decenniet. Belägg finns för att det är minst lika viktigt för personer med funktionsnedsättning att vara fysiskt aktiva och att delta i idrott. Trots det deltar barn och ungdomar med funktionsnedsättning i mindre utsträckning än övriga unga i idrottsföreningar och de är också mindre fysiskt aktiva. Det blir då intressant att ur ett jämlikhetsperspektiv titta på möjligheter och begränsningar i hur idrott organiseras för barn och unga med funktionsnedsättning. Hur involverade är barn och unga med funktionsnedsättning i idrottsföreningar i två regioner i Sverige?

Syfte

Den här studien syftar till att studera hur idrottsföreningar i två svenska regioner arbetar med att inkludera barn och unga med funktionsnedsättning i idrottsrörelsen och hur kan det förstås utifrån ett jämlikhetsperspektiv.

Frågeställningar

- På vilket sätt är barn och unga med funktionsnedsättning involverade i idrottsföreningars aktivitet/verksamhet?
- Hur ser jämlikheten ut i idrottsaktiviteter för barn och unga med funktionsnedsättning?

Metod

Totalt ska fyra fokusgruppsintervjuer med representanter (max 5 i varje fokusgrupp) från idrottsrörelsen genomföras. Två av dessa fyra fokusgruppsintervjuer sker i den här regionen.

AST-Q-sorting

Projektledare

Kajsa Jerlinder

Bakgrund

Ungdomar med autism (AST) är fysiskt aktiva i låg utsträckning. Främjande av ungdomar med autisms fysiska aktivitetsvanor är en utmaning på grund av deras strikta och individspecifika villkor, vilket förhindrar många av dem från att delta i fysiska aktiviteter. Det finns således ett behov av att skraddarsy det stöd som erbjuds för att främja hälsosamma fysiska aktivitetsvanor. För att anpassa stödet utifrån individspecifika behov behöver dessa behov kartläggas. I nuläget finns inget instrument för att kartlägga det villkorsstyrda deltagandet i fysisk aktivitet. Därför behövs ett bedömningsinstrument utvecklas som fokuserar på individens deltagande i fysisk aktivitet utifrån ett subjektivt perspektiv

Syfte

Syftet med denna studie är utveckla och pilot-testa en kartläggningsmodell/ett kliniskt användbart instrument baserat på Q-metod för att kartlägga ungdomar med autisms individspecifika villkor för deltagande i fysisk aktivitet.

Frågeställningar

Syftet preciseras med följande frågeställningar:

- Kan man med Q-metod tydliggöra/identifiera:
- Vilka villkor/faktorer som är viktiga för att en ungdom med autism ska kunna/vilja delta i fysisk aktivitet? (What is important?)
- Hur viktiga de olika villkoren är? (How important is it?)
- Är Q-metod ett adekvat kartläggningssätt för att fånga de subjektiva och individspecifika villkor/faktorer som unga med autism har kopplat till deltagande i fysisk aktivitet?

Metod

I denna studie kommer Q-metod att användas för att identifiera vilka faktorer som är viktiga i det villkorsstyrda deltagandet i fysisk aktivitet. Studien syftar även till pilot-testa användbarheten av Q-sort som kliniskt kartläggningsinstrument för att planera skraddarsydd interventioner för att främja deltagande i fysisk aktivitet. Genomförande av Q-sort: Ungdomar med autism utan intellektuell funktionsnedsättning kommer att värdera och rangordna påståenden som ingår i Q-samplet i ett ”sorterings rutnät”.

AST-ansvar: Främjande av delaktighet i fysisk aktivitet bland ungdomar med autism. Vems ansvar?

Projektledare
Kajsa Jerlinder

Bakgrund

De interventioner för att främja hälsosamma fysiska aktivitetsvanor bland unga med autism (AST) som används idag är inte tillräckligt anpassade, vilket leder till att de inte uppnår avsedd effekt på ökad fysisk aktivitet. Därför pågår ett forskningsprojekt om fysisk aktivitet bland ungdomar med autism inom Region Örebro län i samarbete med institutet för handikappvetenskap (IHV), Örebro Universitet. Tidigare resultat visar att ungdomarnas deltagande i fysiska aktiviteter är villkorsstyrkt (Arnell, Jerlinder & Lundqvist, 2018). I en senare studie har föräldrar till unga med autism intervjuats om sina upplevelser av ungdomar med autisms deltagande i fysisk aktivitet samt om sitt ansvar och roller kring främjande av fysisk aktivitet. Baserat på resultat från ovan nämnda studier från forskargruppen planeras en studie som lyfter fram samverkan mellan olika aktörer inom skola, hälso- och sjukvård samt organisationer inom fritidsaktiviteter för att främja fysisk aktivitet i samhället för denna i sammanhanget förbisedda målgrupp.

Flertalet aktörer i ungdomarnas vardag har till uppgift att bidra till utvecklingen av ungdomars fysiska aktivitetsvanor. Dessa aktörer utgörs förutom av närstående (föräldrar, syskon, övrig familj) även av skola och hälso- och sjukvård, ideella idrottsföreningar och intresseorganisationer. För att främja ungdomar med autisms fysiska aktivitet och för att stärka det hälsofrämjandearbetet, krävs att olika aktörer samverkar (Licence, 2004), vilket inte alltid fungerar optimalt. Olika aktörer har olika uppdrag, vilka inte alltid är utformade i samråd med ungdomen och dennes familj eller andra aktörer. Bristande samverkan medför stor risk för att ingen aktör anser sig ha ansvar eller mandat att agera.

Syfte

Projektet har en explorativ ansats med avsikt att undersöka olika aktörers uppfattningar om och erfarenheter av främjande av deltagande och delaktighet i fysisk aktivitet bland unga med autism samt att undersöka hur de ser på sin roll och identifiera möjligheter och hinder för samverkan i främjandet av fysiska aktivitetsvanor hos ungdomar med autism

Frågeställningar

- analysera ungdomars upplevelser av arbetslivet under den tid som förflutit sedan de lämnade en placering i dygnsvård
- identifiera faktorer som har haft betydelse för deras arbetslivserfarenheter
- studera hur deras arbetslivserfarenheter påverkat deras livssituation och processen att lämna vården och stå på egna ben.
- Beskriva vilka faktorer som har verkat stödjande och underlättat inträdet i arbetslivet, samt också bidragit att de kunnat etablera sig mera långsiktigt på arbetsmarknaden.

Metod

Detta ska undersökas genom fokusgruppsintervjuer och har ett professions- och samhällsperspektiv med kvalitativ ansats. Deltagarna är representanter från skola/skolhälsovård, barn- och ungdomshabilitering, kommunala verksamhet, ideell idrottsverksamhet och intresseorganisationer i två län. EPN ansökan skickas i december 2018.

ASTfamilj

Projektledare

Kajsa Jerlinder

Bakgrund

Ungdomar med autismspektrumtillstånd (AST) uttrycker individuella specifika förutsättningar som påverkar deras förmåga och vilja att delta i fysisk aktivitet- deltagandet är för deras del villkorat. Föräldrarna till ungdomar med AST har en viktig roll när det gäller att uppmuntra hälsosamma fysiska aktivitetsvanor och de har viktig kunskap om ungdomarnas behov när det gäller att öka deltagandet i fysisk aktivitet. Men främjande av hälsosam fysisk aktivitet vanor hos dessa ungdomar kan vara svårt.

Syfte

Syftet med denna studie var att få insikt i hur föräldrar uppfattar ungdomarnas fysiska aktivitet och att beskriva föräldrarollen när man främjar deltagande i fysisk aktivitet

Metod

Tjugofem föräldrar till ungdomar i åldern 12-16 år med en ASD, intervjuades. Intervjuerna analyserades med hjälp av både en deduktiv och en induktiv innehållsanalys. Godkänd av EPN.

Validering av ett formulär för språkbedömning av förskolebarn

Projektledare
Mårten Eriksson

Bakgrund

Det är viktigt att bedöma barns språkutveckling av hälsoskäl, psykosociala skäl och ibland av pedagogiska skäl. Språkutveckling ingår också som en komponent i mycket forskning om barn. Kommunikativ Utveckling III (Swedish Communicative Development Inventories III, SCDI-III) är ett nyutvecklat undersökningsinstrument för barns språk (från AHA HiG) som bygger på föräldrabedömningar. Instrumentet har god intern validitet (1) men information om den externa validiteten är begränsad. Genom ett samarbete med lingvistiska institutionen vid Stockholms universitet där SCDI-III har använts i två stora projekt erbjuds nu en möjlighet till extern validering av SCDI-III.

Syfte

Att utvärdera extern validitet hos instrumentet SCDI-III.

Frågeställningar

Vilken extern validitet har SCDI-III?

Metod

På redan insamlade data finns nu möjligheter att undersöka om andra test och talprov vid ett tidigare tillfälle kan predicera resultat på SCDI-III, om samtidiga talprov korrelerar med SCDI-III, samt om resultat från SCDI-III predicerar senare tal. Sådana samband kommer således att undersökas.

Doktorandprojekt: Att passera som vuxen. En studie av unga personers övergång från samhällsvård till vuxenliv.

Doktorand

Mattias Bengtsson

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Peter Öberg. Bihandledare: Yvonne Sjöblom

Bakgrund

Internationell forskning visar att övergången från ung till vuxen oftare inträffar tidigare och görs under kortare tid för de ungdomar som varit placerade i familjehem eller på hem för vård och boende (HVB), än för deras jämnåriga utan sådana erfarenheter. Flera studier pekar också på att barn i samhällsvård i lägre grad har möjlighet att få stöd från sina ursprungsfamiljer. Det finns därför en stor risk att dessa ungdomar går ensam ut i vuxenlivet då den sociala barnavården inte längre har något uppdrag och kontakten med den biologiska familjen varit bristfällig eller inte funnits alls under placeringstiden. Placerade unga kan därför sägas vara dubbelt sårbara under övergången från vård till ett självständigt liv, vilket oftast sker utan stöd varken från samhället eller den biologiska familjen. För dessa ungdomar kan detta leda till ökad risk för social utslagning innan de hunnit etablera sig på vuxenlivets arenor. Flera svenska studier visar att ungdomar som lämnar samhällsvård upplever övergångsfasen som oplanerad och forcerad. De upplever b.l.a. att stöd saknas när det handlar om frågor som rör arbete, ekonomi och boendesituation. Det här longitudinella avhandlingsprojektet syftar till att öka och fördjupa kunskapen om hur placerade ungdomar själva upplever övergångsfasen från vård till vuxenliv över tid, samt hur de klarar att etablera sig inom vuxenlivets olika arenor. Hur ter sig övergången från ung till vuxen för denna sårbara grupp av unga, de som varit placerade i samhällsvård? Hur etablerar de sig inom vuxenlivets arenor såsom inom utbildning, på arbetsmarknaden, bostad, familjebildning och sociala nätverk? Vilka är hindren och möjligheterna?

Syfte

Studiens övergripande syfte är att utifrån ett processperspektiv öka och fördjupa kunskapen om hur placerade ungdomar själva upplever övergångsfasen från vård till vuxenliv över tid, samt hur de klarar att etablera sig inom vuxenlivets olika arenor.

Frågeställningar

- Hur har ungdomarna under en tvåårs period etablerat sig inom vuxenlivets arenor, såsom utbildning, arbete, bostad, familjebildning och socialt nätverk?
- Hur har ungdomarna upplevt övergångsfasen från samhällsvård till vuxenliv under dess olika skeden?
- Vilka faktorer har ungdomarna uppfattat som stödjande respektive hindrande under övergångsfasen från samhällsvård till vuxenliv?
- Vilken tillgång har ungdomarna haft till socialt kapital och har det förändrats över tid?

Metod

Designen är longitudinell där ett 20-tal ungdomar i åldern 16-20 som varit i samhällsvård minst 1 år följs under övergången till ett mer självständigt liv. 3 omgångar av kvalitativa semi-strukturerade intervjuer genomförs; 1 när de fortfarande är i placering, 2 ca 6-12 månader senare och 3 efter ytterligare ca 6-12 månader. Den kvalitativa ingången har valts för att fånga deras subjektiva upplevelse av det här viktiga skedet i livet. Det empiriska materialet analyseras tematiskt samt med generell induktiv metod. I senare delstudier planeras även narrativ metod att användas som analysmetod. Samtycke är inhämtat från samtliga deltagare och projektet är godkänt av regionala etikprövningsnämnden i Uppsala (2014/213; www.epn.se).

Det goda åldrandet

Förstärkt verklighet för balansträning inom äldreården

Projektledare

Stefan Siepel, Maria Engström och Sven Blomqvist

Bakgrund

Vikten av träning samt att bibehålla eller återfå sin fysiska aktivitetsförmåga är viktigt för alla äldre oavsett hälsoproblematik. Nedsatt balansförmåga är en av de viktigaste orsakerna till nedsatt hälsa hos äldre. En svensk studie visade att mindre än hälften fick träffa en fysioterapeut efter utskrivning från sjukhus. Bland de äldre fanns en vilja men en osäkerhet i vad de kunde göra för fysiska övningar. Träning av balansförmåga hos äldre har visat sig minska risken för fall och öka självständighet hos äldre personer. Förstärkt verklighet (Augmented Reality (AR)) ger möjligheter att skapa nya metoder för träning och rehabilitering med rumslig korrekt kalibrerade 3D visualiseringar. AR-glasögon kan förhoppningsvis bidra till att fler får möjlighet till individanpassad träning som de själva kan genomföra i hemmet, en ökad följsamhet och ett mer kontrollerat genomförande av fysiska träningspass. Den senaste tekniken inom AR möjliggör att skapa rumslig korrekt kalibrerade 3D visualiseringar i realtid med användning av AR-glasögon. Mera konkret, handlar det på den tekniska sidan av metodutvecklingen att pröva nya vägar för att visualisera 3D instruktionsmaterial i ett rumslig korrekt och verklig kontext till patienten. Till skillnad från tidigare applikationer av AR-teknik inom vården som bygger på att användaren uppfattar verkligheten som en videoström utifrån ett kameraperspektiv, så medger HoloLens att användaren iakttar sin riktiga miljö från eget perspektiv och kan uppfatta rumslig kalibrerade 3D visualiseringar metriskt korrekt.

Syfte

Studien syftar till att utveckla en ny hologram-baserad metodik för visuell-interaktiv aktivitetsträning för äldre samt att i en genomförbarhetsstudie tillsammans med Hälsocentral testa tekniken på äldre personer med balansnedsättningar.

Frågeställningar

1. Hur upplever de äldre personerna den nya tekniken som hjälpmedel i balansträning?
2. Hur är de äldre personerna följsamhet till AR glasögonens/appens instruktioner och övningarna?

Metod

Fysioterapeuter som individanpassar tekniken/träningen i den tillhörande appen för AR-glasögonen samt instruerar den äldre. Den äldre personen som genomför balansträningen med hjälp av AR-glasögon under sex veckor. I ett första skede sker en genomförbarhetsstudie där inställning till den nya tekniken (intervjuer med forskningspersonerna och fysioterapeuter) samt genomförbarheten studeras; individens rörelseförmåga med ny teknik, följsamhet till AR-glasögonens/appens instruktioner och reaktion på uppmuntran/stimulans från AR-glasögonen/appen. Därtill sker mätningar av balansförmågan med hjälp av berövade undersökningsmetoder

Arbetspsykologiska aspekter på förlängt yrkesliv

Projektledare
Mårten Eriksson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Eva Boman och Lars Eriksson

Bakgrund

Ökad livslängd utgör även ett hot mot vårt pensionssystem. För att möta detta hot reformerar man nu pensionssystemet vilket bl a innebär att vi ska arbeta längre och på så sätt öka inbetalningarna i systemet och samtidigt skjuta på pensionsuttagen. Ungefär 50% börjar idag att ta ut pension vid 65 år, 30% har då redan gått i pension och 20% arbetar kvar mot 70 år (Stensöta, Johansson, Laun & Palme, 2018). Tidigare forskning kring pensionsbeslut har framförallt fokuserat på ekonomiska faktorer och hälsa. Däremot finns få undersökningar som fokuserar på arbetspsykologiska aspekter under senare delen av arbetslivet. Det är beklagligt eftersom det är troligt att arbetspsykologiska faktorer (ex arbetsmotivation) har samband med hur länge människor blir kvar i arbetslivet. De kan dessutom ofta lätt förändras av arbetsgivaren. Föreliggande studie kommer därför att fokusera på arbetspsykologiska aspekter hos den äldre arbetskraften. Fyra olika grupper på arbetsmarknaden kommer att undersökas som representerar såväl olika utbildningsnivåer som skillnader mellan kvinnor och män.

Syfte

Att studera arbetspsykologiska aspekter under senare delen av arbetslivet hos olika yrkesgrupper.

Frågeställningar

- Skiljer sig arbetspsykologiska faktorer åt mellan yrkesgrupper?
- Finns det ett samband mellan arbetspsykologiska faktorer och pensionsålder?
- Förändras arbetspsykologiska faktorer med stigande ålder?

Metod

En enkät kommer att skickas till ca 1000 individer i fyra olika yrkesgrupper, två där det krävs akademisk utbildning (sjuksköterska och ingenjör) och två som kräver kortare yrkesutbildning (undersköterska och verkstadsarbetare). Yrkesgrupperna speglar både olika yrkesnivåer och skillnader mellan kvinnor och män då vården traditionellt är kvinnodominerad medan industrin är mansdominerad. Respondenterna kommer att rekryteras genom 2 lokala organisationer. Enkäten innehåller frågor om hälsa, pensionsplanering och arbetspsykologiska frågor och skickas ut vid två eller tre tillfällen och skickas till alla som är minst 55 år vid det först tillfället. Resultatet kommer att analyseras med regressions- och variansanalyser. Studien kommer att ge ett kunskapsunderlag rörande olika arbetspsykologiska faktorer samband med yrkesarbete under senare delen av arbetslivet.

Trädgården i vård- och omsorg, första linje chefens perspektiv

Projektledare

Eva Dahlkvist

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Eva Bergsten, Ingela Enmarker och Johan Larsson

Bakgrund

Projektet bygger på en licentiat avhandling genomförd vid AHA som utforskade trädgårdar vid vård- och omsorgsboenden. Resultatet visade att många trädgårdar var utrustade med ett flertal inslag rekommenderade för design, men även på uppenbara brister samt problem med tillgängligheten. Grönska och andra naturinslag visade sig främja de boendes återhämtande upplevelser i samband med vistelse i trädgården.

Ökad tillgång till utemiljö har rapporterats ha en återhämtande potential även för personal som arbetar i vården. Inga studier har hittills påträffats som studerat hur första linjens chefer arbetar för att främja en god vård- och arbetsmiljö med fokus på trädgården som del av utemiljön för de boendes och personalens hälsa. Då ledarskapet har visat sig kunna påverka vårdens och arbetsmiljöns kvalitet är det av betydelse att identifiera första linjens chefers uppfattning om och målsättning med hur trädgården kan tillvaratas och utnyttjas som en del av vård- och arbetsmiljön.

Syfte

Att beskriva hur första linjens chefer vid vård- och omsorgsboende arbetar för att främja en god vård- och arbetsmiljö för boende och personal med fokus på trädgård.

Frågeställningar

- Vilken syn och målsättning har cheferna avseende trädgården som del av vård- och arbetsmiljön?
- Vilka förutsättningar/hinder anser cheferna finns som gynnar respektive begränsar möjligheterna att tillvarata trädgården som del av vård- och arbetsmiljön?
- Hur ser cheferna på möjligheten att införa digital teknik, ex exponera boende för naturmiljöer med VR-teknik (virtuell teknik), som komplement till dem som inte kan vistas i trädgården?

Metod

Kvalitativ ansats, intervjustudie, beskrivande design. Totalt 20 första linjens chefer, vid kommunala/privata vård- och omsorgsboenden i mellersta Sverige tillfrågades och 12 deltog. Intervjuguide användes för att samla in data där frågorna berörde; Ålder, utbildning, yrkeserfarenhet, antal år nuvarande arbetsplats samt de frågor som ingår i syftet.

Intervjuerna som varade ca 60-70 minuter, spelades in på band och har transkriberats. Kvalitativ innehållsanalys enligt Graneheim & Lundman pågår. EPN i Uppsala gav skriftligt beslut 2017-10-11 och visade ingen etisk invändning mot studiens genomförande, dnr 2017/390.

Restorativa utemiljöer – första linje chefers syn på utemiljö och ny teknik

Projektledare

Eva Bergsten

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Eva Dahlkvist, Johan Larsson och Ingela Enmarker

Bakgrund

Forskningsprojektet bygger vidare på ett projekt där det övergripande syftet var att utforska trädgårdar vid vård- och omsorgsboenden för äldre personer, de boende och personalens uppfattning om utemiljöer och relationen mellan trädgårdens grönska och de boendes upplevelser av hälsa. Två publicerade studier visade att i många av trädgårdarna fanns det hinder för att ta sig ut och ta sig fram i trädgården (t ex trösklar, långa korridorer, trapphus, ojämna underlag, högt gräs etc). Studierna visade samtidigt att de boendes självskattning av hälsa i relation till grönska och andra naturinslag var främjande för deras restorativa (återhämtande) upplevelser i samband med vistelser i trädgården. I tidigare studier har även personal sett utevistelse i grön miljö som viktig i vården för att bidra till återhämtning samt ökad interaktion med boende. Tillgång till utemiljö har även visat sig ha en restorativ potential för personal inom vården och skulle därför kunna nyttjas som en hälsofrämjande resurs för såväl boende som personal. Fysiska och strukturella hinder för att vistas utomhus i gröna miljöer finns, metoder för att åtgärda bristerna har diskuterats och ny teknik utvecklats. Förhoppningen är att VR teknik (virtuell verklighet) skall kunna användas för att kompensera för avsaknad av utevistelse i befintliga trädgårdar och på så vis främja hälsan hos boende och vårdpersonal. Första linjens chefer har identifierats som nyckelpersoner för att förverkliga nyttjande av digital teknik för att främja hälsa och välbefinnande inom vård och omsorg.

Syfte

Syftet är att studera första linjens chefers uppfattning om möjligheten att utnyttja och skapa restorativa utemiljöer på arbetsplatsen som kan främja de boendes och personalens välbefinnande och hälsa.

Frågeställningar

- Vilken syn och målsättning har cheferna avseende utemiljön?
- Hur tillvaratas och utnyttjas utemiljön som resurs för att främja boendes och personalens välbefinnande och hälsa?
- Hur ser cheferna på möjligheten att införa digital teknik som resurs för att främja boendes och personalens välbefinnande och hälsa?
- Hur utmärker sig de olika ledarskapsdimensionerna hos chefer på äldreboenden och hur skiljer sig chefernas inställning till digital teknik?

Metod

12 första linjens chefer för vård och omsorgsboenden vid kommunala och privata boenden med trädgårdar/gröna ytor intervjuades. Semistrukturerade intervjuer genomfördes och data kommer att analyseras enligt Graneheim och Lundman, med fokus på första linje chefernas förändringsbenägenhet samt hur de förhåller sig till nytänkande, förändring och utveckling av restorativa miljöer där digital teknik kan användas för att främja hälsa och återhämtning hos boende och personal.

Individens behov i centrum - IBiC

Projektledare

Maria Engström

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Ann-Sofi Östlund och Annakarin Olsson

Bakgrund

Studier har visat att vård, omvårdnad likväl som omsorg inte alltid utgår från individens behov och önskemål. Att sociala, psykiska och existentiella behov inte är lika väl tillgodosedda som fysiska och medicinska behov. Att stöd och hjälp som beviljas de äldre snarare styrs utifrån verksamhetens utbud av insatser än utifrån individens specifika behov och att den äldre strävar efter att inte ta emot mer hjälp än sitt behov. Att sätta individens behov i centrum ger ökad möjlighet för en personcentrerad vård som i sin tur indikerar bättre utfall vad gäller de äldres välmående.

Syfte

Syftet med studien är att beskriva interaktionen mellan handläggaren och den äldre personen under biståndshandläggningssamtalet

Metod

Studien har en beskrivande design och data samlas in via biståndshandläggningssamtal mellan handläggare och den äldre personen för analys av tillvägagångssätt i samtalen, interaktion och innehåll. De instrument som används för analysen är OPTION (Observing Patient Involvement) och BECCI (Behaviour Change Counselling Index). OPTION mäter i vilken utsträckning handläggaren involverar den äldre i beslutet som samtalet omfattar. BECCI mäter handläggarens färdigheter i beteendeförändringssamtal, så som motiverande samtal.

Nationell värdegrund i äldreomsorgen: de äldres och personalens perspektiv

Projektledare
Maria Engström

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Bernice Skytt och Marit Silén

Bakgrund

År 2011 infördes i socialtjänstlagen en värdegrund för äldreomsorgen. Värdegrunden beskriver ett förhållningssätt som syftar till att tydliggöra äldres möjligheter till inflytande och delaktighet i vården och omsorgen. I den anges att äldreomsorgen ska inriktas på att de äldre får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Om vård och omsorg av äldre personer ska kunna uppfylla den nationella värdegrunden för äldreomsorgen krävs förändringar där de äldres inflytande och delaktighet ökar. Personcentrerad vård har lyfts fram som en metod för inflytande och delaktighet för bl.a. äldre personer men det framkommer samtidigt att de strukturella förutsättningarna för personalen är av betydelse för att kunna arbeta på ett sådant sätt. Det finns därför behov av forskning som studerar personalens strukturella förutsättningar i förhållande till personcentrerad vård samt hur detta relaterar till upplevd stress hos personal inom äldreomsorgen likväl som forskning som beskriver de äldres upplevelse av värdigt liv och välbefinnande.

Syfte

Det övergripande syftet med forskningsprojektet var att beskriva de äldres uppfattning om och upplevelse av ett värdigt liv och välbefinnande inom äldreomsorgen. Syftet med forskningsprojektet var vidare att undersöka om en intervention som syftade till att implementera den nationella värdegrunden kunde leda till ett mer personcentrerat klimat och ökat välbefinnande för de äldre och vårdpersonalen.

Metod

Studien har en experimentell design. En intervention har genomförts och enheter har randomiserats till en interventionsgrupp och en jämförelsegrupp. Data har samlats in via intervjuer samt standardiserade frågeformulär före och efter interventionen. All data är insamlad och två manus är publicerad, en licentiatexamen genomförd och ytterligare ett manus kommer att sändas till tidskrift 2019.

Vården efter utskrivning från sjukhus - äldre personers livskvalitet och funktionsförmåga

Projektledare
Maria Engström

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Annakarin Olsson och Britt-Marie Sjölund

Bakgrund

När en patient bedöms som utskrivningsklar övergår personen, beroende på vårdorsak, rehabiliteringsbehov, stöd och hjälp av formell och informell vårdare, till det egna hemmet, korttidsboende, ordinärt boende eller annan vårdform så som ex. landstings- och kommunalfinansierad rehabilitering. Föreliggande studier kommer att generera fördjupad kunskap om hur de olika formerna av eftervård kan inverka på individens fysiska funktionsförmåga, hälsa och livskvalitet över tid, samt bidra till att fördjupa kunskapen om personernas upplevelse av de olika vårdformerna.

Syfte

Det övergripande syftet med forskningsprojektet är att studera fysisk funktionsförmåga, hälsa och livskvalitet hos personer 65+ som vid utskrivningen var aktuell för vårdplanering för olika vård/omsorgsinsatser samt rehabiliteringsinsatser i hemmet eller vid korttidsboende/rehabiliteringsboende, att beskriva resursutnyttjande i form av formell/informell vård och återinskrivning till sjukhus samt upplevelsen av olika former av insatser.

Frågeställningar

Delstudiernas specifika syften är;

Studie I: att jämföra livskvalitet, hälsa och fysisk funktionsförmåga vid utskrivning och efter 1,5 samt 3 månader, beskriva resursutnyttjande i form av formell/informell vård samt återinskrivning till sjukhus hos personer 65+ som vid utskrivningen var aktuell för vårdplanering, av olika vård/omsorgsinsatser efter sjukhusvård.

Studie II: att beskriva personernas upplevelse av olika vård- och omsorgsinsatser, vårdplaneringssamtalet samt livssituation efter sjukhusvistelse.

Metod

Studien har en beskrivande, jämförande och korrelativ design där data har samlats in vid upprepade tillfällen via intervjuer (validerade instrument samt öppna frågor). Genom konsekutivt urval inkluderades 145 personer vid utskrivningen från sjukhuset, 114 vid första uppföljningen och 104 vid andra uppföljningen. Data från instrumenten kommer att bearbetas med deskriptiv och inferensstatistik och data från de öppna frågorna/intervjudata med innehållsanalys. Materialet förväntas generera flera publikationer. All data är insamlad, analys och skrivande av manus pågår.

Doktorandprojekt: Faktorer som främjar äldres möjligheter att inkluderas i arbetslivet

Doktorand
Marie Bjuhr

Huvudhandledare, biträdande handledare
Huvudhandledare: Maria Engström, biträdande handledare, Britt-Marie Sjölund

Bakgrund

En ökad andel äldre i befolkningen med förbättrad hälsa än tidigare generationer, medför att äldre människors möjlighet att inkluderas i arbetslivet blir en viktig del för välfärden och för äldre individers livstillfredsställelse. Tidigare forskning kring faktorer som inverkar på äldres beslut kring när de önskar påbörja sin pension utgår ofta från specifika yrkesgrupper, är genomförda som tvärsnittsstudier eller studier som baserar sig på registerdata. Genom SNACs individbaserade nationella databas ges möjlighet att vidare undersöka forskningsområdet utifrån en normalpopulation som kan följas longitudinellt.

Syfte

Studera äldres upplevelser av och trender i yrkeslivet de sista åren samt vad som kan vara predicerande för att en person är kvar i yrkeslivet respektive har slutat.

Frågeställningar

- Hur beskrivs trenderna i yrkeslivsfrågor för personer som är 60, 66 och 72 år vid tre olika datainsamlingar 2001, 2007 och 2013?
- Vilka faktorer predicerar att en person är kvar i yrkeslivet respektive avslutar yrkeslivet vid 65 år eller tidigare?
- Hur beskriver personer sina upplevelser av arbetslivet de sista åren?
- Vad som upplevts som främjande för att stanna kvar i yrkeslivet efter uppnådd pensionsålder?
- Vad som bidragit till att avsluta yrkeslivet före uppnådd pensionsålder?

Metod

Delstudie 1 och 2 är kvantitativa studier, där redan insamlad data från SNAC. Undersökningsgruppen är personer som är 60 år och äldre, inklusionskriterie för delstudie 2 är att personerna är yrkesverksamma när de som 60-åringar ingår i SNAC. Trender i yrkeslivsfrågor, skillnader mellan kön, kontantmarginal och antal diagnostiserade sjukdomar kommer att undersökas i delstudie 1 och analyseras genom deskriptiv och jämförande statistik. Uppgifter om fysiskt och psykiskt hälsotillstånd, självupplevd fysisk funktionsnivå, självupplevt psykiskt mående och deltagarnas sociala situation undersöks i delstudie 2 och analyseras med regressionsanalys. Etiskt godkännande är inhämtat genom SNAC. Delstudie 3 och 4 är kvalitativa studier och data inhämtas via intervjuer. Informanter rekryteras till vardera studien genom ändamålsenligt urval (utifrån syfte). Data analyseras troligtvis med innehållsanalys enligt Graneheim och Lundman. Etiskt Godkännande kommer att ansökas om för delstudie 3 och 4.

Att skiljas sent i livet - en utforskad men allt vanligare erfarenhet

Projektledare

Peter Öberg

Bakgrund

Det har blivit allt vanligare att skilja sig sent i livet i hela västvärlden. I USA har man rent av beskrivit utvecklingen som en skilsmässorevolution bland äldre och den svenska utvecklingen är jämförbar. I Sverige har skilsmässotalen för personer 60+ nästan fördubblats sedan millennieskiftet. Idag är en av tio svenskar som skiljer sig fyllda 60 år och skilsmässotalen för äldre väntas fortsätta öka. Trots detta är skilsmässa på äldre dar nästan utforskad inom både familjesociologi, som tenderar att fokusera skilsmässor tidigare under livsloppet, och inom gerontologin, som tenderar att fokusera på relationer som avslutas genom dödsfall. Befintlig forskning om skilsmässor sent i livet är i huvudsak kvantitativ och från USA. Kvalitativ forskning om den levda erfarenheten av att skiljas sent i livet saknas. Det saknas också helt forskning om det svenska fallet, som ofta setts som en föregångare i familjetrender. Skilsmässa på äldre dar utgör en strategisk plats för att studera förändringen av den åldrande familjen i det senmoderna samhället – en fråga av stor relevans för planeringen av samhällets insatser för äldre. Studien kommer att fylla en viktig lucka i både nationell och internationell forskning på området. Studien är finansierad av Vetenskapsrådet och planeras att genomföras mellan 2018 och 2020 och är ett samarbete mellan forskare på Högskolan i Gävle (huvudman) och Stockholms universitet.

Syfte

Projektets syfte är att studera upplevelsen av att skilja sig och vara skild på äldre dar.

Frågeställningar

Centrala frågeställningar är:

- Varför skiljer man sig sent i livet?
- Hur påverkar centrala övergångar i livet, såsom barnens utflyttning, pensioneringen och åldersrelaterad ohälsa, skilsmässoupplevelsen?
- Vilka skillnader finns mellan ”hans” och ”hennes” skilsmässa?
- Hur påverkas det sociala stödet och relationen till vuxna barn?
- Vad avslöjar skilsmässa på äldre dar om äldres syn på familj och intima relationer?
- Vad avslöjar skilsmässa på äldre dar om samtida äldregenerationers förväntningar på åldrandet?

Metod

Vi kommer att genomföra kvalitativa intervjuer med 40 män och kvinnor som skilt sig efter 60 års ålder. Eftersom icke-äktenskapligt samboende är så vanligt i Sverige kommer studien inkludera skilda och separerade från både äktenskap och samborelationer.

Teori

Studien vägleds av teorier om livsloppets historiska förändring samt teorier om familje-relationernas individualisering.

Hållbara samhällen och gemenskaper

What happened in Sweden the last 40 years – våld, klass och etnicitet

Projektledare

Sofia Wikman

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Jerzy Sarnecki, Amir Rostami, Lars Westfelt, Erik Häggström och Amber Beckley

Bakgrund

De senaste decennierna har andelen invandrare ökat kraftigt i Sverige. Ökningen av antalet (och andelen) invandrare och utvecklingen av våldsbrott uppvisar (på makronivån) inte något enkelt linjärt samband. Indikatorer på våldsbrottslighet visar inte någon motsvarande ökning. Vi har således ett klart samband mellan invandring och våld på individnivå men inte på aggregerad nivå. Mot bakgrund av att vi vet att invandras andel i befolkningen har ökat och att våldsbrottsligheten i många avseende legat stabil eller minskat kan följande hypoteser formuleras:

1. Den växande gruppen invandrare ”producerar” lika många eller färre våldsbrott vilket innebär att den övriga befolkningens brottslighet per capita har ökat eller legat konstant.
2. Den växande gruppen invandrare ”producerar” fler våldsbrott vilket innebär att den övriga populationen måste ha minskat sin brottslighet per capita.

Syfte

Om och i så fall på vilket sätt, påverkar invandring påverkar våldsbrottsligheten på individ- och samhällsnivå både på kort och långt sikt. Syftet besvaras genom sex delstudier.

Metod

I. Genomgång av statistik rörande invandring, socioekonomi och våldsbrottslighet. Etnicitet operationaliseras som ursprungsland/region. Fokus riktas mot Norden och regionala svenska jämförelser. Tidsserier analyseras både okulärt och statistiskt med metoder som t.ex. ARIMA.

II. Mikrodata från BRÅ, SCB och Socialstyrelsen används för att studera förändringar av misstänkta/lagförda personer som mellan år 1975 – 2017 misstänktes/lagfördes för våldsbrott med avseende på variabler som kön, ålder, social status, födelseplats, bostadsort, föräldrarnas sociala status, tidigare brottsbelastning, påföljder, insatser inom socialtjänsten m.m.

III. Delstudie avseende brotts- och sociala karriärer bygger på ett urval av individer från delstudie II samt deras barn och föräldrar. Utöver data från de ovan nämnda registren, används SCB:s flergenerationsregister.

IV. Delstudie III kompletteras med retrospektiva, narrativa livsloppsintervjuer med en mindre grupp individer från olika kohorter.

V. Data från delstudie II används för att göra nätverksanalys av medbrottslingkap. Syftet är att undersöka etnicitetens och andra faktorerers betydelse för val av medbrottslingar när det gäller olika brottstyper samt om dessa faktorerers betydelse förändras över tid och med de undersökta stigande ålder.

VI. Data från BRÅs NTU undersökningar från 2005 och framåt. Kompletterande frågor rörande utsattheten för vissa våldsbrott finns uppgifter rörande gärningsperson. Avsikten är att undersöka om gärningspersonskaraktäristika som de beskrivs av offren har förändrats sedan NTU startade för 12 år sedan.

Food Security and Health Inequity (FSH)

Projektledare
Gloria Macassa

Bakgrund

People are considered food secure (FS) when they have availability and adequate access at all times to sufficient, safe, nutritious food to maintain a healthy and active life. Food security is an important element in the multi-factorial analysis of health and well-being. It contains three important elements; food availability, access and food utilization. On the other hand, food insecurity (FI) refers to the lack of access to sufficient food for a healthy and active life and it affects a great proportion of the world's population, especially in low- and middle income countries but as well in developed countries.

Around 800 million people are food insecure worldwide. Poverty, income, employment status, low socio-economic position, environmental and cultural factors are considered main causes for FI. In addition, FI is one of the most important social determinants of health and it affects children's, adolescent, adults and elderly health.

Syfte

The main objective of the project is to assess the dimensions of food security (accessibility and availability) and food insecurity and their impact on health equity across Mozambique Households

Frågeställningar

- What is the national legislation and policies of food security/insecurity in Mozambique?
- What is the association between FI and health outcomes in children?
- What are the perceptions of food insecurity and coping strategies/resilience for FI used by households?
- What role culture plays in food choice across Mozambique households?
- What are the effects of climate change on food insecurity and health in Mozambique?
- What is the relationship between food insecurity and health outcomes among adults? (This research question is a PhD thesis).

Metod

The project will collect national/regional representative data using population based surveys (quantitative/quantitative data). Quantitative data will be analysed using descriptive statistics and advanced models of regression analysis. In addition, qualitative data will be analysed through policy analysis methods, text data mining and grounded theory.

The Role of Corporate Social Responsibility in Eco-Social Work with Coastal Communities; CSR Eco-social work

Projektledare
Gloria Macassa

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Anne-Sofie Hiswåls och Cornelia Wulff Hamrin

Bakgrund

Geographical access to health care facilities is known to influence health services usage. As societies age, accessibility to health care becomes an increasingly acute public health concern. In addition the identification of areas in need of health care will contribute to reduce inequities in health care and aid health care policy and planning.

Syfte

The objective of this project is to investigate spatial and non-spatial determinants of primary health care accessibility (in terms of access and availability) in Gävleborg County. The project also aims to test statistical models that can integrate spatial and aspatial dimensions of health care access.

Frågeställningar

- a) What is the spatial extent of availability/accessibility that can allow general population to access primary care?
- b) What non-spatial factors are associated with healthcare disparity and how do they affect access?
- c) What statistical models can better integrate spatial and non-spatial data to identify areas in most need for access of health care?

Metod

Spatial data will be accessed using Open Street and administrative data (e.g. location data of the population clusters and health centres and the count data of the population and the healthcare providers). Non-spatial geocoded data (e.g. age, sex, ethnicity, unemployment, economic deprivation, income; primary health care use and consumption) will be retrieved from the “Primary Health Care Register Database” available at the Gävleborg County. Data analysis will include ArchGis; topological and scaling analysis (for spatial data); multiple regression for non-spatial data and a combination of spatial epidemiology and two-step floating catchment area (2SFCA) for integrated analysis of spatial and non-spatial factors.

The Role of Corporate Social Responsibility in Eco-Social Work with Coastal Communities; CSR Eco-social work

Projektledare

Brita Backlund Rambaree

Bakgrund

Corporate Social Responsibility (CSR) entails the merging of economic concerns with social and environmental aspects and it is concerned with how companies engage with those affected by their operations, such as local communities. As such the CSR work of companies bears relevance for local social and environmental development and how sustainability is achieved in local contexts. How specifically company CSR work relates to local communities will be examined in the proposed article based on a case study of CSR in the Mauritian tourism and international real estate sectors. Mauritius is a country context where company CSR has been made mandatory and where regulations direct company involvement in CSR towards socio-economic development. In this context much of the CSR involvement can be seen as activities in the field of social work. In coastal communities around Mauritius multinational hotel companies and international real estate operators are key actors in local community development and involved in eco-social work through their CSR activities. This context therefore provides an informative case on the challenges and possibilities of promoting local social and environmental development through CSR.

Syfte

The aim of the study is examine the challenges and possibilities of undertaking eco-social work for social change through CSR involvement in the community

Frågeställningar

- In a context of mandatory CSR involvement, how does the CSR work of companies that operate in coastal communities bear relevance for local social and environmental development?
- What are the challenges of undertaking eco-social work for social change through CSR involvement in the community?
- What are the possibilities?

Metod

The study will be based on interviews with CSR managers, social workers and representatives of local community organisations on the practice of eco-social work in the localities where these companies operate. The interview material will be analysed from the perspective of environmental justice, thereby connecting environmental sustainability with social well-being at the level of local coastal communities and addressing aspects of participation, involvement and contestation in relation to promoting community development through CSR. The analysis will be done through thematic analysis in the Atlas-ti qualitative data analysis software.

Social exkludering och förändring; boendes syn på problem och möjligheter i socialt utsatta bostadsområden

Projektledare

Stefan Sjöberg

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Maja Lilja och Marie Hansson

Bakgrund

Forskningsprojektet är en fortsättning på de studier som legat till grund för artiklarna av Sjöberg, Rambaree & Jojo (2015) och Sjöberg, Többe-Schukalla, Singh & Martinss (2018) samt bokkapitlen av Al-Khamisi & Sjöberg (2018) samt Hansson, Lundgren & Sjöberg (2018).

Syfte

Syftet är att undersöka hur människor i socialt utsatta bostadsområden i Gävle uppfattar livssituationen i området och sina möjligheter att påverka den.

Frågeställningar

- Hur upplever boende i området situationen i området och sin egen livssituation avseende arbete, boende, sociala relationer, hälsa m.m.?
- I vilken omfattning och i vilka former är de boende aktiva och deltagande i arbetsliv, aktiviteter, möten, organisationer mm i området och utanför?
- Hur uppfattar boende olika samhällsinstitutioner (t.ex. skola, fritidsgård, socialtjänst, arbetsförmedling, familjecentral, polis, politiska representanter), och vilka relationer och kontakter finns?
- Vilka tankar har boende kring vad som behöver förändras i området och sina egna möjligheter att påverka och bidra till detta?

Metod

Semi-strukturerade intervjuer genomförs med boende i miljonprogramsområdena, totalt 18-24 intervjuer (6-8/område). Intervjuernas totala antal är beroende av när det bedöms att en mättnad uppnåtts i det insamlade materialet. Urvalet genomförs i form av en purposeful sampling (Patton, 2004), som fokuserar på personer som tillhör de grupper som enligt tidigare studier är de mest utsatta grupperna från 1990-talet och framåt (Kommittén välfärdsbokslut, 2000; Social rapport, 2010).

‘Benefit & Interest Driven Justice’: An Ecosocial Work Method for Sustainable Coastal Community Development

Projektledare

Komalsingh Rambaree

Bakgrund

Mauritius is Small Island Developing State (SID) with about 1.2 million of inhabitants; and currently, the country is receiving almost the same number of international tourists per year. Indeed, tourism sector plays a key role in the economic growth of Mauritius. Over the last few years, successive governments in Mauritius have been continuously promoting the expansion of resorts and property development schemes in coastal areas, as a strategy to boost up the national economy. However, the country is currently experiencing a sharp rise in community movements against resorts and property developers who are being accused of appropriation and exploitation of local ecosystem resources and services. Environmental activists are also mobilising local communities against various forms of environmental injustices in Mauritius. In this connection, community-based social workers need to develop and use appropriately designed ecosocial work method in promoting environmental justice for all. In particular, ecosocial work is a specific area of practice within social work that combines social and ecological perspectives in order to promote sustainable development.

Syfte

To propose and discuss a theory-driven and evidence-based method for ecosocial work practice with coastal communities.

Frågeställningar

How can social workers promote community-based stakeholders participation in avoiding/resolving conflicts and to come in terms with ‘justice for all’ within the context of sustainable coastal community development?

What are the benefits and challenges of using ‘Benefit and Interest Drive Justice’ method in social work practice with coastal communities?

Metod

This paper is based on analysis from two sets of qualitative data gathered from Mauritius. The first data set is from the year 2008, where seven focus group discussions with a total of fifty-seven key representatives of community leaders (twelve women) in seven coastal villages were carried out. The second data set is from the year 2018, where eighteen semi-structured interviews with five community-based social workers (four women), eleven social/environmental activists (two women), and two corporate social responsible managers (no woman) from resorts/property developers were undertaken. The gathered data were subjected to a deductive discourse analysis using ATLAS-ti v.8.3 software. Critical discourse analysis is a qualitative data analysis where meanings, motivations, ideologies and power are analysed through the deconstruction of text and talk using a critical perspective. A theoretical framework based on environmental justice is used to structure the data analysis.

Att förebygga hot och våld i arbetslivet (VIA) genom Arbetsmiljöverkets inspektionsinsatser – en test av en preventionsmodell

Projektledare

Sofia Wikman

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Pia Tham

Bakgrund

Enligt FORTE är en prioriterad utmaning inom arbetslivet att minska förekomsten av hot, våld och trakasserier inom arbetslivet. Enligt FORTE behövs mer om man förebygger hot, våld, trakasserier, kränkningar, mobbning, och övergrepp i arbetslivet. Vård och omsorg beskrivs som yrkesgrupper där hot och våld ökat under senare tid och kvinnor utsätts i större uträkning än män.

Tidigare har jag beskrivit utvecklingen av hot och våld i olika yrkesgrupper med statistik från BRÅ, AV och SCB men även anmälningar om arbetsskador från år 1987, 1997 och 2007 (se Wikman 2012 och 2016). Denna ansökan avser att söka projektmedel från FORTE i deras specialutlysning om arbetslivsutmaningar för att komplettera bilden av utvecklingen med färsk data och nedslag från arbetsskadeanmälningar 2017-2018.

I tillägg vill jag även fortsätta att fortsätta utveckla en modell för våldsprevention som jag testat i ett projekt om hot och våld mot statliga myndigheter (Wikman & Rickfors 2017). Arbetsmiljöverket kommer att år 2019 att använda den här preventionmodellen för att utbilda sina inspektörer som tagits fram av Wikman & Rickfors (2017). Vi har blivit därför blivit erbjudna att följa med på inspektioner på arbetsplatser avseende hot och våld för att bland annat studera varför man inte följer sina checklistor och därmed inte Arbetsmiljölagen.

Syfte

Att beskriva utvecklingen av förekomst av hot och våld i olika yrkesgrupper samt pröva en preventionsmodell för att minska förekomsten av hot och våld i arbetslivet som tagits fram av Wikman & Rickfors (2017).

Frågeställningar

- Hur ser utveckling av hot och våld ut i olika branscher/yrkesgrupper ut?
- Vad anger de som utsatts själva för hot och våld att man kan göra för att förebygga problemet i arbetsskadeanmälningar?
- Vilka brister i Arbetsmiljölagen kan identifieras vid Arbetsmiljöverkets inspektionsinsatser.
- Hur fungerar Wikman/Rickfors modell (2017) för våldsprevention i samband med arbetsmiljöinspektörernas insats hösten 2019? Vad finns det för fördelar/nackdelar med modellen?

Metod

Projektet består tre delstudier:

a) en analys av arbetsskadeanmälningar avseende hot och våld (data finns tillgängligt från 1987, 1997 och 2007) och ska nu kompletteras med arbetsskadeanmälningar från 2017 för att kunna beskriva utvecklingen över tid

b) en deltagande observationsstudie av AV's inspektioner år 2019 (den bransch som är aktuell då) och

c) en fokusgruppsstudie ca 8 månader efter inspektionsinsatsen.

Doktorandprojekt: Provisional titel: Pathways for Adolescents' Capacity Enhancement towards the 2030 Agenda (PACE-2030A)

Doktorand
Elvi Chang

Huvudhandledare, biträdande handledare
Huvudhandledare: Komalsingh Rambaree, biträdande handledare: Päivi Turunen och Stefan Sjöberg

Bakgrund

In this Anthropocene era, one of the global challenges humanity faces is ecological crisis. [Ecological] environment is exploited at service for humanity for economic growth. Economic growth relates to the traditional concept of wellbeing which is connected to material prosperity. In relation to social work, ecological crisis and its impacts have frequently been dealt with by social work and its practitioners. Ecological environment and perspective are not “new phenomena” but they have been overshadowed by the emphasis on the social environment in social work. It is time to bring back ecological perspective into the mainstream socialwork.

To address and tackle ecological crisis to achieve a better and more sustainable future for all, sustainable development and its goals act as blueprint, with the ambition to achieve the goals by 2030. To achieve these, there is a need for a transition and transformation towards sustainable living and sustainable wellbeing. Transition and transformation require paradigm shift in the society, which requires time and involvement of all. Adolescents are arguably the best agents to implement the transition and transformation needed in SD to achieve its goals, as they are the future, the leaders of tomorrow and the agents of change.

Syfte

To study how and to what extent is ecosocial work embodied in building sustainable health and wellbeing towards the 2030 Agenda, among adolescents aged 16-19 years old in Gävle in the current Anthropocene epoch.

Frågeställningar

What opportunities and obstacles are there in Gävle which support and engage in sustainable health and wellbeing, and green work among adolescents in Gävle? What are the adolescents' Knowledge-Attitude-Behaviour-Practice towards concepts of sustainability? How can ecosocial work advocate and promote sustainable health and wellbeing, and green work among adolescents in Gävle? What are the effects of sustainable development trainings on the adolescents' a) Knowledge-Attitude-Behaviour-Practice towards concepts of sustainability; b) health, wellbeing and work life?

Metod

Provided that the Ethical Board Review grants the permission to conduct the research: Qualitative method through semi-structure interviews with open-ended questions, ethnographic participant observation and photovoice with: a) organisations which engage/work with adolescents in relation to sustainable living; b) about 20 adolescents aged 16-19 years old, through the organizations mentioned. The data will be analysed through “the analyse of narrative which makes us hermeneutic reasoning”, as I do not have the “first-hand” access to the meaning told by the interviewees.

Quantitative method through questionnaires, the data will be analysed through SPSS. The result of the data analysis will be interpreted.

Doktorandprojekt: Food Insecurity Among Mozambican Workers: A Health Inequalities Perspective (FIMW)

Doktorand
Elias Militao

Huvudhandledare, biträdande handledare
Huvudhandledare: Gloria Macassa, biträdande handledare: Sven Svensson

Bakgrund

Food insecurity (FI) is an urgent public health issue that affects nourishment, health, and human well-being (Lee, 2013; Gundersen & Ziliak, 2015). Mozambique is a low-income food-deficit country with a largely rural population of 28 million. It ranked 181st of 188 countries in the 2016 Human Development Index, 104th of 118 in the 2016 Global Hunger Index and 139 of 157 in the 2015 Gender Inequality Index (FAO (2016), and currently, almost 60% of the population lives in extreme poverty (World Bank, 2016). Globally (in developed/developing countries), food insecurity has been found to be associated to physical and mental health outcomes through the life-course.

Syfte

To estimate food insecurity among household paid/unpaid workers. Furthermore, the thesis will examine the relationship between paid work, food insecurity with physical and psychological health.

Frågeställningar

- a) What is the prevalence, severity and determinants of food insecurity among paid and unpaid workers across households? (Study I)
- b) Does the interaction between paid work and food insecurity relate to type 2 diabetes and hypertension? (Study II).
- c) Does paid and unpaid work relate to food insecurity and depression within households? (Study III).
- d) What are the experiences and coping strategies among paid and unpaid workers within households? (Study IV).

Metod

Data will be collected in four Mozambican provinces (Nampula, Sofala, Gaza and Maputo) using a cross-sectional design through a questionnaire (quantitative data) and an interview guide (qualitative data). Data analysis for study I, II and III will be performed using descriptive statistics and multilevel regression models (using SPSS software). In these studies, all analysis will be adjusted to potential confounding variables (co-variables). Furthermore, because food insecurity and paid work will be used as main exposures in the analysis of their association with health outcomes (studies II and III), an “interaction variable” will be created using the “Rothman’s model for the analysis of biological interaction or synergism” to assess additivity effects. A theory driven thematic analysis will be used to investigate the experiences (and process) that insecure households use to cope with food insecurity in study IV.

Doktorandprojekt: How do they do it? Perceptions of Labour Market Participation among Employed Descendants of Middle Eastern Immigrants in Sweden

Doktorand

Pinar Aslan

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Nader Ahmadi, biträdande handledare: Stefan Sjöberg

Bakgrund

Tidigare forskning visar att barn till migranter från Mellanöstern (MÖ) har lägre förvärvsfrekvens och större svårigheter att komma in på arbetsmarknaden i jämförelse med barn till infödda och till individer med bakgrund i andra länder. Arbetsmarknadssituationen för barn till utomeuropeiska invandrare har visat sig vara mer problematisk än barn till nordiska och europeiska invandrare. Individer med bakgrund i MÖ möter utmaningar på arbetsmarknaden på grund av t ex diskriminering i rekryteringsprocesser och en minskad tillgång till kontakter som leder till förvärvsarbete. Forskning visar även att kvinnliga barn till invandrare har en mer fördelaktig arbetsmarknadssituationen med högre förvärvsfrekvens än män med utrikes födda föräldrar, vilket är en kontrast till könsskillnader mellan barn till infödda där män uppvisar högre förvärvsfrekvens än kvinnor. Mot bakgrund av tidigare och pågående konflikter i MÖ så är barn till invandrare från detta område en växande grupp i samhället, då Sverige tagit emot en väsentlig andel flyktingar från detta område de senaste årtiondena. Att studera situationen för förvärvsarbetande barn till migranter från MÖ ger kunskap om viktiga influenser på arbetsmarknadsinträde och -deltagande.

Syfte

Det övergripande syftet med avhandlingen är att undersöka hur förvärvsarbetande barn till migranter från MÖ upplever influenser på deras yrkesmässiga ambitioner och prestationer.

Frågeställningar

1. Hur upplever förvärvsarbetande barn till migranter från MÖ att familjen påverkat deras yrkesmässiga ambitioner?
2. Hur positionerar sig förvärvsarbetande barn till migranter från MÖ på arbetsmarknaden i förhållande till genusnormer?
3. Hur upplever förvärvsarbetande barn till migranter från MÖ influenser från offentliga tjänstemän på deras yrkesmässiga ambitioner och prestationer?
4. Hur upplever förvärvsarbetande barn till migranter från MÖ att möjligheter och hinder på arbetsmarknaden påverkat deras yrkesmässiga ambitioner och prestationer?

Metod

Studien baseras på en kvalitativ forskningsdesign med intervjuer som datainsamlingsmetod. 21 förvärvsarbetande barn till migranter (tolv kvinnor och nio män) intervjuades från September 2015 till Januari 2016. Materialet analyserades sedan med ett abduktivt tematiskt tillvägagångssätt. Godkännande från Etiska prövningsnämnden inhämtades innan datainsamling påbörjades (reg.nr 2015/025).

Inkluderande arbetsliv
genom en jämställd och
jämlik arbetsmiljö

Utlandsfödda, arbetsmiljö, hälsa (Utah)

Projektledare
Eugene Lyskov

Bakgrund

Utlandsfödda är en stor grupp på svensk arbetsmarknad, ca 18 % av den dokumenterade arbetskraften. Deras arbetsrelaterade hälsostatus skiljer sig från den infödda populationen. Oavsett av sektorer eller yrken, invandrare i arbetslivet vid jämförelse med den infödda arbetskraften har generellt sämre hälsa, förlorar fler arbetsdagar på grund av dålig hälsa eller arbetsskador, uppvisar längre rehabilitering och högre grad av sjukhusvård, drabbas av fler arbetsrelaterade olyckor, skador och dödsfall (Migration, arbetsmiljö och hälsa, Rapport. Arbetsmiljöverket, 2012).

Invandrarnas högre arbetslöshet, ofta otrygga anställningar och lägre löner anföras som förklaringar till det. Vissa studier indikerar att skillnaden i hälsostatus mellan den invandrade och infödda populationen minskar ju längre den invandrade befunnit sig i Sverige.

Å andra sidan finns det rapporter som visar att migranter har bättre hälsa än infödda populationen, på grund av den urvalsprocess som den tidigare har genomgått (den "hälsosamma invandrareffekten"). Men, denna fördel minskar emellertid snabbt allteftersom som vistelsens längd i landet ökar, och leder till vad som har kallats den "utmattad invandrare" effekten. (Migration and health in EU. European Observatory on Health Systems, 2016).

Aktuell kunskap om anställnings- och arbetsvillkoren av invandrare, orsaker till skillnader i förekomst av yrkessjukdomar, självrapporterad hälsa, sjukfrån/närvaro är viktig.

Syfte

Syftet med studien är att undersöka hälsostatus och arbetsmiljön i olika yrkesgrupper där utlänningar är allmänt representerade tex vård, transport etc.

Frågeställningar

1. Finns det ett samband mellan utlandsfödda socio-ekonomiska situation och deras hälsostatus?
2. Finns det ett samband mellan utlandsfödda arbetslivserfarenhet i Sverige och deras hälsostatus?
3. Finns det ett samband mellan utlandsfödda arbetsanpassning och deras hälsostatus?
4. Vilka är de vanligaste arbetsrelaterade besvär bland utlandsfödda i olika yrken?

Metod

Enkäten. Frågeformuläret kommer att distribueras via net.

Det är planerat också att ta kontakt med SCB om möjlighet av register studien.

Increasing return-to-work among people on sick leave due to common mental disorders: Design of a cluster-randomized controlled trial of a problem-solving intervention versus care-as-usual conducted in the Swedish primary health care system (PROSA)

Projektleddare

Gunnar Bergström

Bakgrund

Common mental disorders affect about one-third of the European working-age population and are one of the leading causes of sick leave in Sweden and other OECD countries. Besides the individual suffering, with its negative impact on well-being and financial circumstances, the costs for society are high. Evidence for effective RTW interventions for people with mental health problems is limited, as most research to date has been done in the context of musculoskeletal disorders. The majority of people affected by CMD seeks care and are treated in the primary health care (PHC), and to increase RTW for persons with CMD the involvement of the workplace is of utmost importance

Syfte

The overall aim of the project is to evaluate the effects of problem-solving therapy as a work-related intervention facilitating RTW in addition to clinical treatment, compared to clinical treatment alone, among a working-age population with CMD in PHC settings.

Metod

The study has a two-armed cluster randomized design in which the participating rehabilitation coordinators are randomized into delivering the intervention or providing care-as-usual. Employees on sick leave due to common mental disorders will be recruited by an independent research assistant. The intervention aims to improve the employee's return-to-work process by identifying problems perceived as hindering return-to-work and finding solutions. The rehabilitation coordinator facilitates a participatory approach, in which the employee and the employer together identify obstacles and solutions in relation to the work situation. The primary outcome is total number of sick leave days during the 18-month follow-up after inclusion. A long-term follow-up at 36 months is planned. Secondary outcomes are short-term sick leave (min. 2 weeks and max. 12 weeks), psychological symptoms, work ability, presenteeism and health related quality of life assessed at baseline, 6 and 12-month follow-up. Intervention fidelity, reach, dose delivered and dose received will be examined in a process evaluation. An economic evaluation will put health-related quality of life and sick leave in relation to costs from the perspectives of society and health care services. A parallel ethical evaluation will focus on the interventions consequences for patient autonomy, privacy, equality, fairness and professional ethos and integrity.

Att arbeta i ett mångkulturellt samhälle: arbetsmiljö och karriärmöjligheter för invandrad vårdpersonal inom den svenska äldreomsorgen

Projektledare

Elisabet Eriksson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Maria Engström

Bakgrund

Ansökan gäller ett nytt projekt men är inspirerat av ett tidigare finansierat forskningsprojekt vid högskolan i Gävle där vi har intervjuat sjuksköterskor och läkare inom svensk hälso- och sjukvård som har en utländsk utbildning.

Invandrade kvinnor rekryteras idag till att arbeta inom äldreomsorgen för att möta det ökade behovet av vårdpersonal relaterat till den åldrande befolkningen. Tidigare forskning har fokuserat på internationellt utbildade sjuksköterskor och läkare, medan få studier har undersökt invandrare med låg eller ingen formell utbildning som arbetar i äldrevård. Mer psykosomatiska hälsoproblem, ökad arbetsbelastning och fler kommunikationsproblem har noterats bland personal utan formell kompetens jämfört bland dem med formell kompetens. Projektet förväntas bidra med ökad kunskap om faktorer som främjar en god arbetsmiljö för invandrare och hur inkludering på arbetsplatser kan förbättras.

Syfte

Syftet med studien är att beskriva hur invandrare/utrikes födda upplever sin arbetsmiljö inom äldreomsorgen och hur cheferna arbetar för ett inkluderande och hållbart arbetsliv.

Frågeställningar

1. Att undersöka invandrades erfarenheter och upplevelser av arbetsmiljön, välbefinnande och kulturell kompetens inom äldreomsorgen
2. Att undersöka om det finns skillnader i hur invandrare inom äldreomsorgen skattar sin arbetsmiljö, välbefinnande och möjlighet till karriär inom yrket jämfört med inhemsk personal
3. Att undersöka chefers perspektiv på mångfald i personalgruppen i relation till arbetsmiljö samt vårdens och omsorgens kvalitet
4. Att studera hur cheferna arbetar för att invandrad personal ska uppleva sig inkluderade på arbetsplatsen och få ett hållbart arbetsliv.

Metod

Medel söks för att skriva en extern ansökan. Projektet är ett samverkansprojekt mellan Högskolan i Gävle och Region Gävleborg och har en beskrivande, korrelativ och jämförande design. Undersökningsgruppen består av invandrare (150), inhemsk vårdpersonal och vårdenhetschefer(20-25) inom äldreomsorgen. Datainsamlingen kommer att ske genom intervjuer, enkätstudie, observationer och fokusgrupper. Rekryteringen kommer att ske inom kommuner i Region Gävleborg. Som teoretisk utgångspunkt kommer Kanters teori om strukturella förutsättningar och Spreitzers teori om psykologisk 'empowerment' att användas.

Flexibilitet och arbetsmarknadsanknytning: Utvecklingen av genomsnittlig anställningstid på den svenska arbetsmarknaden 1998-2018 efter anställningsform och ålder

Projektledare
Sven Svensson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Marina Heiden

Bakgrund

Tillfälliga anställningar och olika typer av anställningsflexibilitet har visat sig ha betydelse för den anställdes hälsa. Antingen negativ, t.ex. för utmattning, rygg- och muskelsmärta, sömnstörningar och olika former av mental hälsa (Aronsson et al, 2002, Virtanen et al , 2002, Bohle et al 2004, Kawachi et al 2008, Kim et al, 2008), eller positivt, t.ex. gällande ”psychological distress” (Sverke et al 2000, Virtanen et al 2001). Kunskap om anställningsformer och anställningslängd, dvs arbetsmarknadsanknytning, på den svenska arbetsmarknaden är därför av relevans för arbetshälsa.

En ofta förekommande föreställning är att arbetslivet i allt högre grad präglas av kortsiktighet och tillfällighet (se t.ex. Albinson & Geterud, 2013). Tidigare studier (Grönlund & Boje, 2003; Taalbi, 2007; Vejsiu, 2001) har dock visat att den genomsnittliga anställningstiden på den svenska arbetsmarknaden har blivit längre under perioden 1974-1998, samtidigt som andelen tillfälliga anställningar ökat (Grönlund & Boje, 2003). Detta tyder på att situationen på arbetsmarknaden är mer komplex än vad som speglas i media. Hur utvecklingen sett ut sedan 1998 har däremot inte analyserats. Då denna kan ha stor betydelse för befolkningens hälsa och välbefinnande idag, är det av intresse att undersöka hur utvecklingen av anställningstid på den svenska arbetsmarknaden relaterar till anställningsformer och arbetstagarnas ålder. [referenslista går ej att klistra in; skickas vid intresse]

Syfte

Studiens syfte är att analysera utvecklingen av genomsnittlig anställningstid på den svenska arbetsmarknaden 1998 – 2018 med hänsyn till anställningsform och ålder bland de anställda.

Frågeställningar

- Hur har genomsnittlig anställningstid på den svenska arbetsmarknaden förändrats under perioden 1998 och 2018?
- Hur är anställningsform associerat med utvecklingen av genomsnittlig anställningstid under perioden 1998 och 2018?
- Hur är ålder associerat med utvecklingen av genomsnittlig anställningstid under perioden 1998 och 2018?

Metod

Metodvalet följer tidigare studier som haft samma frågeställning, men analyserat tidsspännet 1974-1998 baserat på data från Statistiska centralbyråns (SCB) arbetskraftsundersökningar och data från OECD (Grönlund & Boje, 2003; Vejsiu, 2001). En mera detaljerad beskrivning av metoden återfinns i Vejsiu (2001).

Working Conditions, Employment Status, Labour Market Regulation and Health: a cross-country multi-level study

Projektledare
Sven Svensson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Marina Heiden

Bakgrund

Ett flertal studier har funnit att tillfällig anställning är negativt associerat med hälsa, som t.ex. utmattnings-, rygg- och muskelsmärta, sömnstörningar och olika former av mental ohälsa (Aronsson et al, 2002, Virtanen et al, 2002, Bohle et al 2004, Kawachi et al 2008, Kim et al, 2008). Andra studier rapporterar bättre hälsa bland tillfälligt anställda jämfört med tillsvidareanställda, t.ex. gällande "psychological distress" (Sverke et al 2000, Virtanen et al 2001). I den senaste review-artikeln inom området (Kim et al., 2012) argumenteras för att en orsak till de tvetydiga resultaten i tidigare forskning är typen av arbetsmarknadsreglering i de länder där studier genomförts.

Förklaringar till olikartade resultat kan vara att några studier kontrollerar för upplevda arbetsvillkor eller att några studier är utförda enbart i offentlig sektor medan övriga inte kontrollerar för vilken sektor som respondenterna är anställda i. För att nå mer tillförlitlig kunskap om hur sambandet mellan tillfälliga anställningar och hälsa ser ut finns det ett behov av en studie som tar hänsyn till arbetsvillkor, yrkesssektor och välfärdsregulatorisk kontext. Ett sätt att göra det är att använda data från flera länder och på analysnivå "nation" även kontrollera för proportionen av BNP som spenderas på aktiva- respektive passiva arbetsmarknadsåtgärder (ALMP/PLMP). En hög andel ALMP, som i skandinaviska länder, kan förväntas reducera en eventuellt negativ effekt av tillfällig anställning då ALMP ger individen stöd i form av t.ex. omskolning eller subventionerad praktik.

Syfte

Att analysera sambandet mellan anställningsform och självskattad mental hälsa, när hänsyn tas till arbetsmiljöfaktorer och arbetsmarknadsreglering.

Frågeställningar

Hur är anställningsform associerat med självskattad mental hälsa, när man kontrollerar för arbetsmiljöfaktorer och arbetsmarknadsreglering?

Metod

Data är 2015 års våg av European Working Conditions Survey (EWCS). EWCS kompletteras med uppgifter om ALMP/PLMP från OECD. Multi-level regressionsanalys kommer att användas för att besvara frågeställningen.

N= ca 22 300 fördelat på 22 länder.

Beroende variabel: WHO-5 (Topp et al., 2015). Oberoende variabler och kontrollvariabler: Land, ALMP/PLMP; offentlig/privat sektor; anställningsform; psykosociala arbetsvillkor; ålder; kön; utbildning; inkomst; tid i nuvarande anställningsform.

Excellens, meritokrati och jämlikhet i akademien – betydelsen av kön och etnicitet i anslagsfördelningar till starka forskningsmiljöer och vid professorstillsättningar

Projektledare

Henry Montgomery

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Hanna Kusterer och Paula Mähle

Bakgrund

Betydligt färre kvinnor än män blir professorer i Sverige, trots att det sedan en lång tid tillbaka råder relativt jämn könsfördelning av disputerade personer. Liknande skevheter råder vid tilldelning av forskningsanslag, särskilt till s.k. excellensforskning. Etnisk diskriminering förekommer på arbetsmarknaden, men det saknas studier gällande forskare med utländsk bakgrund inom akademien. Eftersom akademins meritokratiska och objektiva principer redan har blivit föremål för diskussion och ifrågasättande är det angeläget att undersöka hur forskningsmeriter för kvinnor, män och forskare med utländsk bakgrund konstrueras och värderas i sakkunnigprocesser.

Syfte

Syftet är att få en bättre insikt i och detaljerad förståelse för hur professorstillsättningar, professorsbefordringar och tilldelning av forskningsmedel till särskilt framstående (excellenta) forskare genomförs. Genom en kombination av flertalet teoretiska perspektiv och empiriska metoder undersöks hur forskningsmeriter för kvinnor, män och forskare med utländsk bakgrund konstrueras och värderas.

Frågeställningar

- Vilka principer används för bedömning vid professorstillsättningar och beslut om tilldelning av forskningsmedel till excellenta forskare? På vilket sätt skiljer sig dessa mellan forskare av olika kön och etnisk bakgrund?
- Genom intervjuerna ämnar vi undersöka och problematisera de dominerande diskurserna kring god forskning, kvalitet och excellens utifrån en intersektionell analys med fokus på genus och etnicitet.
- Förekommer köns- och/eller etnisk diskriminering i bedömningsprocesserna kring professorstillsättningar och tilldelning av forskningsmedel, och hur påverkas denna av olika kombinationer av kön och etnisk bakgrund?
- Finns tecken på strukturell diskriminering avseende kön och etnicitet gällande krav på vetenskaplig produktion för professorsbefordran?

Metod

Projektet tar inspiration från social och organisationspsykologi, kritisk diskursanalys och genusvetenskaplig socialkonstruktivistisk forskning, samt intersektionella ansatser med fokus på kön och etnicitet. Delstudierna innefattar innehållsanalyser av skriftliga sakkunnigutlåtanden gällande professorstillsättningar vid ett större svenskt universitet respektive Vetenskapsrådets rådsprofessorer, intervjuer med sakkunniga och nyckelpersoner på forskningsråd, bibliometrisk studie av publiceringsmönster (främst vetenskaplig produktion) bland alla disputerade i Sverige inom fyra olika ämnesområden, och experiment med peer-review bedömning av forskare. Vi studerar huruvida olika standarder eller bedömningsgrunder används i utvärderingar av kvinnliga respektive manliga forskare, med eller utan migrationsbakgrund, samt hur olika sociala kategoriseringar var för sig och i samverkan påverkar bedömningar, tjänstestillsättningar och förekomsten av diskriminering i dessa processer.

Doktorandprojekt: Vad är det som underlättar inkludering i arbetslivet för sjuksköterskor med utbildning från länder utanför EU?

Doktorand

NN

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Maria Engström, övrig personal: Elisabet Eriksson

Bakgrund

Sverige har idag stor efterfrågan på sjuksköterskor och vi behöver ökad kunskap om invandrade sjuksköterskors erfarenhet av att komplettera sin utbildning och deras väg till ett arbete. Studien syftar till att undersöka vilka faktorer/förhållanden som underlättar processen för sjuksköterskor med utländsk utbildning till ett hälsofrämjande och inkluderande arbetsliv i Sverige.

Syfte

Syftet med studien är att jämföra två vägar till legitimation för sjuksköterskor med utländsk examen från land utanför EU/EES och Schweiz, att jämföra självskattad kompetens, tro på sin egen förmåga/self-efficacy och senare även arbetssituation, hälsa, välbefinnande och tillfredsställelse med given vård mellan grupperna samt att undersöka om sociodemografiska variabler, självskattad kompetens i slutet av utbildningen, tro på sin egen förmåga/self-efficacy och val av kompletteringsutbildning kan predicera sjuksköterskors självskattade kompetens, hälsa, välbefinnande och tillfredsställelse med given vård tre månader och ett år efter avslutad utbildning. Vidare är syftet att jämföra dessa två grupper med sjuksköterskestudenter i ordinarie utbildning i Sverige.

Frågeställningar

1. Finns det några skillnader i självskattad kompetens, tro på sin egen förmåga/self-efficacy, arbetssituation, hälsa, välbefinnande och tillfredsställelse med given vård för sjuksköterskor med olika kompletteringsvägar för att få svensk legitimation. Jämförelse kommer att ske mellan de som har genomfört kunskapsprovet och de som har gått ettårig kompletteringsutbildning samt mot sjuksköterskestudenter i ordinarie utbildning i Sverige vid två lärosäten. Kan sociodemografiska variabler, tidigare utbildning, självskattad kompetens i slutet av utbildningen, tro på sin egen förmåga/self-efficacy och val av kompletteringsväg predicera sjuksköterskornas upplevelse av kompetens, hälsa, välbefinnande och tillfredsställelse med given vård tre månader och ett år efter avslutad utbildning?
2. Vilka erfarenheter och upplevelser har handledare på verksamhetsförlagd utbildning av att handleda studenter som genomgår kompletteringsutbildningen?
3. Vilka erfarenheter och upplevelser har invandrade sjuksköterskor av att genomföra kunskapsprovet och kompletteringsutbildningen?
4. Varför genomför inte vissa personer kunskapsprovet trots visat intresse?

Metod

Data kommer att samlas in via intervjuer och upprepade enkäter.

God arbetshälsa i
ett digitaliserat
arbetsliv

Flexibelt arbete: hälsofrämjande åtgärder för en hållbar digitalisering

Projektledare

NN

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Sofie Bjärntoft, David Hallman, Camilla Zetterberg, Lina Persson och Gunnar Bergström

Bakgrund

Bristande återhämtning kan ligga till grund för att den stressrelaterade ohälsan ökar i samhället i stort. Utan återhämtning kan psykosociala och fysiska arbetsbelastningar ge symptom i form av trötthet, stress och andra kroppsliga besvär, vilket på sikt kan leda till försämrad hälsa. Det finns dock inte i dag några tydliga svar på hur ett gynnsamt mönster av arbete och återhämtning bör se ut. Arbetsmiljöverkets föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö, tar upp vikten av att arbetsgivaren ser över medarbetarnas möjligheter för återhämtning, eftersom det kan vara ett sätt att balansera upp kraven i arbetet.

Frågan om krav i arbetet och möjligheter till återhämtning är särskilt aktuell i yrken där digital teknik möjliggör flexibelt arbete, dvs. ett arbete där de anställda till stor del själva kan styra över sin arbetstid, sitt arbetsställe och/eller sitt arbetssätt. Möjligheten att arbeta flexibelt kan innebära både för- och nackdelar för såväl individen som organisationen. Uppkoppling när som helst under dygnets timmar kan försvåra nedvarvning och återhämtning. Samtidigt kan en del medarbetare lättare få ihop livspusslet och arbetsinsatsen kan anpassas till arbetstoppar vilket kan gynna organisationens produktivitet. I vissa organisationer, t.ex. myndigheter som Trafikverket, kan det dessutom vara helt nödvändigt att vissa anställda är flexibla i sin tillgänglighet eftersom organisationen har ett beredskapsansvar. Risken är dock att den stressrelaterade ohälsan ökar om balansen mellan arbete och återhämtning rubbas genom t.ex. övertidsarbete, ständig tillgänglighet och uppkoppling till arbetet på ogynnsamma tider.

Syfte

Det övergripande syftet för projektet är att generera praktiskt tillämpbar kunskap för företag, organisationer och företagsrådgivande instanser, om hur flexibelt arbete påverkar de anställda och vilka åtgärder som kan vara verksamma för att gynna återhämtning och därmed minska riskerna med tillgänglighet och arbete efter ordinarie arbetstid.

Frågeställningar

Se doktorandernas specificerade frågeställningar för respektive avhandlingsarbete.

Metod

Fas 3 i projektet pågår. Under 2018 har TRV i samråd med HiG utvecklat en intervention som kommer utvärderas inom en av TRVs verksamheter, där en enhet är interventionsgrupp och en annan enhet är kontrollgrupp. Interventionen innehåller en utbildning i effektiva arbetssätt samt gruppdiskussioner om förväntningar och tillgänglighet vid flexibelt arbete. Interventionen utvärderas med enkät i baslinje samt efter 6 och 12 månader (n-intervention = 170, n-kontroll = 100), samt med direkta mätningar vid baslinje och efter 12 månader (n = 30 + 30). De direkta mätningarna består av rörelse- och pulsmätning samt dagbokslogg.

Doktorandprojekt: Flexible Work: Factors influencing employees' work-life balance, health, stress, and well-being

Doktorand

Sofie Bjärntoft

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: David Hallman, Biträdande handledare: Svend Erik Mathiassen, Helena Jahncke

Bakgrund

Arbetslivet har förändrats mot en ökad digitalisering och allt fler arbetsplatser möjliggör flexibelt arbete där de anställda kan bestämma när, var och hur de arbetar. Tidigare studier visar att flexibelt arbete ökar produktivitet och arbetstillfredsställelse, men risken är dock att gränsen mellan arbete och privatliv suddas ut. Ökad kunskap är därför viktigt för att på sikt nå fram till hur förändringar i arbetsvillkor kan främja balansen mellan arbete-privatliv, hälsa, stress och välbefinnande för anställda som arbetar flexibelt. Doktorandprojektet ingår i forskningsprojektet ArbFlex på Trafikverket.

Syfte

Syftet är att undersöka betydelsen av faktorer i arbetslivet i relation till upplevd balans mellan arbete-privatliv samt att undersöka hur förändringar i organisationen kan främja balansen mellan arbete-privatliv hos anställda med flexibelt arbete.

Frågeställningar

1. Hur ser kunskapsläget ut angående risk- och friskfaktorer i flexibelt arbete i relation till balans mellan arbete-privatliv?
2. Hur ser sambandet ut mellan faktorer i arbetslivet och i vilken utsträckning anställda på Trafikverket arbetar flexibelt i relation till balans mellan arbete-privatliv?
3. Vilka åtgärder anser anställda på Trafikverket är mest väsentliga för att främja god arbetsmiljö och hälsa i flexibelt arbete?
4. I vilken grad ändras de anställdas självskattade balans mellan arbete-privatliv efter genomförandet av interventioner med syfte att skapa ett balanserat flexibelt arbete?

Metod

Studie I: Systematisk litteraturöversikt. Sökning i databaser i syfte att klargöra kunskapsläget om vilka faktorer som är viktiga för att främja balans mellan arbete-privatliv.

Studie II: Tvärsnittsstudie. Enkäter i syfte att kartlägga anställda på Trafikverkets uppfattningar om vilka faktorer i flexibelt arbete som är viktiga för att främja balansen mellan arbete-privatliv.

Regressionsanalyser.

Studie III: Kvalitativ studie. Fokusgrupper i syfte att undersöka anställda på Trafikverkets uppfattningar om åtgärder som kan främja hälsa och arbetsmiljö i flexibelt arbete. Innehållsanalys.

Studie IV: Interventionsstudie. Enkäter i syfte att undersöka hur anställdas balans mellan arbete-privatliv förändras efter införandet av interventioner. Analysmetod för upprepade mätningar (baslinjemätning och 2 uppföljningsmätningar).

Studie II-IV etikprövas i samband med Trafikverksprojektet ArbFlex.

Doktorandprojekt: DiSA

Doktorand

Linda Widar

Huvudhandledare, biträdande handledare och deras affiliering

Huvudhandledare: Birgitta Wiitavaara, biträdande handledare: Marina Heiden och Eva Boman, övrig personal: Kent Dimberg och Per Gandal

Bakgrund

I takt med att utvecklingen av tekniska hjälpmedel för distansarbete gått framåt, har flexibiliteten ökat avseende var man kan utföra sitt arbete. Möjligheten att kunna utföra sitt arbete på olika platser innebär å ena sidan en större frihet för arbetstagare att styra sitt arbete, men ställer å andra sidan högre krav på dem att avgränsa sitt arbete. Universitet- och högskolelärare är en yrkesgrupp som i allt större utsträckning har möjlighet att arbeta på distans, och utnyttjar den möjligheten regelbundet både inom och utanför ordinarie arbetstid. Den teknologiska utvecklingen och ökade konkurrensen nationellt och internationellt har lett till gradvis högre krav på effektivitet och produktivitet, större efterfrågan på distanskurser, och förväntningar på tillgänglighet av personal oavsett var de befinner sig. Studier från flera olika länder visar att personalen tycker att arbetssituationen är krävande och de upplever hög grad av arbetsrelaterad stress. Trots detta är det få studier som har undersökt hur undervisande och forskande personal inom högskolesektorn påverkas av distansarbete.

Syfte

Syftet är att undersöka sambandet mellan distansarbete och olika aspekter av hälsa och välbefinnande bland universitetslärare, vilka effekter det får för lärarna att ta med sig arbetet från den ordinarie arbetsplatsen, och vad som motiverar dem att göra det. Syftet är även att undersöka första linjens chefers upplevelser av att leda anställda som arbetar på distans i varierande omfattning.

Frågeställningar

- 1) Skiljer sig upplevd hälsa, stress, återhämtning, balans mellan arbete och privatliv, och arbetsmotivation mellan universitetslärare som i olika omfattning arbetar på distans?
- 2) Skiljer sig fysisk och psykofysiologisk belastning under arbete och återhämtning efter arbete på, jämfört med utanför, ordinarie arbetsplats?
- 3) Varför väljer, och hur upplever universitetslärare att utföra sitt arbete på distans?
- 4) Hur upplever första linjens chefer att leda en personalgrupp som i varierande omfattning arbetar på distans?

Metod

I: Web-baserad enkätundersökning av hälsa, stress, återhämtning, balans mellan arbete och privatliv, arbetsmotivation, och förekomst av distansarbete. Analys genom bl.a. multivariat variansanalys. II: Mätningar av rörelsemönster, hjärtfrekvens och kortisol under en arbetsvecka. Variansanalys för upprepade mätningar kommer bl.a. att användas. III-IV: Semistrukturerade intervjuer, kvalitativ analys genom bl.a. fenomenografisk ansats.

Organisation och ledning för hållbar arbetshälsa och produktion

Etablering av nationella normvärden avseende den organisatoriska och sociala arbetsmiljön på svenska arbetsplatser

Projektledare

Gunnar Bergström

Bakgrund

I november 2017 lanserades den tredje internationella versionen av Copenhagen Psychosocial Questionnaire (COPSOQ III). Den bygger i hög grad på det arbete som är gjort i Sverige samt internationella erfarenheter från forskning och praktik internationellt. Idag används COPSOQ i mer än 30 länder och är bland det mest vetenskapligt underbyggda instrumenten för användning på arbetsplatser.

Den nya föreskriften (AFS 2015:4) sätter ytterligare fokus på de organisatoriska förutsättningarna för arbetsmiljön vilket aktualiserar behovet av att kunna mäta dem. Enkäten Psychosocial Safety Climate (PSC) omfattar hur medarbetarna upplever att den högsta ledningen 1) engagerar sig, 2) prioriterar, 3) kommunicerar och 4) involverar medarbetarna i psykosociala arbetsmiljöfrågor.

Syfte

Föreliggande projekt syftar till 1) att etablera nationellt representativa normvärden för den internationella arbetsmiljöenkäten COPSOQ III samt kortversionen av PSC-enkäten om säkerhetsklimat för användning på svenska arbetsplatser; 2) att analysera väsentliga aspekter av skalornas tillförlitlighet samt 3) vidareutveckla COPSOQ-hemsidan så den bibehåller sin relevans och aktualitet för såväl forskare som praktiker.

Metod

Enkätundersökning genom SCB i syftet att etablera svenska nationella populationsbaserade normvärden som supplement till de yrkesspecifika.

1. Ett slumpmässigt urval av 10.000 arbetstagare i åldern 20-65 år får inbjudan till en enkätundersökning genom SCB (brev med pappersenkät inklusive länk till elektronisk enkät, två påminnelser). Antal deltagare bör hamna på runt 3500-4000 i likhet med motsvarande studier i t.ex. Spanien, Kanada, Frankrike och Tyskland. Insamlad data viktas med de bakgrundsvariabler som finns registrerade vid SCB (ålder, kön, utbildningsnivå, SSYK nivå 1 yrkesgrupp).
2. Item och skalor analyseras psykometriskt i relation till centrala aspekter av reliabilitet och validitet. (T.ex. Cronbach's alpha, fördelnings- och korrelationsanalyser samt konfirmatoriska faktoranalyser). Validitet som avser att mätinstrumentet fungerar på ett likartat sätt för olika grupper på arbetsmarknaden (measurement invariance) analyseras med hjälp av konfirmatoriska faktoranalyser och strukturella ekvationsanalyser (SEM metoder med multigroup analyser).
3. Medelvärden och standardavvikelse beräknas för varje skala som sedan kommer utgöra normvärden för den svenska arbetsmarknaden. För varje övergripande SSYK grupp beräknas gruppsspecifika värden.
4. Internationell och nationell vetenskaplig publicering syftande till etablering av den svenska versionen av COPSOQ III inklusive populationsbaserade normvärden för det samlade arbetsmarknaden samt för de övergripande 9 SSYK grupper.

Att förebygga psykisk ohälsa på arbetsplatsen: En implementeringsstudie på organisations-, chefs- och medarbetarnivå

Projektledare

Gunnar Bergström

Bakgrund

Förebyggande av psykosociala risker på arbetsplatsen är en viktig förutsättning för att anställda ska klara av ett längre arbetsliv. Det finns starkt vetenskapligt stöd för att aktivt inkludera den organisatoriska nivån på arbetsplatsen i det förebyggande arbetet med den psykosociala arbetsmiljön. Däremot görs detta sällan och istället är det vanligt att fokus ligger på individinsatser, utan att arbetsplatsen som helhet inkluderats. I september 2015 lanserade vi det första svenska evidensbaserade underlaget för att stödja ett strukturerat och systematiskt förebyggande arbete av psykosociala risker: Riktlinjer för psykisk ohälsa på arbetsplatsen. Chefer har en central roll i det här förebyggande arbetet. Trots att riktlinjer är ett viktigt led i att uppnå hållbara arbetsmiljöer, har forskning visat att en passiv spridning sällan resulterar i att de används i praktiken. För att nyttiggöra dessa riktlinjer fokuserar föreliggande projekt på tillämpning av dem i praktiken. För att kunna tillämpa riktlinjerna och förebygga psykosociala risker behöver chefer effektiva strategier för att kunna överbrygga hinder och att skapa möjligheter för det förebyggande arbetet. Det huvudsakliga syftet är att utveckla och utvärdera implementeringsstrategier för att stödja chefer inom skolor att tillämpa Riktlinjer för psykisk ohälsa på arbetsplatsen. Lärare och fritidspedagoger står för en hög andel av de långa sjukfallen pga. psykisk ohälsa.

Syfte

Det huvudsakliga syftet är att utveckla och utvärdera implementeringsstrategier för att stödja chefer inom skolor att tillämpa Riktlinjer för psykisk ohälsa på arbetsplatsen.

Projektet har tre delsyften:

1. Att utvärdera effekten av två olika typer av implementeringsstrategier på organisationsnivå (t.ex. i vilken omfattning riktlinjernas arbetsmodell används), skolledarnivå (t.ex. kompetens i det systematiska förebyggandet av psykosociala risker på arbetsplatsen) samt på medarbetarnivå (t.ex. riskfaktorer för psykisk ohälsa, sjukfrånvaro och sjuknärvaro).
2. Att utvärdera genomförbarhet, följsamhet till och andelen som nås av implementeringsstrategierna.
3. Att identifiera vilka hinder och möjliggörande faktorer som kan ha påverkat implementeringsprocessen.

Metod

För att kunna utvärdera effekter av implementeringsstrategier används en randomiserad kontrollerad studiedesign. Detta innebär att vissa skolor randomiseras till att endast få utbildning (jämförelsegrupper) medan andra skolor (interventionsgrupper) får en intervention som består av kombinerade strategier. För att få en jämn fördelning vad gäller socioekonomisk status stratifieras skolorna innan randomisering. Vi kommer att genomföra en effekt- och processutvärdering. Datainsamlingen kommer att ske på organisations-, skolledares- och medarbetarnivå och omfattar såväl kvantitativa som kvalitativa data.

Sjuknärvaro, hälsa och produktivitet. Praktiska, metodologiska och teoretiska utmaningar

Projektledare

Gunnar Bergström

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Emmanuel Aboagye

Bakgrund

Forskningen kring sjuknärvaro, d.v.s. att gå till arbetet trots att hälsotillståndet borde leda till sjuknärvaro, har expanderat kraftigt. Två inriktningar dominerar: sjuknärvarons konsekvenser för hälsa respektive sjuknärvarons betydelse för produktivitet. Ny forskning pekar på behovet av mera metodiskt stringenta studier och ser det som särskilt angeläget med forskning kring relationen mellan sjukfrånvaro och sjuknärvaro liksom studier av om riskerna för framtida ohälsa skiljer för sjuknärvaro vid olika hälsoproblem.

Syfte

Projektet syftar till att fördjupa kunskapen både kring sjuknärvarons hälso- och produktivitetsaspekter.

Frågeställningar

Frågeställningarna är: (1) I vilken grad bestämmer samma faktorer både sjuknärvaro och sjukfrånvaro; (2) Vilken förmåga har sjuknärvaro och sjukfrånvaro var för sig, och sammantaget, att förklara framtida hälsa; (3) Vilken roll spelar anledningen till sjuknärvaro för sjuknärvarons omfattning och bestämningsfaktorer; (4) vilka produktivitetsförluster innebär sjuknärvaron; (5) kan sjuknärvaro för vissa grupper vara hälsofrämjande och (6) prövning av hur ohälsa och arbetsvillkor via hälsoförsämring och motivation kan kopplas till sjuknärvaro och sjukfrånvaro.

Metod

Studien baseras på fem separata undersökningsmaterial från tidsperioden 1989-2015. Två av materialen innehåller både individdata och arbetsplatsdata. Tre material är longitudinella, medan övriga är tvärsnittsstudier. Materialen har flera styrkor då mätningar gjorts av sjuknärvaro både ur produktivitets- och hälsoperspektiv och att hälsoskäl till sjuknärvaro efterfrågats.

Projektet kan generera kunskaper med stor långsiktig betydelse för både samhälle och arbetsliv bl.a. avseende vad som bör följas upp vid utvärdering av miljö- och hälsoinriktade arbetsplatsåtgärder.

Doktorandprojekt: Leadership Behaviour, Working Environment and Health in Effective Small and Medium-sized Enterprises – a Manager and Subordinate Perspective

Doktorand

Elena Ahmadi

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Gloria Macassa, biträdande handledare: Johan Larsson.

Bakgrund

Work-related ill-health continues to be a major challenge. Working environment and leadership are important occupational determinants of health. Systematic reviews identify associations between a) manager's leadership and subordinates' health and b) managers' and subordinates' wellbeing. More research is needed to further understand the mechanisms through which leadership behaviour impacts subordinates' and managers' own health as well to understand managers working environment and conditions for leadership. This thesis investigates leadership behaviour and health in effective companies (that were nominated for the "FRAMFÖR-Award" Successful companies in Gästrikland".)

Syfte

Describe managers' and subordinates' behaviours, working environment and health in effective small and medium sized enterprises. In addition the thesis will assess the relationship between leadership behaviour to own and employee's health.

Frågeställningar

- a) What patterns regarding managers' working hours can be identified across socio-demographic variables, leadership experience factors and leadership profiles (relation, structure, change and HEL) in effective SMEs?
- b) What leadership behaviours do managers deploy in long-term effective SMEs?
- c) How do managers and subordinates in long-term effective SMEs in perceive their own working environment, health and which organisational factors do they consider to be most important for their health?
- d) What is the relationship between leadership behaviour, organisational related factors, and subordinates' and managers' health in effective SMEs?

Metod

Study I: Quantitative approach, cross-sectional design. Sample: Managers in SMEs nominated for the award (2014-2018). Type of data: managers' time allocation to different activities, total working time, leadership behavior orientation, background characteristics. Data collection: done within Framför-project, semi-structured questionnaire. Data analysis: Descriptive statistics and regression models.

Study II and III: Qualitative approach. Sample: Managers and employees of SMEs nominated for the award during 2001-2017 at least 8 times. Type of data: organisational and managerial behaviours (Study II) and perceptions of own working environment, health and organisational of importance for managers' and employees' health. Data collection: Interviews with managers and group seminars with employees. Data analysis: Deductive content analysis.

Study IV: Quantitative approach, cross-sectional design. Sample: 100 managers and 1000 employees from SMEs nominated for the award during 2001-2018. Type of data: Leadership behaviour, managers' own and subordinates' health, working environment, background characteristics. Data collection: Survey, a standardized questionnaire. Data analysis: Descriptive statistics and regression models.

Doktorandprojekt: Lean in Health Care – Staffs' Working life and Well-being

Doktorand

Monica Kaltenbrunner Nykvist

Huvudhandledare, biträdande handledare

Maria Engström, Svend Erik Mathiassen, Lars Bengtsson (ATM)

Bakgrund

Lean sprids snabbt inom hälso- och sjukvården vanligtvis med syfte att effektivisera. Hur Lean inverkar på personalens hälsa och arbetsmiljö samt hur de upplever vårdkvaliteten inom en Lean organisation finns få studier kring.

Syfte

Det övergripande syftet är att undersöka mognad av Lean inom primärvården samt dess relation till vårdkvalitet, personalens psykosociala arbetsmiljö och hälsa.

Frågeställningar

Projektet avser att behandla följande vetenskapliga frågeställningar:

1. Hur kan Lean inom primärvården mätas och vilka psykometriska egenskaper har det vidareutvecklade Lean-instrumentet? (delarbete I).
2. Hur och i vilken form och omfattning praktiseras Lean inom primärvården och hur samvarierar Lean med vårdkvalitet? (delarbete II).
3. Hur samvarierar mognad av Lean med personalens, inom primärvården, skattning av vårdkvalitet, sitt eget lärande och utveckling, utmattning psykosocial arbetsmiljö över tid? (delarbete III).
4. Hur samvarierar mognad av Lean med personalens upplevelse av sin hälsa över tid inom primärvården? (delarbete IV).

Metod

Data har samlats in med enkäter, intervjuer och observationer. Enkätdata samlades in 2015 (studie I, III, IV) och 2016 (studie II, III, IV) inom primärvården. Intervjuer (studie I och II) och observationer (studie II) genomfördes under 2015 (studie I) och 2016 (studie II).

Studie I, urvalsgrupp: Think-aloud intervjuer; n=12 personal från olika enheter med olika professioner som arbetade inom hälso- och sjukvård. Enkätundersökningen; n=386 personal med olika professioner som arbetade inom primärvården (test-retest; n=43). Data analys: Intervjudata analyserades deduktivt utifrån Tourangeau förhållningssätt. Enkätdata analyserades genom konfirmatorisk faktor analys och ett test-retest.

Studie II, urvalsgrupp: Enkätundersökning; n= 298 personal med olika professioner inom primärvården. Observationer; på 4 enheter, n=6-8 personal vid varje enhet, totalt n=28 personal. Data analys: Utifrån enkätdata; Spearman's korrelationskoefficient och generalized estimating equations (GEE) för binär data. Observationer; analyserades deduktivt och med kvalitativ innehållsanalys.

Studie III and IV, urvalsgrupp: Enkätundersökning; n= 260 personal med olika professioner inom primärvården som svarat på en enkät om Lean 2015 and 2016. Data analys: Multiple regression.

Doktorandprojekt: Arbetsrelaterad identitet och dess effekter på arbetsrelaterad rättvisa, motivation och hälsa

Doktorand
Ola Nordhall

Huvudhandledare, biträdande handledare
Huvudhandledare: Igor Knez, biträdande handledare: Per Lindberg, Johan Willander

Bakgrund

Tidigare studier (Cremer, 2006; Ehrhard, Shaffer, Chiu och Luk, 2012) har visat att hur starkt man identifierar sig med sitt arbete kan relateras till hur man påverkas av och ställer sig till arbetsrelaterade rättvisefrågor (distribution av förmåner, medbestämmande, inflytande, bemötande, information) och att både den arbetsrelaterade identiteten och rättvisan på olika sätt kan relateras till tillfredsställelse, motivation och hälsa i arbetet (Elovainio, Kivimäki, & Vahtera, 2002; Kirpal, 2004; Blader & Tyler, 2009; Cho & Treadway, 2011). Studier har visat på samband mellan social/organisatorisk arbetsrelaterad identitet respektive rättvisa och hälsa (Haslam, Jetten, Postmes & Haslam, 2009; Robbins, Ford & Tetrick, 2012). Bl.a. har det visats att sjukvårdspersonal låter vaccinera sig i större utsträckning om de har en stark yrkesidentitet, att lärare med stark yrkesidentitet i lägre grad känner sig oroliga och deprimerade (Haslam, et al. 2009) samt att det finns positiva samband mellan upplevelser av olika typer av organisatorisk orättvisa och oro och depression (Spell & Arnold, 2007), högre risk för sjukskrivning och psykiatriska besvär (Elovainio, et al. 2002; Elovainio, et al. 2005), samt med emotionell utmattning (Tepper, 2000).

I första hand har social/organisatorisk arbetsidentitet studerats tidigare varför förliggande avhandlingsarbete är relevant då det kommer undersöka hur en personlig- (Knez, 2016) och en social (Haslam, Jetten, Postmes & Haslam, 2009) arbetsidentitet samt den emotionella- och kognitiva komponenten i dessa typer av identiteter kan predicera arbetsrelaterad motivation, rättvisa och mental hälsa.

Ovanstående är inte minst angeläget då det kan kasta nytt ljus över på vilket sätt människors arbetsrelaterade motivation, rättvisa och mentala hälsa kan relateras till emotionella- & kognitiva identitetsfaktorer/processer, på individ-, och kollektiv (organisatorisk)nivå, samt hur delar av detta kan förklaras av psykologiska/sociala krav- och resurser i arbetet (Demerouti, Bakker, Nachreiner, & Schaufeli, 2001).

Syfte

Att undersöka på vilket sätt människors arbetsrelaterade motivation, rättvisa och mentala hälsa kan relateras till emotionella- & kognitiva identitetsfaktorer/processer, på individ-, och kollektiv (organisatorisk)nivå, samt hur delar av detta kan förklaras av psykologiska/sociala krav- och resurser i arbetet

Frågeställningar

Hur är människors arbetsrelaterade motivation, rättvisa och mentala hälsa relaterade till emotionella- & kognitiva identitetsfaktorer/processer på individ-, och kollektiv (organisatorisk)nivå, samt hur kan delar av detta förklaras av psykologiska/sociala krav- och resurser i arbetet?

Metod

All data kommer insamlas med hjälp av enkätmetodik (självskattningsskalor) och kommer analyseras med hjälp av multipla regressionsanalyser multivariat variansanalys, strukturekvationsmodeller och medieringsanalyser.

Arbete och återhämtning –
fysiskt och mentalt arbete
för ökad hälsa, prestation
och produktivitet

Stressrelaterad sjukfrånvaro: betydelsen av total arbetsbelastning och deltidsarbete samt dess effekter på stresshormoner

Projektledare

Gunnar Bergström

Bakgrund

Stressrelaterad ohälsa har ökat markant de senaste åren och särskilt stor har ökningen varit hos unga kvinnor. En anledning till könsskillnaden har tillskrivits kvinnors högre totala arbetsbelastning samt obalans mellan arbete och privatliv. Generellt saknas forskning kring riskfaktorerna för stressrelaterad sjukfrånvaro, och i synnerhet kring skillnaden mellan kvinnor och män. Mot bakgrund av kvinnors överrepresentation i att arbeta deltid behövs också kunskap kring hur deltidsarbete påverkar den totala arbetsbelastningen och dess koppling till fysiologiska stressreaktioner och sjukfrånvaro.

Syfte

Syftet med föreliggande projekt är att studera sambandet mellan total arbetsbelastning, livsstil, deltidsarbete, biomarkörer för stress och stressrelaterad sjukfrånvaro.

Frågeställningar

- i) Hur är total arbetsbelastning och livsstilsfaktorer relaterade till dygnsvariation i kortisolutsöndring och stressrelaterad sjukfrånvaro hos yrkesverksamma kvinnor anställda i vårdsektorn?
- ii) Är total arbetsbelastning och livsstilsfaktorer prospektivt relaterade till stressrelaterad sjukfrånvaro hos kvinnor och män, samt förklaras sambanden av ärftliga faktorer och uppväxtmiljö?
- iii) Påverkar deltidsarbete den totala arbetsbelastningen, balans mellan arbete och privatliv, dygnsvariationen i kortisolutsöndring och sjukfrånvaro?

Metod

Projektet kommer att använda sig av två datamaterial. För analyser av dygnsvariation i kortisolutsöndring används data från 215 yrkesverksamma kvinnor inom vårdsektorn. Saliv för att mäta kortisolvärden är insamlat vid tre tidpunkter (uppvaknande, 30 minuter efter uppvaknande och på eftermiddagen) under två dagar; en arbetsdag och en ledig dag. Detta upprepades för varje datainsamlingsperiod, så att data består av 18 salivprover per deltagare (frågeställning 1). Sambandet mellan total arbetsbelastning, livsstilsfaktorer och sjukfrånvaro hos män respektive kvinnor kommer att undersökas med tvillingdata (frågeställning 2). För frågeställning 3 används bägge de beskrivna materialen. För denna studie används data inkluderande tvillingar födda 1959-1985 från det Svenska tvillingregistret. Totalt 25 378 tvillingar, varav 56% kvinnor, ingår i studien.

Sjukfrånvaro på grund av psykisk ohälsa: kan det få framtida konsekvenser, och spelar kön, yrkesgrupp, hälso- och livsstilsfaktorer roll?

Projektledare

Gunnar Bergström

Bakgrund

Psykisk ohälsa har blivit ett växande problem i samhället och det är nu den vanligaste orsaken till långvarig sjukskrivning för både kvinnor och män och de vanligast förekommande diagnoserna är depression, ångest och stress-relaterade. Att sjukskriva en individ är en del av vård och behandling, men huruvida sjukskrivningen hjälper individen att tillfriskna och komma tillbaka i arbete eller om det finns oönskade sideeffekter är hittills lite studerat. Endast ett fåtal studier om potentiella risker med lång sjukskrivning finns publicerade.

Syfte och frågeställningar

1) Att studera om sjukskrivning i psykiska diagnoser har ett samband med framtida sjukersättning, dödlighet, arbetslöshet och vårdkonsumtion, även vid kontroll i analysen för familjära faktorer.

Frågeställningar:

a) Har sjukskrivningslängden betydelse för styrkan på sambanden?

b) Finns det könsskillnader?

2) Att studera i vilken utsträckning yrkesgrupp, livsstil, kronisk smärta, utbrändhet och annan sjukdom bidrar till risken för framtida återfall i sjukskrivning och eventuell övergång till sjukersättning, sjukhusvård och förtida död, och hur dessa faktorer påverkar längden på sjukskrivning på grund av psykisk ohälsa.

Frågeställningar:

a) Finns det interaktionseffekter mellan faktorerna?

b) Finns det könsskillnader?

Metod

Flera prospektiva kohortstudier kommer att genomföras baserade på omfattande och unika register- och enkätdata. Sjukfrånvaro på grund av stressrelaterade och andra psykiska diagnoser och risk för framtida sjukersättning, långtidssjukskrivning, sjuklighet (vård) och arbetslöshet bland kvinnor och män kommer att undersökas med epidemiologiska metoder i ett populationsbaserat tvillingmaterial.

För detta forskningsprojekt används data från alla tvillingar födda 1925-1990, identifierade i det populationsbaserade Svenska Tvillingregistret. Totalt ingår 120 000 tvillingar i databasen. Till samtliga tvillingar har data kopplats från Försäkringskassans MiDAS databas om långtidssjukskrivning; >14 dagar (grad och datum när sjukskrivningen började och slutade samt diagnos) och sjuk- och aktivitetsersättning (datum, typ, grad, samt diagnos).

Övergången till Aktivitetsbaserade kontor vid Trafikverket: Processen och resultatet

Projektledare
David Hallman

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Eva Bergsten, Lina Persson, Katarina Wijk, Svend Erik Mathiassen, Helena Jahncke,

Bakgrund

Detta projekt följer upp resultaten från tidigare projekt på AHA om aktivitetsbaserade arbetsplatser på Trafikverket. Vi fann att resultaten av flytten till aktivitetsbaserade kontor (ABkontor) skilde sig väsentligt mellan kontor på olika geografiska platser. I två av de fyra studerade kontoren upplevde medarbetarna sämre trivsel, kände sig mer störda och presterade sämre på kontoret efter flytten till aktivitetsbaserade kontor (ABkontor) jämfört med innan. Detta pekar på att flytten inte var en framgång och att faktorer i strukturen av ABkontoren och hur förändringen implementeras kan ha betydelse vid framtida kontorsbyten. Trafikverket genomför nu ett fortsatt förändringsarbete med andra implementeringsstrategier, där organisationen informerar och kommunicerar användandet av ABkontoren på ett annorlunda sätt, och där kontoren utformas annorlunda. Målet med föreliggande projekt är att utvärdera resultatet av de nya förändringarna jämförelse med resultaten från den inledande studien, samt att generera ny kunskap om hindrande och främjande faktorer att beakta då nya ABkontor konstrueras och implementeras.

Syfte

Projektet avser att identifiera hindrande och främjande faktorer vid implementeringen av ABkontor och undersöka vilka processer på organisations- och individnivå som är viktiga i olika faser av implementeringen.

Frågeställningar

1. Hur ser implementeringsprocessen av ABkontor ut på organisations- och individnivå?
2. Vilka hindrande och främjande faktorer i implementeringsprocessen av ABkontor upplever de anställda?

Metod

Detta är en prospektiv studie där vi följer övergången från traditionella kontor till ABkontor med upprepade mätningar över tid på två Trafikverkskontor på olika orter.

Vi följer implementeringsprocessen av de nya kontoren på olika nivåer i organisationen och i olika faser över tid. Metoder innefattar dokumentation från organisationen, enkäter till chefer och medarbetare och intervjuer med nyckelpersoner som arbetsgrupper, chefer, medarbetare och skyddsombud. Upplevelser av kontorsmiljön, hälsa och prestation hos chefer och medarbetare samlas in via enkäter både före och efter flytt till ABkontor.

Jämställd arbetshälsa? Genus, arbetsorganisation och fysisk belastning inom detaljhandeln.

Projektledare

Svend Erik Mathiassen

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Elin Johansson

Bakgrund

I en kunskapsammansättning till Arbetsmiljöverket 2013 visade vi att en sannolikt starkt medverkande orsak till att kvinnor har en sämre arbetshälsa än män även inom samma yrke är att arbetsuppgifter fördelas snett, så att kvinnorna har mera av repetitiva arbetsuppgifter och männen har mera av manuell hantering. Forskningen på området var dock i stora delar ålderstigen, och det fanns en brist på svenska data. I detta projekt, som finansieras av Arbetsmiljöverket, studerar vi arbetsvillkor, arbetsuppgifter och arbetsbelastningar i ett genusperspektiv inom detaljhandeln. Branschen är stor i Sverige, och lämpar sig väl för studier som kombinerar ergonomi och genusforskning, i och med att det finns en ganska jämn könsfördelning, att det finns en bredd i de arbetsuppgifter som förekommer, och att tidigare forskning tyder på att t.ex. arbetsfördelningen är genusfärgad.

Syfte

Syftet är att nå en ökad förståelse för jämlikhet (eller brist på densamma) i arbetsroller, arbetsfördelning och arbetsvillkor i detaljhandeln, och i vilken grad den rådande situationen kan förklaras av genusordningen på arbetsplatsen. Studien kan bidra till en insikt i genusordningens betydelse för arbetshälsan som även kan komma till nytta i andra branscher.

Frågeställningar

Studien, som sträcker sig över tre år, vill svara på följande frågor:

1. I vilken grad skiljer sig arbetsvillkor, arbetsuppgifter, arbetsbelastningar (fysiska och mentala) och belastningsbesvär mellan kvinnor och män inom en organisation (butik) i detaljhandeln?
2. I vilken grad ändras bemanning, arbetsuppgifter, arbetsbelastningar och besvärsbild över tid?
3. Hur bidrar genusordningen på arbetsplatsen till nämnda förhållanden och dess eventuella förändring över tid?

Metod

Datainsamling sker i två butiker (A och B) med 50-100 anställda, vardera vid två tillfällen med ett år emellan. Baslinjedata är insamlad i butik A och under 2019 kommer uppföljning att ske i butik A samt baslinjemätning i butik B. Vi gör semi-strukturerade intervjuer med chefer som analyseras med utgångspunkt i teori om ojämlikhetsregimer. Samtliga anställda får besvara en enkät med frågor om bl.a. arbetsfördelning, psykosocial arbetsmiljö och hälsa. Enkätresultaten utgör bas för fokusgruppintervjuer, där data analyseras med tematisk analys för att nå en fördjupad insikt i arbetsroller, arbetsvillkor och arbetsmiljö. Fysiska belastningar dokumenteras i samtliga arbetsuppgifter genom direkta mätningar, och vi kan genom att dessa kombineras med dagboksdata uppskatta belastningen överlag i samtliga anställdas jobb.

Projektet har etiskt godkännande.

Meal: "Hann du äta?" En studie av arbetsmåltider.

Projektledare

Maria Lennernäs Wiklund

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Mikaela Willmer, Agneta Morelli och Cornelia Wulff Hamrin

Bakgrund

En betydande andel av befolkningen arbetar helt eller delvis utanför dagtid. Av anställda arbetar 21 procent i skift eller på schema, 32% arbetar kvällstid, 15% arbetar natt. Skiftarbete är vanligare bland arbetare än tjänstemän. 43% av kvinnor i arbetaryrken arbetar skift (SCB 2012). Oregelbundna arbetstider och nattarbete kallas för rytmstörande arbetstider eftersom den sociala och den biologiska rytmen störs. Nattätande associeras med negativa effekter på ämnesomsättningen. Slimmade organisationer och flexibla arbetstider begränsar möjligheten att äta hälsosamt i samband med arbete. Särskilt utsatt är personal med skift- och schemalagt arbete. (Canuto, 2013, Nea, 2015, Nicholls, 2016). Att inte kunna påverka när man äter under arbetspasset kan öka stress och irritation, med risk för sänkt prestations- och koncentrationsförmåga (Haugaard, 2016). Arbet livet har ändrats från muskelarbete till stillasittande med en ökad kognitiv belastning vilket ställer krav på att maten är mindre energirik, för att motverka övervikt och fetma, men samtidigt näringsrik. Inom arbetsmiljöforskning är arbetsmåltiden förbisedd som en faktor av betydelse för hälsa och psykosocial miljö. En pilotundersökning med måltidsregistrering via AFA IA app genomfördes. Projektet presenterades under FALF-konferensen vid Högskolan i Gävle.

Syfte

Att identifiera strukturella villkor som sätter ramarna för möjligheten att äta i samband med matrast, måltidsuppehåll och pauser på utvalda arbetsplatser. Att samla en kunskapsbas för att utveckla och stärka arbetsplatser i arbetet med att främja hälsosamma arbetsmåltider.

Frågeställningar

När under dygnet och var äter anställda i samband med olika arbetspass? Har anställda tillräckligt med tid för att äta? Är det möjligt att koppla av från arbetet i samband med arbetsmåltiden? Hur upplever anställda arbetsmåltiden i förhållande till hälsa, måltidsgemenskap och arbetsmotivation?

Metod

En totalundersökning av alla anställda, även dagtidsarbetande. Webbenkät med slutna och öppna frågor till fem olika organisationer som har schemalagt arbete och/eller skiftarbete. Frågor om attityder till arbetsmåltider, arbetsmåltidernas tidpunkt, plats och innehåll (livsmedelsnivå, inte näringsberäkning), arbetsmåltidens betydelse för arbetsmotivation, trivsel (psykosocial arbetsmiljö), och återhämtning. Enkätsvaren analyseras med statistiska metoder (beskrivande, jämförande, sambandsanalyser). Måltiderna analyseras med en kvalitativ metod för måltidsklassificering. Öppna svar analyseras med en innehållsanalys (kvantitativ, manifest).

Etik: Projektet har godkänts av EPN i Uppsala. Finansiering: Ingen extern finansiering. Skiss till FORTE och ansökan till AFA 2018 gav inga medel

Hälsofrämjande återhämtningsmönster i schemalagda arbeten

Projektledare

Camilla Zetterberg

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Gunnar Bergström och Lina Persson

Bakgrund

Under 2016 påbörjade Trafikverket och Högskolan i Gävle ett samarbetsprojekt om flexibelt- och schemalagt arbete: ”Gränslöst arbete: hälsofrämjande interventioner för en hållbar digitalisering” och ”Hälsofrämjande återhämtningsmönster i schemalagda arbeten”. Projektet, som pågår fram till 2020 innebär en kartläggning av arbetsförhållanden och återhämtningsbehov, framtagande av åtgärder, och uppföljning av resultatet av åtgärderna. Skiftarbete är vanligt förekommande i många olika branscher och enligt en undersökning från EU har 24% av svenskarna arbetstider som innefattar skiftarbete och 8% arbetar skift som innebär nattarbete (Albertsen et al. 2007). Flera studier visar att det finns samband mellan skiftarbete och olika hälsorisker som t.ex. kraftig sömnstörning, ökad trötthet, försämrad återhämtning, minskat välbefinnande och negativa sociala effekter. Det finns även studier som visar ökad risk för specifika diagnoser som magsår, hjärt-/kärlsjukdom och cancer (Kecklund et al. 2010).

En nyckelfaktor som identifierats av folkhälsoinstitutet för att förbättra folkhälsan är inflytande och påverkansmöjligheter (delaktighet) (www.fhi.se, Theorell 2003). Påverkansmöjligheter kan exempelvis innebära delaktighet i när man ska arbeta och vara ledig, när man ska börja respektive sluta arbetsdagen, samt när man ska ta rast och pauser. Det finns begränsat stöd från en serie finska studier som visar att de som har goda möjligheter att påverka sina arbetstider upplever bättre hälsa, har lägre sjukskrivning, löper mindre risk för förtidspensionering, samt tål krävande arbetssituationer bättre (Ala-Mursula et al. 2006, Vahtera et al. 2009). Dessa studier har dock inte specifikt studerat skiftarbetare. En pilotstudie inom sjukvården i Sverige visar god överensstämmelse mellan önskade arbetstider och faktiska arbetstider, men forskarna konstaterar att det behövs med omfattande longitudinella undersökningar för att dra slutsatser om hälso- och säkerhetseffekter (Kecklund et al. 2010). Samma forskningssammanställning pekar även på behovet av välkontrollerade interventionsstudier för att undersöka hur schemaförändringar påverkar hälsa, säkerhet och välmående, samt att både de sociala effekterna av skiftscheman och produktivitet och arbetsprestation i samband med skiftarbete bör belysas mer (Kecklund et al. 2010).

Syfte

Syftet med projektet är att testa och utvärdera de åtgärds paket som tas fram inom respektive Verksamhetsområde/Resultatenhet där schemalagt arbete förekommer.

Frågeställningar

Intervention 1: Hur skapar vi en hållbar och effektiv arbetsplats med hjälp av resurs- och schemaplanering?

Intervention 2 och 3: Hur skapas en hållbar, hälsofrämjande och effektiv arbetsplats för medarbetare som arbetar skift?

Metod

Fas 3 i projektet pågår. Under 2018 har TRV (i samråd med HiG) utvecklat 3 interventioner som kommer utvärderas inom tre verksamheter. Intervention 1 är ett satsning på att öka medarbetarnas inflytande över schemaplanering, intervention 2 och 3 handlar om Hälsa i skiftarbete utifrån grupp- och individperspektiv. Interventionerna utvärderas med enkät i baslinje samt efter 6 och 12 månader. Intervention 1 utvärderas även med intervju/fokusgrupp.

Risikfaktorer och belastningsbesvär hos flygplanslastare - en prospektiv kohortstudie

Projektledare

Eva Bergsten

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Svend Erik Mathiassen, Johan Larsson och Hans Högberg

Bakgrund

Ett samarbete med Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA) inleddes 2010 och ett femårigt projekt genomfördes för att dokumentera fysiska och psykosociala belastningar och muskuloskeletala besvär (MSDs) bland flygplanslastarna. Syftet var att utveckla ergonomiska interventioner för att minska risken för MSDs. Med våra studier kunde vi dokumentera arbetsförhållandena och en hög förekomst av ländryggs- och axelbesvär samt ett samband mellan smärtan och psykosociala arbetsmiljöfaktorer. Utveckling av axelsmärta under ett arbetsskift hade också ett samband med fysiska och psykosociala exponeringar under ett skift. Grundstommen i föreliggande progression av flyglastarprojektet är prospektiva kohortstudier där vi vill studera i vilken omfattning fysisk och psykosocial belastning i arbetet predikterar flygplanslastares belastningsbesvär på längre sikt. Vi vill också undersöka hur ledarskapsbeteendet på arbetsplatsen uppfattas av medarbetare och chef, eftersom just ledarskapsbeteenden var ett viktigt inslag i den utbildningsinsats som TYA genomförde 2014, föranledd av resultatet i vår första dokumentation av arbetsmiljön.

Syfte

Att med prospektiv design studera i vilken omfattning fysiska och psykosociala arbetsmiljöfaktorer påverkar risken att drabbas av besvär i ländrygg och axlar samt skillnader i uppfattning av ledarskapsbeteenden mellan chef och medarbetare och mellan olika arbetsgrupper.

Frågeställningar

- Vilket inflytande har fysisk och psykosocial exponering över tid på förekomsten av smärta i ländrygg och axlar, smärtans intensitet och hur smärtan påverkar arbetet?
- Vilket samband (om något) finns mellan ledarskapsbeteenden (mätt i absoluta termer och i form av skillnad i uppfattning mellan chef och medarbetare) och rapporterad sjukfrånvaro, allmän hälsa och muskuloskeletala besvär?
- Hur skiljer sig uppfattningen av ledarskapsbeteenden mellan chef och medarbetare samt mellan olika team av medarbetare och hur påverkas hälsoutfall?

Metod

En enkät besvarades av 265 flygplanslastare 2010/2011. 2015 var fortfarande 205 av dessa lastare anställda och 205 personer besvarade samma enkät en andra gång (70%) svarsfrekvens. Samband mellan fysiska och psykosociala exponeringar samt mellan ledarskapsbeteende och hälsoutfall kommer att analyseras med regressionsanalyser, bl a Generalized Estimating Equations (GEE).

Betydelsen av psykosociala förhållanden i arbetsmiljön för fysisk belastning, smärta och sjukfrånvaro i äldreomsorgen

Projektledare
David Hallman

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Svend Erik Mathiassen och Gunnar Bergström

Bakgrund

Äldreomsorgen är en kvinnodominerad bransch med höga fysiska och psykosociala krav i arbetet, vilket bidrar till muskuloskeletala besvär (MSD) och sjukfrånvaro. Ökad kunskap om samspelet mellan psykosocial och fysisk arbetsmiljö i äldreomsorgen kan vara av särskild betydelse för att utveckla konkreta riktlinjer för hur arbetsmiljön kan utformas för att förebygga besvär.

Syfte

Syftet med detta AFA-finansierade projekt är att ta fram kunskap om vilka specifika psykosociala faktorer på olika nivåer i organisationen som bör beaktas för att förebygga MSD hos anställda inom äldreomsorgen.

Frågeställningar

- 1) Vilka psykosociala faktorer i arbetsmiljön har ett direkt samband med fysisk belastning hos anställda inom äldreomsorgen, inklusive användningen av hjälpmedel, och bör därför beaktas för att minska risker i arbetet?
- 2) Vilka psykosociala faktorer i arbetsmiljön har ett samband med förekomst av MSD (smärta i nacke-skuldra och ländrygg) och smärtrelaterad sjukfrånvaro, och bör därför beaktas för att minska dessa utfall?

Metod

Projektet bygger på omfattande data från en longitudinell kohortstudie (DOSES 2013-16). Materialet består av 550 medarbetare inom äldreomsorgen kopplade till 1500 brukare, 20 arbetsplatser, 17 chefer, 42 avdelningschefer och 126 avdelningar. Studien innefattar ingående information om psykosocial arbetsmiljö hos chefer och medarbetare. Observationer och objektiva tekniska mätningar av fysisk arbetsbelastning i fält (t.ex. lyft och vändningar, användning av hjälpmedel, arbetsställningar och fysisk aktivitet) och täta uppföljningar av belastning, MSD och smärtrelaterad sjukfrånvaro över 1 år. Rekommendationer om åtgärder i arbetsmiljön kommer att tas fram och kommuniceras till verksamheter, medarbetare och fackliga organisationer.

Arbetsrotation för bättre arbetsmiljö och ökad jämlikhet

Projektledare

Svend Erik Mathiassen

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Jennie Jackson

Bakgrund

Tillräcklig fysisk och mental variation anses av både forskare och praktiker vara en förutsättning för att ett arbete kan vara hälsofrämjande. Brist på variation lyfts fram i Arbetsmiljöverkets ergonomiföreskrift (2012:2) som ett särskilt problem i yrken som präglas av repetitiva arbetsuppgifter. Föreskriften pekar på arbetsutvidgning som en av flera förebyggande åtgärder. Samtidigt har både vi själva och andra forskare visat att den befintliga kunskapen om effekten av arbetsrotation på arbetsbelastningar, hälsa och välbefinnande är mager och i många delar motsägelsefull. Det finns få studier som använt gedigna metoder för att bedöma i vilken grad en arbetsrotation kan påverka den fysiska och psykosociala arbetsmiljön och de anställdas hälsa, och då alldeles särskilt i en kontext av jämlikhet och social rättvisa. Den här studien initierades av IFMetalls klubbordförande på tvätteriet Berendsen i Ockelbo, där ungefär 15 ton sjukhus-, restaurang- och hotelltvätt tas emot varje dag, sorteras, tvättas, manglas, paketeras och skickas tillbaka till kund av ungefär 60 anställda. Arbetsuppgifterna är till en stor del enahanda men det förekommer även tyngre manuell hantering och fysiskt enkla men mentalt krävande planeringsuppgifter. Både fack och arbetsgivare oroas av en betydande förekomst av belastningsbesvär, av att de anställda i för hög grad har kompetens endast för någon enstaka arbetsuppgift, och av att uppgifterna är ojämnt fördelade, särskilt mellan svenskfödda och nyanlända. Företaget ser en arbetsrotation som en möjlig åtgärd för att komma tillrätta med dessa problem. Vi har gemensamt med företaget identifierat variabler som kan beskriva både nu- och efterläget för arbetsmiljö, produktion och jämlikhet på sätt som tillåter en jämförelse. Själva rotationen kommer enligt planerna att genomföras på senvåren 2019.

Syfte

Syftet med studien är att utveckla och utvärdera en arbetsrotation, som företaget utvecklat i samarbete med forskarna. Arbetsrotationen har, i sin tur, som mål att förbättra den fysiska och psykosociala arbetsmiljön genom ökad variation, främja jämlikhet och jämställdhet i arbetsvillkor, och öka personalens engagemang. Dessa mål ska uppnås utan att produktionen påverkas negativt.

Frågeställningar

- Hur ser fysiska och psykosociala arbetsförhållanden ut på tvätterier, särskilt med avseende på arbetets fördelning mellan anställda?
- I vilken grad leder en ändrad arbetsfördelning (arbetsrotation) till bättre fysiska och psykosociala arbetsvillkor för den enskilde, och till ökad jämlikhet och jämställdhet inom organisationen?

Metod

Vi kommer att samla in data innan arbetsrotationen genomförs, samt ungefär ett halvår efter att den förverkligats. Samtliga anställda kommer vid båda tillfällena att besvara enkäter om bl.a. arbetsroller, psykosocial arbetsmiljö och hälsa. Vi kommer att dokumentera fysiska belastningar i samtliga arbetsuppgifter genom direkta mätningar, och kan genom att dessa kombineras med data om arbetsroller uppskatta belastningsnivå och -variation i samtliga anställdas jobb, både före och efter att rotationen genomförts. Effekter av rotationen kommer att jämföras med sedvanliga statistiska metoder. Vi kommer dessutom att tillämpa en fokusgruppbaserad metod för att förstå kompletterande orsaker till resultaten, utöver det som kan förklaras av arbetsrotationen i sig.

Uppkomst och karaktärisering av nackbesvär inom tandläkaryrket

Projektledare
Fredrik Hellström

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Martin Björklund, Mats Djupsjöbacka, Svend Erik Mathiassen, Tina Borg

Bakgrund

Statens beredning för medicinsk utredning (SBU) har konstaterat att det vetenskapliga underlaget inte är tillräckligt för att fastställa orsakssamband mellan exponeringar för olika fysiska och psykiska belastningar och utvecklande av besvär i rörelseorganen. SBU efterlyser studier där personer följs över tid och där objektiva metoder används för mätning av exponering och utfall, t.ex. för sambandet mellan nackbesvär och arbete över axelhöjd, repetitivt arbete och arbete med nackens i vridna eller böjda positioner. En brist i studier av orsakssamband mellan exponeringsfaktorer och nackbesvär är att objektiva utfallsmått saknas. Tänkbara utfallsmått är rörelsefunktioner i nacken eller olika biokemiska markörer för besvär. En tänkbar undersökningsgrupp är tandläkare och tandhygienister där ett-årsprevalens av nackbesvär är 26-73% och 54-83%, respektive, och arbetet innehåller upprepade rörelser, låsta arbetsställningar och arbete utan armstöd. Tandläkar- och tandhygieniststudenter har liknande arbetsuppgifter, och muskuloskeletala besvär förekommer hos upp till 57% och 69% i respektive studentgrupp under utbildningen. Tandläkar- och tandhygieniststudenter kan vara lämpliga för studier av orsakssamband mellan exponering och besvär samt utveckling av arbetsrelaterade nackbesvär.

Syfte

Det övergripande syftet är undersöka samband mellan nackfunktion, exponering för belastningsergonomiska riskfaktorer, fysiologiska biomarkörer och utvecklandet av nackbesvär.

Frågeställningar

- Är nedsatta rörelsefunktioner i nacken prediktorer för besvärsutveckling eller är de konsekvenser av utveckling av nackbesvär?
- Har nivå, frekvens och duration av arbetsställningar och arbetsrörelser i armar och nacken ett prospektivt samband med uppkomst av nackbesvär?
- Hur varierar smärtintensiteten över tid för individer som utvecklar nackbesvär?
- Kan fysiologiska biomarkörer predicera utvecklande av besvär i nacken?

Metod

Projektet är en prospektiv observationsstudie. Studiepopulationerna är besvärsfria tandläkar- och tandhygieniststudenter och universitetsstudenter på teoretiska program. 507 forskningspersoner har tillfrågats och 116 inkluderats. Vid studiens start, om de utvecklade nackbesvär samt vid studiens avslut besvarade försökspersonerna enkäter, nackfunktion mättes, en klinisk undersökning genomfördes och biologiska prover samlades in. Smärtskattningar har gjorts varje månad. Arbetsställningar (armar, nacke, rygg) mäts med inklinometrar vid 6 respektive 2 tillfällen vid klinisk praktik(tandläkare/tandhygienister) och föreläsningar (universitetsstudenter). Dataanalys via GEE-modeller där tidsberoendet hos variabler kan inkluderas och med logistisk regression modeller. Data insamling avslutas 2017-12-31. Etiskt godkännande DNR 2013/256.

Belastningsbesvär hos hemodialyssjuksköterskor i Sverige och Danmark

Projektledare
Magnus Lindberg

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Eva Westergren

Bakgrund

Arbetsmomentet att montera slangset och filter för dialysbehandling innefattar finmotoriska grepp som kan medföra att sjuksköterskor riskerar utveckla hand- och handledsmärtor. I början på 2000-talet utfördes lokala undersökningar som visade att hälften av sjuksköterskorna hade sådana besvär. Detta har inte studerats systematiskt men utsagor från sjuksköterskor påtalar att handbesvär är vanligt. Tekniska framsteg för att eliminera tunga lyft och förbättra ergonomin har genomförts. Det upplevs dock att material från olika tillverkare är inkompatibla. En arbetshypotes är att det kan föreligga skillnad i förekomst av hand- och handledsbesvär utifrån materialval. Några studier som undersöker detta fenomen har inte kunnat identifieras.

Syfte

Det övergripande syftet är att uppdatera kunskapen om fysisk arbetsbelastning och belastningsbesvär bland dialyssjuksköterskor.

Frågeställningar

Vilken arbetsförmåga, belastningsergonomisk risk och vilka belastningsbesvär rapporterar hemodialyssjuksköterskor samt i vilken omfattning förekommer respektive besvär? Vilket samband finns mellan upphandlat engångsmaterial och hemodialyssjuksköterskornas förekomst av belastningsbesvär? Vid signifikant relation studera vilken kraft som krävs i de finmotoriska greppen för att montera olika typer av engångsmaterial

Metod

En litteraturstudie, en tvärsnittsstudie om arbetsförmåga, muskeloskeletala besvär och smärtintensitet, samt en studie om belastningsergonomisk riskbedömning. Relation mellan typ av engångsmaterial, sjukskrivningstal och belastningsskador analyseras. Experimentella fallstudier planeras där vridkraft mäts med elektromyografi.

Motorisk variabilitet vid repetitivt arbete

Projektledare

Svend Erik Mathiassen

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Jennie Jackson

Bakgrund

Fysisk variation i arbetet anses allmänt vara en förutsättning för god hälsa. Variation kan skapas genom att ändra arbetsuppgifter eller arbetsfördelning, men detta kan vara svårt att realisera i jobb som domineras av repetitiva uppgifter, som industriell montering. En möjlig utväg är då att förstärka den motoriska variabilitet som ovillkorligen finns då människan upprepar ”samma” rörelse, t.ex. en kortcyklig monteringsuppgift. Vi har under flera år, och med stöd från både Forte-centret och från EU, drivit en forskningslinje vid CBF runt motorisk variabilitet vid repetitivt arbete, vilka faktorer i arbetet som påverkar densamma, i vilken grad individer skiljer sig åt i motorisk variabilitet, och vilken betydelse detta kan tänkas ha för utveckling av trötthet och besvär. Forskningen har hittills gett upphov till ett tiotal vetenskapliga publikationer.

Aktiviteterna under 2019 rör främst frågan om systematiska skillnader i motorisk variabilitet mellan individer, som skulle kunna vara en bidragande faktor bakom att somliga utvecklar belastningsbesvär i arbeten som andra klarar utan problem. Forskningen utnyttjar data som samlats in vid tidigare tillfällen.

Syfte

Det övergripande syftet med forskningen är att nå en ökad insikt i storleken av motorisk variabilitet vid repetitivt arbete, vilka faktorer som påverkar den, och vilka samband den har med trötthet och prestanda. Denna kunskap kan bidra till att svara på, dels i vilken grad en gynnsam fysisk variation kan skapas genom insatser i arbetslivet som främjar motorisk variabilitet, dels huruvida motorisk variabilitet är en individfaktor av betydelse för risken att få belastningsbesvär vid repetitivt arbete.

Frågeställningar

Under 2019 kommer projektet att besvara i vilken grad individens motoriska variabilitet är konsistent över dagar och mellan modifieringar av en repetitiv arbetsuppgift.

Metod

I ett kontrollerat experiment har kvinnliga forskningspersoner utfört cykliskt monteringsarbete under fyra villkor: starkt styrt i en industriellt relevant arbetstakt, något mera autonomt med samma genomsnittliga arbetstakt, snabbare med inlagda pauser, och i självvald arbetstakt. Under arbetet har arbetsställningar, arbetsrörelser och muskelaktivitet i underarm och skulder mätts med etablerade metoder. Data bearbetas med procedurer hämtade från forskning inom motorisk kontroll och statistisk analys, som genererar mått på variabiliteten inom och mellan arbetscykler, liksom mellan dagar (inom individ) och mellan individer.

Projektet har etiskt godkännande i både USA och Sverige.

Stillasittande bland kontorsanställda med tillgång till höj- och sänkbart arbetsbord

Projektledare

Svend Erik Mathiassen

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

David Hallman, Elin Johansson och Eugene Lyskov

Bakgrund

Stillasittande i arbetslivet uppmärksammas allt mer som en riskfaktor för flera allvarliga sjukdomar. Därför har en betydande forskning växt fram som söker effektiva åtgärder för att begränsa sittandet eller bryta upp det i kortare perioder. En idé som fått särskilt mycket uppmärksamhet är att ge de anställda en höj- och sänkbar arbetsstation. Vi har själva bidragit till forskningen på området med en systematisk litteraturöversikt, och med studier av effekten av höj- och sänkbara stationer på stillasittande, och av samband mellan tidsmönster av sittande och belastningsbesvär. I detta projekt, som är en direkt fortsättning på verksamhet under 2017, ingår dels en studie som tar reda på i vilken mån vana användare av höj- och sänkbara arbetsstationer faktisk utnyttjar dessa, dels en studie av om en höj- och sänkbar arbetsstation kan ge belastningsvariation för armar, nacke och rygg.

Syfte

Syftet med denna långsiktiga fortsatta forskningen är att nå ökad insikt i på vilket sätt höj- och sänkbara arbetsbord faktiskt används, om de har positiva eller negativa konsekvenser för arbetsbelastningar och fysisk variation, och vilka åtgärder som i övrigt skulle kunna vara effektiva mot omfattande stillasittande i arbetslivet.

Frågeställningar

Studien kommer under 2019 att besvara följande frågor:

- I vilken grad skiljer sig mönster av stillasittande mellan arbetsdagar för anställda med lång vana av höj- och sänkbara arbetsstationer?
- I vilken omfattning förekommer det att anställda trots tillgång till en höj- och sänkbar arbetsstation sitter en övervägande del av arbetsdagen?

Metod

Sittande mättes med accelerometrar på låret från var och en av 22 kontorsanställda i Region Gävleborg under 5 hela arbetsdagar. Vi tar fram temporala mönster av sittande med analysmetoder som utvecklats av vår grupp i tidigare studier, och räknar ut hur dessa skiljer sig mellan dagar och individer med statistiska metoder för beräkning av varianskomponenter.

Studien har etiskt godkännande.

Skillnader mellan kvinnor och män i komposition av stillasittande och fysisk aktivitet på arbetet och i fritiden

Projektledare

Elin Johansson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Svend Erik Mathiassen, Eugene Lyskov och David Hallman

Bakgrund

En stor del av befolkningen har kontorsarbete, vilket ofta innebär mycket stillasittande (SB) och få möjligheter till fysisk aktivitet (FA). Brist på FA är tydligt kopplat till ohälsa, b.l.a. hjärt- kärlsjuklighet och förtidig död, även tid i SB har pekats ut som en riskfaktor, bl.a. för belastningsbesvär. Att det finns könsskillnader i SB och FA på såväl arbete som under fritid har visats för grupper med manuellt arbete, men motsvarande kunskap finns inte när det gäller kontorsanställda. Sådana skillnader skulle kunna vara en bidragande orsak till att kvinnor har en högre förekomst av sjukskrivning och rapporterar besvär i högre utsträckning än män.

I tidigare studier har man framför allt använt frågeformulär för att mäta SB och FA, vilket är förknippat med lägre validitet än objektiva mätmetoder. Vidare har man sällan tagit hänsyn till att tid i SB och FA är beroende av varandra och summerar upp till 100% under t.ex. en dag. Man måste alltså ta hänsyn till hela kompositionen av SB och olika typer av FA då man vill förstå effekterna av dessa beteenden, och hur interventioner mot för mycket SB skulle kunna se ut.

Syfte

Att förstå i vilken utsträckning kvinnliga och manliga kontorsarbetare skiljer sig åt i komposition av stillasittande och fysisk aktivitet under arbete och fritid.

Frågeställningar

I vilken utsträckning skiljer sig kvinnor och män i proportion av sittande relativt till icke-sittande, långa perioder (>30 minuter) relativt till korta perioder av sittande (<30 minuter), samt stående relativt till gående och mer intensiv fysisk aktivitet? I vilken grad beror skillnaderna på domän (arbete/fritid)?

Metod

Data från fyra tidigare studier vid AFV används (MONA3, Stimul, ABkontor och Sit-Stand Variation), där SB och FA mätts objektivt med accelerometri från låret på kontorsanställda. Totalt inkluderas 181 individer, varav 77 män och 104 kvinnor, med i genomsnitt sju dagars mätdata vardera. Compositional data analysis (CoDA), där man tar hänsyn till att tid i SB och olika typer av FA är beroende av varandra, används för att besvara frågeställningarna.

Identifying causes of musculoskeletal disorders and the long-term consequences using Swedish registers

Projektledare

Jennie Jackson

Bakgrund

Musculoskeletal disorders (MSD) are common in society and, together with mental illness, cause the majority of sickness absence and disability pension in Sweden. In the construction industry it has been estimated that 45% of workers will exit the workforce on disability pension, with MSDs being the most common cause (Järvholm et al., 2014). Understanding the occupationally related causal factors for MSDs is important for primary prevention. Studies linking occupational exposure to disability outcomes are scarce, likely due, at least in part, to the costly data required to address such questions. In Sweden, the 'Bygghälsokohorten' maintained by Umeå University comprises more than 389 000 construction workers who participated in health examinations between 1971-1992. Using the 'Bygghälsokohort' database together with Swedish hospital records, occupational physical exposures were shown to be associated with increased risk for hospitalization due to lumbar disc herniation in construction workers (Wahlström et al., 2012). These data provide a unique source for assessing occupational physical exposure and other disorder outcomes, including cervical neck herniation and nerve compressions and impingements in the neck, shoulder and arm.

Syfte

To assess the association between occupational biomechanical exposures and onset of MSDs in the neck, shoulder and arm, and to study the long-term consequences of MSDs for paid employment in terms of 'survival' and 'workability' in the construction industry using the 'Bygghälsokohorten'.

Frågeställningar

In 2019 we will investigate the specific occupational biomechanical factors associated with three MSD outcomes: (i) surgical release of radial nerve impingement; (ii) shoulder impingement syndrome; and (iii) hospitalisation due to cervical disc herniation. We will also develop methods to assess the long-term impact of hospitalisation due to lumbar disc herniation on income and survival in the construction industry.

Metod

Linkage will be made between the Bygghälsokohort database and an updated version of national in- and out-patient hospital records. Occupational physical exposure estimates will be made using a job exposure matrix approach. Statistical models developed in 2018 will be utilized to assess the previously named outcome MSDs.

Additional linkage will be made to newly acquired data from the LISA statistics database and from Försäkringskassan. A new statistical model will be developed to assess the association between hospitalization due to lumbar disc herniation and loss of working years, increased disability pension, and increased early pension enrolment.

Eye@Work

Projektledare

Hans Richter

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Nisse Larsson

Bakgrund

Accommodative and non-strabismic binocular dysfunctions are visual disorders that affect the subject's binocular vision and visual performance, particularly when performing work tasks requiring near vision. Due to the efforts involved in prolonged near vision, the visual system may suffer a loss of efficiency, thus hindering near visual activities and provoking visual symptoms. Binocular and accommodative anomalies may also cause the subject to avoid demanding near work and thus report no symptoms. To be able to treat and prevent the negative health consequences of visually demanding near work, potential interactions between central-cognitive load and peripheral eye-muscle load must be investigated and understood.

Syfte

The specific purpose of this study is to continue to identify hemodynamic changes over the prefrontal cortex during the additional convergence load under conflicting stimulus-to-accommodation and stimulus-to-vergence eye-movements, with and without added cognitive load.

Frågeställningar

A pertinent long-term research aim of our visual neuroergonomic research agenda is to deliver novel information relating to the extent to which both young and old brains work to meet contemporary visual physical/mental work demands.

Metod

Healthy young participants fixate upon a vertical bar presented separately to the left and right eyes, using polarized filters, during four counterbalanced 10-min periods: (i) no accommodation/vergence conflict (Control, Ctrl); (ii) added convergence load and accommodation/vergence conflict (Conv); (iii) added cognitive load only (Cog) and; (iv) a combination of added cognitive and convergence load and accommodation/vergence conflict (Cc). Viewing distance is 65 cm. Non-invasive measurements of hemodynamic activity over the dlPFC is quantified by 10-channel functional near-infrared spectrometry (fNIRS) system. During the two-convergence load conditions, the horizontal disparity of the two bars vary dynamically from no disparity to a disparity set 20% below the individual threshold for diplopia. Cognitive load is induced by the n-back-2 test which required the subject to memorize and recall the changing colors of the horizontal bars and decide when a given color was the same as that occurring two colors previously. fNIRS data is averaged over 10-s windows centered at 0, 2, 4, 6, 8 and 10 min of each task, subtracted from a 20-s baseline window immediately preceding the visual task, and then represented as changes in oxygenated hemoglobin (ΔHbO_2), deoxygenated hemoglobin (ΔHHb) and total hemoglobin (ΔtHb).

Tidsmönster av fysisk belastning, prestation och muskuloskeletala besvär – en studie av manliga och kvinnliga stråkmusiker

Projektledare

Svend Erik Mathiassen

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Jennie Jackson

Bakgrund

Variation i fysisk belastning anses vara en effektiv åtgärd mot belastningsbesvär, men kunskapen är bristfällig om vilka initiativ i arbetet som faktiskt kan skapa variation och hur en god balans mellan fysisk belastning och återhämtning bör se ut. Stråkmusiker är en homogen yrkesgrupp. Musicerandet innebär repetitiva arm- och handrörelser, höga precisionskrav och till synes begränsade möjligheter till fysisk variation, samtidigt som att man måste prestera med god spelkvalitet. Fysiska och mentala belastningar varierar påtagligt under året, och en kartläggning av mönstret av belastning och besvär kräver därför att båda mäts upprepade gånger över en längre period. I en orkester utför dessutom kvinnor och män inom en instrumentkategori identiska arbetsuppgifter vilket ger förutsättningar att undersöka könsskillnader i rörelsemönster, upplevd stress och muskuloskeletala besvär. Projektet finansieras genom projektanslag från Forte, och har sin hemvist vid Arbets- och miljömedicin på Uppsala universitet. HiG:s bidrag i projektet är att medverka vid datainsamlingar och -analyser, och projektledaren vid HiG (Svend Erik M) deltog aktivt i arbetet med att lägga upp studien och skriva ansökan om extern finansiering.

Syfte

Syftet med studien är att, genom ett inledande kontrollerat experiment och därpå följande mätningar i fält under 12 månader på violinister, studera betydelsen av variation i fysisk belastning, dvs. tidsmönstret av arbetsbelastning och återhämtning, för välbefinnande, prestation och muskuloskeletala besvär. Syftet inkluderar också att undersöka om belastning, utfall och samband dem emellan är olika för kvinnor och män.

Frågeställningar

Tre delstudier (se nedan) besvarar tillsammans följande frågor:

- I vilken grad skiljer sig den fysiska belastningen mellan olika individer, samt mellan kvinnor och män, som spelar samma standardiserade musikstycken av olika svårighetsgrader?
- Hur jämför sig violinisters belastning och belastningsbesvär med andra yrkesgrupper?
- I vilken grad finns det samband mellan, å ena sidan fysisk belastning – med särskilt beaktande av belastningens variation – och, å den andra, prestation, välbefinnande och muskuloskeletala besvär i nacke, skuldror, arm och hand?

Metod

Projektet delas in i tre delstudier. Tjugo violinister deltar i delstudie 1, där datainsamling kommer att ske i laboratoriemiljö med tekniska mätningar, observation, samt frågor om fysisk ansträngning. I delstudie 2 kommer fysisk arbetsbelastning under en arbetsdag i fält att undersökas med hjälp av tekniska mätningar på tio violinister. Även förekomst av eventuella symtom från nacke, skuldror, arm och hand kommer att identifieras genom att försökspersonerna genomgår en klinisk (fysioterapeutisk) undersökning. I delstudie 3 kommer femtio violinister att följas med upprepade mätningar under tolv månader. Datainsamling kommer att ske med tekniska mätningar (rörelsemätare kopplad till instrumentet), och enkätfrågor om arbetsmiljö, fysisk trötthet, prestation samt besvär relaterade till arbetet. Projektet har etiskt godkännande.

Skogsmaskinförarens mentala och fysiska belastningsnivåer under arbete med delautomatiserad skotarkran – en experimentell studie i skogsmaskinsimulator

Projektledare

Hans Richter

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Dmitry Domkin, Nisse Larsson, Per Gandal, Hans Högberg

Bakgrund

Skogsmaskinsarbete ställer stora krav på föraren eftersom denne kontinuerligt måste värdera och agera på relevanta delar i ett tungt visuellt informationsflöde. Mental trötthet och kompensatorisk ansträngning för att bibehålla en viss prestationsnivå kan uppstå. Höga mentala belastningar medför ökad risk för mental/fysisk stress och belastningsskador vilket i förlängningen kan leda till sjukfrånvaro, utslagning och rekryteringsproblem. Flera rapporter konstaterar att den mentala belastningen på skogsmaskinförare är stor, med avseende på bl.a. visuell informationsmängd och visuell informationstolkning. Möjligheten att automatisera rutinartade procedurer för att underlätta maskinförarens arbete har av dessa skäl aktualiserats i olika sammanhang. På lång sikt är visionen för skogsmaskiner fullständig automatisering, där människans roll minimeras till att agera som en övervakare.

Syfte

Projektets övergripande syfte är att kontrastera olika utfallsmått som adresserar mental/fysisk belastningsnivå och prestation under simulerat skogsmaskinarbete mellan: 1) manuell kranstyrning (där föraren själv styr kranens alla rörelser) och 2) delautomatiserad kranstyrning (där kranens styrning halvautomatiserats). Hypotesen är att manuell kranstyrning under simulerat skogsmaskinarbete är mer mentalt/fysiskt belastande relativt delautomatiserad kranstyrning med bibehållen individuell prestationsnivå (det senare som utgör en statistisk kontrollvariabel).

Frågeställningar

Mera specifikt avser vi att: 1) kontrastera individuella mått på prefrontal hjärnaktivitet, samtliga mätningar av aktivitet i ögon- och nacke/skuldramusklerna, och skattningar av mental/fysisk trötthet, obehag och smärta mellan manuell och delautomatiserad kranstyrning. 2) Att utreda samband mellan muskuloskeletal aktivitet, trötthet/besvär, mentala/fysiska belastningar och arbetsproduktivitet under manuell och delautomatiserad kranstyrning. 3) Generera ny information om konsekvensen av verklighetsnära visuella/mentala arbetskrav för graden av belastning på hjärnans prefrontala delar under manuell och delautomatiserad kranstyrning. (4) Öka förståelsen för hälsokonsekvenserna av att anstränga hjärnan för "presteras bra" mellan manuell och delautomatiserad kranstyrning.

Metod

Studien har en cross-over design och inkluderar 11 st. friska yrkesverksamma skotarförare i åldern 21–51 år, samtliga med mer än 1 års erfarenhet av yrket. Manuell och delautomatiserad kranstyrning utfördes under kontrollerade former i laboratorium där mental/fysisk trötthet, obehag, smärta, prestation och fysiologiska reaktioner (trap.m. EMG, rCBF i prefrontala cortex, EKG) var utfallsmått. Försöksdeltagarna utförde arbetet att på så kort tid som möjligt, men med bibehållen god kontroll, lasta timmerstockar på en s.k. skotare, längs med en standardiserad bana i simulatorn. Uppgiften är konstruerad för att generera många jämförbara krancykler och därmed möjliggöra statistisk testning med Linear Mixed Model analys (Fitzmaurice et al., 2011). Skotarförarna utförde denna uppgift i form av halvdagsarbete i laboratoriet (2 tim. arbete med manuell/2 tim. med delautomatiserad kranstyrning, inklusive pauser och förberedelser). Manuell och delautomatiserad kranstyrning utfördes sekventiellt i en ordning som motbalanserade systematisk inlärning och tidsserieeffekter som förväntas uppstå.

Eye-neck/scapular area functional linkages during visually demanding near work

Projektledare

Hans Richter

Bakgrund

Recent advancements in quantification of ciliary muscle activity (the focusing muscle of the eye) has opened up new and important avenues for investigations on eye-neck/scapular area functional linkages during visually demanding near work. The research team has designed so called “scleral coils” which can measure ciliary muscle activity in a direct way. The project is currently in a start up phase. The first objective is to complete the design process of the scleral coil and to verify that the coil can be worn safely and comfortably over the eye for an extended period of time. The next step is to validate that the ciliary muscle impedance measurements reflect linear changes in eye-lens diopters. One of the long term purpose, is to address eye-neck/scapular area muscles coupling that arise during visually strenuous near work conditions using electrophysiological measurements of ciliary muscle activity together with conventional electromyographic (EMG) recordings of neck/shoulder muscles. This new scleral coil technique allows, for the first time, both young (<43 years) participants as well as presbyopic subjects to be included in studies of direct determination of ciliary muscle activity. The unique features of the new scleral coil technology is that measurements of eye-muscle load can be obtained during ecologically valid “everyday” viewing conditions, e.g. during SmartPhone usage, i.e., during very close viewing distances and during ongoing naturalistic head and arm movements.

Syfte

To test and validate a new method for direct recording of ciliary muscle activity during strenuous near work at close range.

Frågeställningar

1. In presbyopic subjects, with an inelastic crystalline eye-lens and reduced accommodative amplitude, the electrociliographic response of the ciliary muscle will exhibit a highly reliable measurement signal which will exhibit correlation with neck/scapular area effectors under demanding viewing conditions.
2. Sustained periods of oculomotor load during naturalistic (head-free) viewing conditions influence the postures and muscle activity in the neck/scapular region, with more oculomotor load leading to more musculoskeletal activity and less variation. The oculomotor mechanisms giving rise to musculoskeletal activation during strenuous near work is related to the needs to stabilize the eyes (image stabilization) and motor control.

Metod

During 2019 an experiment will be carried out at School of Optometry, Karolinska Institute. Ethical permit for the first testing phase of the scleral coil is already in place. A classical near-far viewing condition will be used, for the purpose of validating the impedance signal coming from the scleral coil. In brief, the distant stimuli will be placed at 3 m and the near stimulus at the individually determined near point of accommodation. The distance and the near targets will be alternatively illuminated for 2 s each representing a 2-s near accommodative stimulus with a 2-s far stimulus (2 x 2) (i.e., a 4 s period with a 0.5 s duty cycle), for 15 minutes to get 225 responses in each experimental condition.

Doktorandprojekt: Pilots' decision-making and cognitive performance: strengthening resilience

Doktorand
Eduardo Rosa

Huvudhandledare, biträdande handledare
Huvudhandledare: Johan Willander, biträdande handledare: Igor Knez

Bakgrund

The aviation environment is a distinctive setting for understanding human-environment relations. The ecological context of aircrew workplaces, particularly pilots, comprises of unique aspects and conditions not commonly present in other work environments.

Particular characteristics of the organizational context involve factors that challenge social conditions, such as the possible necessity of relocation to where the airline has its base, recurrent pressure regarding performance assessments and physical checks, the distinctiveness of training and of frequent line checks. There are also aspects directly related to the workplace itself – the aircraft –, and where pilots spend most of their working time. Its context and settings is characterized by environmental stressors that impacts pilots' physical and mental strength, such as operating in a confined space for prolonged periods of time, displaced work schedules, circadian disruptions and insufficient sleep due to time-zone transitions, environmental noise (Dawson & McCulloch, 2005) and vibrations (Ciloglu, Alziadeh, & Mohany, 2015), temperature and humidity variations (Maier & Marggraf-Micheel, 2015), light alterations (Avers & Johnson, 2011) and pressure changes. These exceptional conditions result in increased levels of subjective and physiological stressors that can result in fatigue and may imply in errors that can affect safety and its associated risks (Mallis, Mejdal, Nguye, & Dinges, 2004).

We aim at investigating pilots' resilience in 1) decision-making in unknown flight conditions and 2) fatigue development and cognitive performance in the JAS39 Gripen aircraft. Resilience is about enhancing pilot's adaptive capacity so that they can recognize and counter unanticipated threats (unknown tasks – Project 1) or anticipated unusual conditions (long-duration missions in the Gripen – Projects 2, 3 and 4).

Syfte

The proposed study aims at assessing pilots' resilience, considering questions related to decision-making in unusual flight conditions and cognitive performance on fatigue development.

Frågeställningar

1. Which decision-making strategies pilots adopt when facing unusual conditions?
2. How does long-duration flight missions contributes to fatigue increase and degrade information processing for non-executive and executive cognitive functions?

Metod

1. Assessment of strategy profiles and performance in microworlds
2. Assessment of cognitive performance through cognitive test battery inside a dynamic flight simulator/centrifuge during 12-hours mission in the Gripen aircraft.

Doktorandprojekt: Alternierande fysisk och mental belastning och dess effekter på prestation, trötthet och återhämtning

Doktorand
Susanna Mixter

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Svend Erik Mathiassen, biträdande handledare: David Hallman, Övrig personal:
Eugene Lyskov, Kent Dimberg, Sofie Bjärntoft, Per Gandal och Nisse Larsson

Bakgrund

Tillräcklig variation i arbete anses av ergonomer vara en nödvändighet för att undvika belastningsbesvär, men tidigare studier som undersökt effekterna av till exempel arbetsrotation visar motstridiga resultat. I arbeten med fysiskt repetitiva arbetsuppgifter skulle en väg till ökad variation vara att införa arbetsrotation som även innefattar mentala arbetsuppgifter. Detta skulle då innebära återhämtning från de fysiska arbetsuppgifterna, utan att förlora produktiv tid. Tidigare studier som undersökt effekten av en mental arbetsuppgift utförd i pauser mellan fysiskt arbete indikerar att det kan ha positiva effekter på trötthet och återhämtning, jämfört med en passiv paus. En enkätstudie på olika företag där det normalt förekommer alterneringar mellan fysiska och mentala arbetsuppgifter visade att personal föredrar sådana alterneringar, och att de i allmänhet önskar fler alterneringar än de har. Det behövs dock mer kunskap om hur sådana alterneringar ska utformas för att bidra till minskad trötthet och ökad återhämtning.

Syfte

Det övergripande syftet med doktorandprojektet är att utvärdera effekterna av alternerande fysiska och mentala belastningar på trötthet, prestation och återhämtning.

Frågeställningar

- I vilken grad påverkar svårighetsgraden av en kognitiv arbetsuppgift utförd i pauser mellan upprepade arbetscykler av ett repetitivt fysiskt arbete mönstret av trötthet och återhämtning?
- I vilken grad påverkar svårighetsgraden av en kognitiv arbetsuppgift utförd i pauser mellan upprepade arbetscykler av ett repetitivt fysiskt arbete indikatorer på mental stress?
- I vilken grad påverkar tidsmönstret av upprepade arbetscykler med alternerande fysiskt repetitivt och kognitivt arbete utveckling mönstret av trötthet och återhämtning?
- I vilken grad påverkar tidsmönstret av upprepade arbetscykler med alternerande fysiskt repetitivt och kognitivt arbete indikatorer på stressresponser?
- Hur påverkas trötthet och återhämtning av att utföra en kognitiv uppgift under, efter eller mellan upprepade perioder av fysiskt arbete?

Metod

I de första två studierna som de första tre delarbetena ska baseras på, är metoden kontrollerade laboratoriestudier där försökspersoner utför arbetspass av en fysisk arbetsuppgift omväxlande med en mental arbetsuppgift. Den mentala arbetsuppgiften utförs med tre olika belastningsnivåer under tre olika dagar. Under försöken samlas mätdata som mäter muskelaktivitet, hjärtfrekvens, självskattad trötthet och smärta och stresshormoner in, som ett mått på trötthet och återhämtning.

Det fjärde delarbetet är en systematisk litteraturoversikt.

Doktorandprojekt: Tidigt utvecklande av nacksmärta: en prospektiv kohortstudie

Doktorand

Tina Rönnlund Borg

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Fredrik Hellström, biträdande handledare Martin Björklund

Bakgrund

Tandläkare och tandhygienister är yrken som karaktäriseras av hög fysisk belastning i arbetet på grund av ansträngande arbetsställningar. Prevalensen för nackbesvär är hög inom yrket (26-73 % för tandläkare, 54-83 % för tandhygienister) samt för studenter under utbildning (20-57 % för tandläkarstudenter och 28-69 % för tandhygieniststudenter). Besvären uppträder ofta när studenterna påbörjar sin kliniska praktik då de utför liknande arbetsuppgifter som yrkesverksamma. Sammantaget gör den höga fysiska belastningen och den höga förekomsten av nackbesvär att tandläkar- och tandhygieniststudenter är lämpliga för studier av orsakssamband mellan exponering och besvär samt utveckling av arbetsrelaterade nackbesvär. Metoderna som används i projektet bygger på tidigare forskning från AHA.

Syfte

Det övergripande syftet är att undersöka samband mellan nackfunktion, exponering för belastningsergonomiska riskfaktorer, upplevd spänning och utvecklandet av nackbesvär.

Frågeställningar

- Är nedsatta rörelsefunktioner i nacken prediktorer för besvärsutveckling eller är de konsekvenser av utveckling av nackbesvär?
- Har nivå, frekvens och duration av arbetsställningar och arbetsrörelser i armar och nacken ett prospektivt samband med uppkomst av nackbesvär?
- Hur varierar smärtintensiteten över tid för individer som utvecklar nackbesvär? Hur ser sambandet ut mellan upplevd muskulär anspänning och uppkomst av nackbesvär? Är upplevd muskulär anspänning och smärta associerat över tid?

Metod

Doktorandprojektet ingår i ett större övergripande projekt, TandBes. Det bygger på en prospektiv longitudinell observationsstudie där två grupper följs under tre terminer med avseende på exponering för fysisk belastning och utveckling av nackbesvär: besvärsfria tandläkar- och tandhygieniststudenter (studiegrupp) och besvärsfria universitetsstudenter på teoretiska program (kontrollgrupp). Samtliga försökspersoner börjar följas upp på höstterminen i samband med att tandläkar- och tandhygieniststudenterna startar sin kliniska praktik. Varje månad besvarar samtliga försökspersoner en webbenkät gällande besvär från nacken. Vid studiens start, om de utvecklar nackbesvär samt vid studiens avslut besvarar försökspersonerna enkäter, nackfunktion mäts samt en klinisk undersökning utförs. Under perioden utförs även mätningar av arbetsställningar för studiegruppen (6 tillfällen) samt för kontrollgruppen (2 tillfällen) vid klinisk praktik respektive föreläsning. Tre omgångar (årskullar) av studenter har bjudits in till deltagande. Projektet har genomgått etikprövning.

Effektiva redskap för att
bedöma och utveckla
arbetsmiljö och
arbetshälsa

Insatser via företagshälsan för att minska eller förebygga psykisk ohälsa

Projektledare

Gunnar Bergström

Bakgrund

Psykisk ohälsa är en vanlig orsak till lidande och funktionsnedsättning över hela världen. I Sverige är psykisk ohälsa den vanligaste anledningen till registrerad sjukpenning samt sjuk- och aktivitetsersättning för båda könen. Antalet sjukfall bland kvinnor är ungefär dubbelt så många som för män inom dessa diagnoser. Sjukskrivning p.g.a. psykiatriska diagnoser innebär också att sjukperioderna i genomsnitt blir längre, och att återkommande sjukskrivningar är vanligare, jämfört med andra diagnosgrupper sammantaget. Detta innebär att återgången i arbete går långsammare jämfört med flertalet av andra diagnoser.

Syfte

Att kartlägga nationell och internationell forskning där insatserna getts av företagshälsan för att förebygga eller minska psykisk ohälsa bland anställda. Detta är en uppdatering av en tidigare systematisk kartläggning av litteraturen inom området.

Frågeställningar

Målsättningen med kartläggningen är att presentera en för företagshälsan och andra intressenter relevant genomgång av vilka insatser kring psykisk ohälsa som prövats inom området och resultatet av dessa insatser.

Delmålen är:

- (a) Att beskriva och kategorisera olika typer av genomförda insatser och deras innehåll.
- (b) Att göra en kvalitetsbedömning av de ingående studierna.
- (c) Att påvisa områden där kunskapen är otillräcklig kring insatser som ges av företagshälsan.

Metod

Insatserna ska ha getts av företagshälsan och kan vara hälsofrämjande/förebyggande åtgärder som erbjuds alla anställda inom en organisation, tidig prevention bland riskgrupper för psykisk ohälsa eller sekundärpreventiva insatser för att underlätta arbetsåtergång bland sjukskrivna anställda.

Litteratursökning har gjorts i 4 databaser. Urval har gjorts av två granskare och alla inkluderade studier har kvalitetsbedömts av två oberoende granskare. Kartläggningen kommer att presenteras i början av 2019. De viktigaste utfallen är effekter på psykisk hälsa och arbetsåtergång.

Psykisk ohälsa I Arbetslivet (PIA-projektet). Utvärdering av en insats utförd vid företagshälsan

Projektledare

Gunnar Bergström

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Marijke Keus van de Poll

Bakgrund

Sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa ökar i Sverige. Vanligt förekommande insatser som medicinering eller psykologiska insatser har liten eller ingen effekt på återgång i arbete. Dessa insatser fokuserar ofta på individens symtom och mindre på arbetssituationen. Internationellt finns riktlinjer för hur arbetsrelaterad psykisk ohälsa kan hanteras. Positiva resultat har uppnåtts när metoder för problemlösning används och där kontakt med arbetsplatsen ingår. Företagshälsan (FH) har kunskap om organisationen och den anställdes arbetsmiljö och kan erbjuda insatser som underlättar arbetsåtergång där hänsyn tas både till individ- och arbetssituation. Insatsen som undersöks i denna studie ges vid FH. Studien sker i samarbete med flera företagshälsor i Sverige.

Syfte

Syfte 1: Att utvärdera en individ och arbetsplatsinriktad intervention för anställda med arbetsrelaterad psykisk ohälsa avseende dess kostnadseffektivitet och dess effekt på sjukfrånvaro och hälsa.

Syfte 2: Att utvärdera följsamheten till interventionen bland berörd FH-personal.

Frågeställningar

Frågeställningar kopplade till det första syftet är om interventionen är mer kostnadseffektiv och bidrar med minskad sjukfrånvaro och ökad hälsa i interventionsgruppen jämfört med jämförelsegruppen.

Frågeställningar kopplade till det andra syftet är om variationer i följsamhet kan kopplas till utfallet av insatsen och i så fall om vissa delar av insatsen tycks viktigare än andra för ett positivt resultat.

Metod

Deltagarna ska ha en anställning och ha sökt hjälp vid FH för stressrelaterade problem eller vara sjukskrivna på hel- eller deltid på grund av arbetsrelaterad psykisk ohälsa. FH konsulter vid deltagande enheter fördelas med slumpens hjälp till att antingen ge insatsen eller att följa sitt vanliga arbetssätt (klusterrandomisering). Insatsen innefattar först en gemensam problembeskrivning som görs av den anställda och arbetsgivaren. En tydlig struktur följs sedan kring att lösa problem för att förbättra den anställdes arbetsförmåga och/eller underlätta en stegvis återgång i arbete. Effekten av insatsen följs upp avseende sjukfrånvaro, hälsa och om insatsen har en ekonomisk nytta. I vilken grad FH kunnat utföra insatsen som avsett utvärderas också (följsamhet). Uppföljningstiden är primärt planerad till ett år. Förväntat resultat: Insatsen syftar till minskad sjukfrånvaro och ökad arbetshälsa. Detta skulle innebära stora kostnadsbesparingar för samhället, minskat produktionsbortfall för arbetsgivare och möjlighet till bättre livskvalitet för anställda.

Problemlösning vid psykisk ohälsa I Arbetslivet (PIA-studien). Genusmedveten utvärdering av en arbetsplatsnära insats utförd vid företagshälsovården

Projektledare

Gunnar Bergström

Bakgrund

Stress eller psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken till sjukskrivning i Sverige. Utvärderingar av interventioner för att underlätta återgång i arbete behövs om nya sjukfall ska kunna förebyggas. Sjukskrivningsmönster och psykisk ohälsa varierar beroende på kön, men få studier har utvärderat interventioner ur ett genusperspektiv. Detta projekt är en fristående del av ett forskningsprojekt där en individ- och arbetsplatsnära intervention utvärderas avseende effekter på arbetsförmåga och förebyggande av sjukskrivning bland anställda med stressrelaterade problem på arbetet. Detta projekt syftar till att utvärdera den berörda insatsen ur ett genusperspektiv:

Syfte

1. Att analysera påverkan av ansvar för hem- och hushållsarbete i kombination med krav på jobbet, samt bedöma dess prognostiska värde avseende sjukfrånvaro. 2. Att undersöka vad ”dubbel börda” av hem- och arbetskrav innebär för de anställda och hur det påverkar deras möjligheter till en lyckad arbetsåtergång. 3. Att analysera om de rehabiliteringsåtgärder som erbjuds kvinnor och män skiljer sig åt, och identifiera eventuella behov för genusanpassade åtgärder för att underlätta arbetsåtergång.

Frågeställningar

1. Har deltagare med mer omfattande dubbel börda vid baslinjemätningen mindre hjälp av interventionen med avseende på antal återkommande sjukskrivningsperioder (> 14 dagar), total sjukfrånvaro och psykisk hälsa?

2a. Hur upplever de anställda att den dubbla bördan påverkar deras möjligheter till en lyckad arbetsåtergång, vilka hinder identifieras?

2b. Vilka hem- och hushållsrelaterade krav upplevs som mest betungande?

3a. Vilka rehabiliteringsåtgärder föreslås åt kvinnor respektive män? Ges kvinnor och män olika åtgärder även då arbetsförhållandena är lika, och skiljer sig antalet åtgärder åt?

3b. Hur upplevde kvinnorna och männen den individ- och arbetsplatsbaserade interventionen?

3c. Vilka genusrelaterade behov bör beaktas vid interventioner för att möjliggöra en hållbar återgång till arbete bland både kvinnor och män?

Metod

Inklusionskriterier: Anställda med depression, ångest eller akuta stressreaktioner (lättare psykisk ohälsa) som erhållit en insats vid företagshälsan för dessa besvär. För frågeställningen under syfte 1 tillämpas kvantitativa analyser med vedertagna analysmodeller. Slutligen undersöks syftena 2 och 3 kvalitativt genom intervjuer. Materialet planeras omfatta 6 fokusgrupper med 6-7 deltagare per grupp. Intervjuerna transkriberas och analyseras med kvalitativ innehållsanalys.

Hållbart arbetsliv för installationselektriker: Förebyggande av belastningsbesvär genom utveckling av yrkesgymnasiets arbetsmiljöutbildning

Projektledare
Mats Djupsjöbacka

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Fredrik Hellström

Bakgrund

Många yrkesprogram på gymnasiet utbildar för yrken där vi vet att de anställda ofta drabbas av belastningsrelaterad ohälsa. Några av dessa utbildningar finns inom Bygg- och anläggningsprogrammet och El- och energiprogrammet, inriktningen för installationselektriker. Installationselektriker exponeras ofta för belastningsergonomiska risker. Förutom fysiska och organisatoriska faktorer så bestäms den belastningsergonomiska exponeringen även av individuella beteenden som arbetsteknik, användande av hjälpmedel och anpassade verktyg.

Forskning har visat att det finns stora brister i arbetsmiljöundervisningen på yrkesgymnasiet. Genom att förbättra arbetsmiljöundervisningen på yrkesgymnasiet torde det därför finnas goda möjligheter att minska förekomsten av riskfyllda ergonomiska beteenden och därmed främja hälsan.

Under 2018 har vi genomfört en förstudie tillsammans med Bessemerskolan i Sandviken som finansierats av vårt Forte-centrum. Genom fokusgruppsamtal med elever, lärare, skolledning, praktikhandledare, skyddsombud och centrala personer från arbetsmarknadens parter kartlade vi brister och undersökte vilka åtgärder som kan göras för att förbättra utbildningen. Intressenterna ansåg att lärarnas kompetens och bättre samverkan med arbetslivet i arbetsmiljöfrågor är nyckelkomponenter för att åstadkomma förbättringar. Deltagarna gav även en mängd förslag på åtgärder för att förbättra utbildningen och på hur dessa kan införas.

Syfte

Syftet med studien att undersöka möjligheter och hinder för att förbättra arbetsmiljöundervisningen i gymnasiets utbildning för installationselektriker och andra likande yrkesprogram samt att utveckla processer för att underlätta införandet.

Metod

Med en deltagarorienterad ansats med grund i aktionsforskning kommer ett antal workshops för att utveckla arbetsmiljöutbildningen att genomföras med lärare från två skolor. Även yrkesaktiva elektriker kommer att delta för att säkra arbetslivsperspektivet. Inriktningen på workshops baseras dels på deltagarnas önskemål och dels på resultat från vår förstudie. Under workshoparna planerar lärarna sin arbetsmiljöundervisning med stöd av oss forskare, och i dessa processer genereras data i form av undervisningsplaner, reflektioner, diskussioner osv, som samlas in (skriftligt och genom ljudinspelning), bearbetas och analyseras med kvalitativ innehållsanalys. Dessa resultat förväntas ge viktig vägledning för skolor att förbättra sin arbetsmiljöundervisning och rusta eleverna för att minska riskerna för ohälsa i ett kommande yrkesliv.

PrioSAMtest - Mätgenskaper hos ett frågeformulär

Projektledare

Birgitta Wiitavaara

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Hasse Nordlöf

Bakgrund

En av våra tidigare studier hade syftet att undersöka olika faktorerers inverkan på det systematiska arbetsmiljö- och säkerhetsarbetet (SAM) inom tillverkningsindustrin. Eftersom inget vedertaget instrument fanns tillgängligt för att mäta de variabler studien fokuserade, utformades ett sådant. I föreliggande studie ämnar vi testa reliabilitet och validitet för detta instrument.

Syfte

Syftet är att testa reliabilitet och validitet för ett nytt frågeformulär ämnat att mäta systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM), säkerhetskultur, samt arbetsmiljöprioriteringar på företag.

Metod

Urvalet i tidigare genomförd studie var alla företag inom tillverkningsindustrin i Gävleborg, vilka hade ≥ 10 anställda (N=238) utvalda via kreditupplysningsbyrån UC (www.uc.se). Två frågeformulär sändes till varje företag, för att besvaras av en person i ledningen samt ett skyddsombud eller annan representant för personalen (N=476). Totalt 280 respondenter besvarade frågeformuläret (svarsfrekvens 59%). De respondenter som besvarade frågeformuläret i den föregående studien blev även ombedda att besvara det en andra gång kort därefter för att möjliggöra reliabilitetsanalys av frågeformuläret, vilket flera gjorde (n=36). Olika tester för att fastställa frågeformulärets kvalitet genomförs baserat på; COSMIN-check list for quality evaluation of instruments (Mokkink, 2010) som, "Internal consistency (Cronbach's alpha), Reliability (intra rater reliability, test-retest, kappa), Measurement error (Standard Error of Measurement (SEM)), Content validity (including face validity), Structural validity (exploratory factor analysis), Criterion validity (for continuous scores: correlations, or the area under the receiver operating curve / for dichotomous scores: sensitivity and specificity), Interpretability (distribution of the (total) scores in the study sample, percentage of the respondents who had the lowest possible (total) score, percentage of the respondents who had the highest possible (total) score)".

Bättre klinisk diagnostik av ospecifik nacksmärta genom att kombinera funktionstest

Projektledare
Martin Björklund

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Thomas Rudolfsson och Fredrik Hellström

Bakgrund

Arbetsrelaterad nacksmärta är ett stort problem idag, delvis för att det är brist på effektiv behandling som förutom korttidseffekt även har effekt på lång sikt. En stor del av fallen kan klassas som ospecifik nacksmärta, vilka saknar en verifierad orsak bakom besvären. Rehabiliteringen av dessa fokuseras då mot symptomlindring och förbättring av funktion vilket ställer krav på att metoder för diagnosticering och karakterisering av funktionsnedsättningar är valida. Bristen på validerade metoder försvårar välgrundade kliniska beslut för att välja lämplig rehabiliteringsmetod samt för att utvärdera effekten av rehabiliteringsinsatser.

Syfte

Syftet med projektet är att bidra till utvecklingen av diagnostik och karakterisering av funktionsnedsättningar hos kvinnor med långvariga nackbesvär.

Frågeställningar

- Vilken diskriminativ förmåga har sensomotoriska funktionstester, kliniska tester och självskattad hälsa för kvinnor med nackbesvär och hur kan dessa kombineras för en säkrare bedömning?
- Till vilken grad finns begreppsvaliditet för sensomotoriska funktionstest och kliniska test för kvinnor med nackbesvär?
- Vad är minsta kliniska relevanta skillnad och känslighet för förändring för sensomotoriska funktionstest och kliniska test efter 11 veckors rehabilitering hos kvinnor med långvarig ospecifika nackbesvär?

Metod

Detta projekt använder tvärsnittsdata och longitudinellt data från tre olika datainsamlingar. Två av dessa är randomiserade och kontrollerade kliniska studier på effekten av behandling av ospecifik nacksmärta medan en studie är en kohort över sambandet mellan exponering i arbetslivet och utvecklingen av besvär. Genom att kombinera data från flera studier erhålls en ovanligt stor studiepopulation för detta forskningsområde där fråga 1 kan baseras på 389 deltagare och fråga 2 och 3 har 193 deltagare. Frågorna besvaras med bland annat en multivariabel regressionsmodell och Receiver operating characteristic (ROC) curve analyser för diskriminativ förmåga och sensitivitet och specificitet.

Klassificering av smärta i nacke-skuldra från longitudinella data hos arbetare

Projektledare
David Hallman

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Martin Björklund och Fredrik Hellström

Bakgrund

Smärta i nacke-skuldra (NS) är ett heterogent tillstånd som kan variera från milda och kortvariga besvär till intensiv och långvarig smärta. Förloppet av NS kan vara akut och övergående, men karakteriseras ofta av återkommande episoder där smärtintensiteten fluktuerar över tid snarare än att följa en linjär utveckling. Kunskapen om hur dessa temporala mönster av NS ser ut och dess prediktiva värde hos arbetande populationer är mycket begränsad. Att identifiera och karakterisera subgrupper med olika mönster av NS kan vara en viktig komponent för att identifiera riskfaktorer på arbetet, förstå besvärens effekter på arbetsförmåga, produktivitet och sjukfrånvaro, och för att utvärdera effekter av prevention och behandling. Resultaten från projektet 2017-18 visar sex subgrupper av NS med tydliga skillnader i smärtans intensitet, fluktuation och förändring över tid. Hög fysisk arbetsbelastning var en viktig faktor för hög ihållande smärta. Risken för självrapporterad sjukfrånvaro och dålig arbetsförmåga ökade kraftigt hos subgrupperna med hög ihållande eller fluktuerande smärta jmf. låg smärtnivå. Under 2019 planeras nya analyser med registerbaserad sjukfrånvaro som utfall, samt nya analyser av subgrupper inom andra populationer som exempelvis medarbetare inom äldreomsorgen. Projektet har som mål att generera praktiskt användbar information för prevention och behandling av smärta i arbetslivet.

Syfte

Projektet övergripande syfte är att identifiera och karakterisera subgrupper av SNS med avseende nivå, förändring och temporal variabilitet av smärta under 12 månader hos anställda med manuellt arbete.

Frågeställningar

1. Till vilken grad skiljer sig subgrupper av NS i registerbaserad sjukfrånvaro över tid?
2. Hur skiljer sig subgrupper av NS åt mellan olika yrkesgrupper?
3. Till vilken grad kan olika mönster av tidiga besvär predicera utveckling av långvarig smärta?

Metod

Projektet bygger på data från två Danska observationsstudier med en prospektiv design (DPHACTO och DOSES) med sammanlagt 1500 arbetare inom olika brancher. Deltagarna svarade på ett omfattande frågeformulär vid baslinje. Efter baslinje insamlades data om självrapporterad smärtintensitet, arbetsförmåga och sjukfrånvaro var fjärde vecka under 12 månader via SMS ("SMS-Track": <https://sms-track.com/>). Data kopplas även till Danska register på sjukfrånvaro.

Subgrupper av smärta och sjukfrånvaro över 12 månader identifieras med LCGA.

Kalibrering av självrapporterad tid i fysisk aktivitet och stillasittande hos kontorsarbetare

Projektledare
David Hallman

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Svend Erik Mathiassen och Jennie Jackson

Bakgrund

Fysisk aktivitet (FA) bidrar till längre livslängd, bättre hälsa och minskad risk för allvarliga sjukdomar, medan långvarigt stillasittande (SB) är en möjlig riskfaktor. Men tidigare forskning inom området baseras till hög grad på självrapporterad tid i FA och SB. Detta kan leda till missvisande resultat eftersom individer generellt missbedömer hur mycket tid de spenderat i olika aktiviteter, t.ex. under en arbetsdag. Det går dock att korrigera för missbedömningen med hjälp av kalibreringsmodeller där sann tid i FA och SB mätt med objektiva metoder estimeras från självrapporterad tid genom regression. Men tidigare forskning har ej beaktat att tid i olika aktiviteter är beroende av varandra, som t.ex. när tiden summeras till 100%. Compositional Data Analysis (CoDA) är en procedur som kan tillämpas på FA och SB för att tillåta traditionella statistiska analyser som regressionsanalys på den typ av data.

Syfte

Syftet med projektet är att utveckla kalibreringsmodeller som kan minska bias i självrapporterad tid i olika fysiska aktiviteter på arbetet hos kontorsarbetare. Dessa modeller kan sedan tillämpas i större epidemiologiska studier för att få mer korrekta estimat av tid i FA och SB, och därmed av dess samband med hälsa och välbefinnande.

Frågeställningar

Till vilken grad kan enkla regressionsmodeller för kalibrering av självrapporterad tid i olika fysiska aktiviteter på arbetet minska "bias" i denna självrapportering?

Till vilken grad kan ytterligare prediktorer (t.ex. kön, ålder, kontorstyp, välbefinnande och smärta) bidra till att förbättra modellen?

Metod

Studien bygger på data från 100 kontorsarbetare i en interventionsstudie (ABkontor) som följer övergången till aktivitetsbaserade kontor på Trafikverket. Datainsamling gjordes vid baslinje (innan flytt) och vid två uppföljningar (3- och 12-månader efter flytt). Vid varje mätning användes ett frågeformulär för att samla in data om arbetsmiljö och hälsa, där självrapporterad tid i olika typer av fysisk aktivitet på arbetet angavs i minuter per dag. Objektiva mätningar av fysisk aktivitet gjordes med accelerometrar under en hel arbetsvecka. Med grund i CoDA transformeras aktivitetsdata till logaritmiska kvoter mellan olika aktiviteter, både för självrapportering och objektiva mätningar. Enkla och multipla regressionsmodeller utvecklas på data vid baslinje mellan självrapporter och objektiva data. Dessa modeller valideras på data från uppföljningarna efter 3 och 12 månader.

IMPACT-PHC

Projektledare

Birgitta Wiitavaara

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Annika Nilsson och Hans Högberg

Bakgrund

Att kunna göra jämförelser av behandlingsresultat är viktigt, inte minst med tanke på den oklarhet som råder kring det optimala innehållet i multimodal behandling. Ett problem i samband med detta är den bristande enhetligheten vad gäller utfallsmått. IMPACT bedriver ett fortgående internationellt utvecklingsarbete vad gäller utfallsmått inom området kliniska smärtstudier. De rekommenderar fyra domäner som bör ingå; smärtintensitet, fysisk funktion, emotionell funktion och generell förbättring. Trots det pågående utvecklingsarbetet avseende utfallsmått används inte IMPACTs rekommendationer i så stor utsträckning i forskning och kliniskt arbete idag. Dessa rekommenderade utfallsmått är inte heller testade specifikt i relation till muskuloskeletala besvär, varför det är av betydelse att ytterligare utforska dessa med avseende om de mäter framträdande aspekter på de olika ingående tillstånden. Detta kan utgöra ett värdefullt bidrag för att öka enhetligheten när det gäller utfallsmått i kliniska studier.

I en tidigare studie i FAS-centers program E ”Diagnos och rehabilitering av belastningsbesvär” har vi genom explorativ faktoranalys av de ingående frågeformulären tagit fram ett förslag på ett sammanslaget kortformulär. I den studien ingick enbart kvinnor med nack-skulderbesvär. I detta fortsättningsprojekt har data samlats in på både män och kvinnor, vilka även har andra typer av muskuloskeletala besvär.

Syfte

Att undersöka om ett tidigare föreslaget kort frågeformulär passar att använda bland män och kvinnor med icke specifika muskuloskeletala besvär, genom att testa dess validitet i en konfirmatorisk faktoranalys. Om så inte är fallet, är det sekundära syftet att undersöka den faktorstruktur som är resultatet av en explorativ faktoranalys av det utvidgade urvalet.

Metod

Manus är submitterat under 2018.

Studiedeltagare; 120 män och kvinnor 18-67 år med långvariga (>3 månader) ospecifika muskuloskeletala besvär, vilka genomgår multimodalt rehabiliteringsprogram. Rekrytering konsekutivt från primärvården Gävleborgs län, Specialistrehab i Gävleborg, och Rygginstitutet Sundsvall. Utfallsmått är smärtintensitet, fysisk- och emotionell funktion, generell hälsa, arbetsförmåga samt sjukskrivning vilket mäts med Numeric Rating Scale (NRS), Multidimensional Pain Inventory (MPI-S), Montgomery Åsberg Depression Scale (MADRS-S). Ryff's Psychological Well-being Scale (RPWS), SF-36, WAI samt kompletterande frågor. De statistiska analyser som genomförts är konfirmatorisk samt explorativ faktoranalys.

MätFunk: Innehåll och kvalitet på frågeformulär för mätning av fysisk funktion - en serie systematiska reviewer

Projektledare
Birgitta Wiitavaara

Bakgrund

Valida och reliabla frågeformulär krävs för att diagnosticera, samt utvärdera effekten av behandling för, besvär i rörelseapparaten. Idag råder en bristande enhetlighet vad gäller val av själv-rapporterade utfallsmått inom forskning och praktik inom detta område, vilket gör det svårt eller omöjligt att jämföra behandlingsresultat. Frågeformulären skiljer sig markant, både vad gäller innehåll och kvalitet. I denna serie av litteraturöversikter har vi fokuserat på frågeformulär avsedda att utvärdera fysisk funktion bland personer med besvär i rörelseapparaten.

Syfte

Syftet med föreliggande studie är att genom en litteraturstudie göra en kartläggning av hur fysisk funktion mäts hos personer med muskuloskeletala besvär.

Frågeställningar

- Vilka instrument används för att mäta fysisk funktion hos personer med muskuloskeletala besvär?
- Vad mäter dessa instrument?
- Vilken kvalitet har dessa instrument?

Metod

Projektet genomförs som en serie litteraturöversikter över formulär som mäter fysisk funktion vid muskuloskeletala besvär, med ICF-klassificering av formulärens innehåll och kartläggning av den psykometriska testning som är gjord på formulären, med hjälp av COSMIN check list. Serien består av litteraturöversikter avseende formulär riktade mot personer med besvär i nacke (1), ländrygg (2), arm-skuldra-hand (3), Multidimensionella formulär (4), generiska funktions/disability-formulär (5), ”general health” formulär (6).

Initialt har en grundsökning för samtliga i projektet planerade studier genomförts, med selektion av relevanta artiklar ut resultatet av sökningen. Därefter genomförs kompletterande sökningar för att hitta de artiklar som presenterar formulären, samt de artiklar som kvalitetstestade de i studien ingående formulären. Analysen består av en klassning av formulärens innehåll baserat på WHO's ”ICF; Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa” (WHO, 2001). Därefter granskas publicerade testartiklar för inkluderade formulär med avseende på relevanta kvalitetsindikatorer avseende reliabilitet och validitet, med hjälp av ”COSMIN check list” (Mokkink, 2010).

Doktorandprojekt: Kostnadseffektiv modellering av fysisk belastning i arbetslivet

Doktorand

Amanda Waleh Åström

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Marina Heiden, biträdande handledare: Svend Erik Mathiassen och Annika Strömberg

Bakgrund

En god arbetsmiljö med låg förekomst av arbetsbelastningsskador är viktig ur ett hälsoekonomiskt perspektiv för både individ, organisation och samhälle. För att identifiera riskabel belastning, undersöka samband mellan exponering och hälsa, och/eller utvärdera resultat av interventioner mot skadlig belastning, krävs tillförlitliga och kostnadseffektiva metoder för systematisk kartläggning av belastning i arbetslivet. Det är dock få vetenskapliga studier som har undersökt kostnadseffektiviteten av metoder för insamling av belastningsdata. Eftersom antalet studier om kostnadseffektivitet av metoder för insamling av belastningsdata är få, och grundas på grova mått av mätosäkerhet i såväl belastning som kostnad, så finns ett behov av mer kunskap om metodernas användbarhet både vad gäller att generera tillförlitliga resultat och vad gäller kostnaden att använda dem.

Syfte

Syftet med avhandlingsarbetet är att undersöka osäkerheten i estimat av statistisk prestanda och kostnad, och därmed även kostnadseffektivitet, av olika metoder för att mäta och modellera fysisk belastning i arbetslivet.

Frågeställningar

Avhandlingsarbetet syftar till att besvara följande frågor:

1. Hur stor är osäkerheten i estimat av den totala kostnaden för insamling och bearbetning av belastningsdata?
2. På vilket sätt kan kostnad relateras till effektivitet vid olika strategier för insamling av data om fysisk belastning?
3. I vilken utsträckning påverkas prestandan av modeller för prediktion av fysisk belastning när de appliceras på datamaterial av olika storlek?
4. I vilken utsträckning skiljer sig kostnadseffektiviteten av olika metoder för att ta fram data om fysisk belastning, antingen genom mätning/observation eller genom prediktionsmodellering?

Metod

Avhandlingen baseras på redan insamlade data om fysisk arbetsbelastning och kostnader för mätning av belastning hos pappersbruksarbetare och flygplanslastare. Mätningarna genomfördes med hjälp av inklinometri, observation och enkät.

De analysmetoder som framförallt kommer att tillämpas i avhandlingsarbetet är:

- Scenario analys för att uppskatta osäkerhet i kostnad
- Linjära och mixade modelleringstekniker och simuleringar med hjälp av Bootstrap resampling eller Maximum Likelihood för att uppskatta osäkerhet i prestanda och kostnadseffektivitet.

Avhandlingen kommer att bidra till större kunskap om vilka metoder som är mest användbara i belastningsergonomisk forskning och praktik.

Leva med långvarig ohälsa

Prevention and Management of Stroke and TIA in primary health care – A Complex Intervention: PrevManStroke

Projektledare
Annika Nilsson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Marja-Leena Kristofferzon, Magnus Lindberg, Ingela Enmarker och Emelie Mälstam

Bakgrund

Stroke och transitorisk ischemisk attack (TIA) är ett stort folkhälsoproblem. Risken för stroke har minskat i den äldre befolkningen men bland kvinnor och män 35–44 år har stroke ökat med 21% respektive 15% sedan mitten av nittioalet. Konsekvenserna för de drabbade och deras närstående blir ofta förödande eftersom de flesta arbetar och har familjer som påverkas. Genom att tidigt identifiera personer som löper ökad risk att insjukna i stroke kan hälso- och sjukvården erbjuda förebyggande insatser. Detta kan bidra till ökad livstillfredsställelse samt minska samhällskostnader som är förenade med stroke. Karolinska Institutet (KI) och Stockholms Läns landsting (SLL) ska under 2019 testa en pilotstudie med ett nyligen utvecklat preventionsprogram för att främja hälsosamma aktivitetsmönster i vardagslivet med hjälp av ICT-applikationer och eHälsa-koncept för personer med risk för stroke. För att genomföra tvillingstudier i Region Gävleborg behöver förstudier med personal i primärvården och personer i risk utföras för att kunna säkerställa att interventionen är genomförbar och har effekt i Gävleborgs vårdkontext, som karaktäriseras av mellanstora och små städer, samt landsbygd. Framåt finns ambition och potential att även utveckla preventionsprogrammet för företagshälsovården.

Syfte

Övergripande syfte med projektet är att utveckla en förebyggande och hälsofrämjande intervention i primärvården för personer i arbetsför ålder som är i riskzonen att drabbas av tia och stroke.

Frågeställningar

Vad kännetecknar det interprofessionella teamets kliniska resonemang kring riskscreening och preventiva insatser för att förebygga stroke i primärvården?

Vilka erfarenheter och åsikter har personer med TIA eller andra riskfaktorer för stroke kring riskscreening och strokeförebyggande insatser?

Metod

Hösten 2019 kommer en pilotstudie på två hälsocentraler i Region Gävleborg att påbörjas tillsammans med KI med utgångspunkt från genomförd studie i SLL (enligt tilläggsansökan EPN). I enlighet med Medical Research Council (MRC) riktlinjer för att utveckla komplexa interventioner behöver förstudier genomföras för att undersöka genomförbarheten av preventionsprogrammet i Region Gävleborgs vårdkontext. Fokusgruppsintervjuer med 10 specialistläkare inom allmänmedicin och 15 olika hälsoprofessioner inom primärvården kommer därför att genomföras. Individuella intervjuer genomförs med 15 personer med risk för stroke eller personer som fått TIA

Intervjuer: Intervjuer med nyckelpersoner och yrkesverksamma experter inom strokevården kommer att genomföras. Syftet är att validera hur den evidensbaserade kunskapen tillämpas i klinisk verksamhet och att erhålla professioners samlade erfarenheter om kliniska problem. Individuella- och gruppintervjuer (totalt 16 till 20 personer) kommer att ske. Utifrån litteraturgenomgången ska en intervjuguide utarbetas.

20-års uppföljning av “The Swedish longitudinal cohort study of Investigation of Dieting Behaviors in Adolescent girls”; Uppföljning IDA-projektet

Projektledare

Josefin Westerberg Jacobson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Magnus Lindberg, Marie Bjuhr och Mikaela Willmer

Bakgrund

Ätstörningar (ÄS), i form av anorexia nervosa och bulimia nervosa är några av de vanligaste psykiska problem som drabbar tonåringar och unga vuxna. ÄS leder till betydande försämring av fysisk och psykisk hälsa vilket påverkar studiemöjligheter och arbetsliv. Ätstörningarnas etiologi är komplicerad och handlar inte enbart om en faktor eller en orsak utan om ett samspel av en rad påverkande faktorer över tid, och här finns en kunskapslucka. Det saknas för närvarande kunskap om i vilken utsträckning personer som lider eller lidit av ÄS/störda ätbeteenden kan slutföra en utbildning och i vilken utsträckning de kan fungera i arbetslivet.

Syfte

Det övergripande syftet, med denna 20 år longitudinella studie, var att studera risk- och skyddsfaktorer för utvecklingen av ÄS i relation till studieresultat, arbetslivserfarenhet, arbetstillfredsställelse, livssituation och självkänsla.

Frågeställningar

- 1) Undersöka om det finns skillnader mellan kvinnor med och utan livstids ÄS i termer av a) livssituation, självkänsla och b) sysselsättning (arbete, studier etc.) och arbetstillfredsställelse, samt att identifiera möjliga prediktorer för a) och b).
- 2) Utifrån de data som flickorna och deras föräldrar lämnat jämföra kvinnor med och utan ÄS avseende registrerade variabler för att a) identifiera skyddande faktorer b) riskfaktorer för utveckling av ÄS samt c) följa upp flickor som hade en riskprofil vid första eller senare mätning, men som aldrig utvecklade ÄS.

Metod

En prospektiv longitudinell kohortstudie med kvantitativ ansats. Design och metod för studien har beskrivits mer detaljerat tidigare (Halvarsson et al. 2002). Deltagare i ursprungsstudien (år 1995) rekryterades genom ett stratifierat slumpmässigt urval. Vid den första datainsamlingen deltog 1279 flickor; 7, 9, 11, 13 och 15 år gamla, flickorna följdes sedan upp med mätningar år 1996, år 1997, år 2000 samt år 2002.

I enkätstudien (del I) vid 20-års uppföljning år 2015 deltog 847 forskningspersoner, 68,9% svarsfrekvens.

Intervjustudie (del II: diagnostisk intervju) med forskningspersoner som skattade sig över gränsen för ätstörning enligt EDE-Q och - för kontroll - en grupp som skattar sig ha hälsosamma attityder till mat och ätande har genomförts under år 2016 (n=52).

Doktorandprojekt: Vägen tillbaka – kvinnors föreställningar om att återgå i arbete efter långtidssjukskrivning för psykisk ohälsa

Doktorand

NN

Huvudhandledare och biträdande

Annika Nilsson, Åsa Hedlund, Eva Boman, Marja-Leena Kristofferzon

Bakgrund

Långtidssjukskrivningar kopplade till psykisk ohälsa har ökat sedan 2009, där kvinnor som arbetar inom vård, skola och omsorg är en speciellt sårbar grupp. Det är därför viktigt att belysa vilka faktorer som bidrar till att kvinnor som är långtidssjukskrivna för psykisk ohälsa kan återgå i arbete (return to work=RTW). I föreliggande projekt kommer kvinnor med förstämningssyndrom och neurotiska stressrelaterade besvär samt somatoforma syndrom att delta. Projektet utgår från Teorin om Planerat Beteende (TPB) – som är en användbar modell för att såväl förutsäga beteendeförändring, som i det här projektet är RTW, som att förklara och förändra ett beteende.

Syfte

Att undersöka kvinnors föreställningar om att återgå i arbete samt deras välbefinnande efter en långtidssjukskrivning för psykisk ohälsa.

Frågeställningar

1. Psykometriskt testa ett frågeformulär som är utvecklat utifrån TPB för kvinnor med psykisk ohälsa som är sjukskrivna heltid eller är i arbete i varierande omfattning.
2. Identifiera samband mellan attityd, subjektiv norm, beteendekontroll och intentionen att gå tillbaka i arbete samt välbefinnande.
3. Undersöka vilken betydelse de tre prediktorerna attityd, subjektiv norm, beteendekontroll har för återgång i arbete och välbefinnande efter en sjukskrivning.
4. Beskriva möjligheter och hinder som kvinnor med psykisk ohälsa upplever med att gå tillbaka i arbete och dess konsekvenser för välbefinnande.

Metod

Design: Tre tvärsnittsstudier (Studie 1, 2 och 4) och en prospektiv studie (Studie 3).

Undersökningsgrupp: 900 kvinnor sjukskrivna för psykisk ohälsa >2 månader och i varierande grad inom bestämda diagnosgrupper kommer att via Försäkringskassan tillfrågas om deltagande.

Urvalsstorleken baseras på: power på 0,80, p-värde < 0,05 och moderat effektstorlek. Kvinnorna ska vara över 18 år och förstå svenska språket. De som är arbetslösa eller varit sjukskrivna >2 år kommer att exkluderas. Datainsamlingsmetod: Enkät (Studie 1, 2, 3) och semi-strukturerade intervjuer (Studie 4). Dataanalys: Psykometriska tester (Studie 1), Multipla regressionsanalyser (Studie 2, 3), och Tematisk analys (Studie 4). För de fyra studierna ska en etisk ansökan skrivas.

Doktorandprojekt: Aktivare vardag"- ett personcentrerad, digitalt, preventionsprogram med syfte att stödja ett hälsosamt aktivitetsmönster hos personer med risk för Stroke

Doktorand

Emelie Mälstam

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Ann-Helen Patomella (Karolinska institutet), övrig personal: Lisbeth Porskrog Kristiansen

Bakgrund

I Sverige drabbas över 20 000 personer varje år av Stroke. De kvarvarande effekterna av stroke påverkar hälsa och livskvalitet negativt för både personer som drabbats och deras familjer. Stroke är även den tredje största orsaken till den globala sjukdomsburden baserat på DALY (disability adjusted life years), vilket gör att förebyggande arbete är angeläget. Högt blodtryck och livsstilsfaktorer (tex övervikt, rökning och fysisk inaktivitet) har stor inverkan på risken för stroke. Tidigare forskning har visat att förändringar av levnadsvanor och aktivitetsmönster genom nyttjandet av personcentrerade, meningsfulla och engagerade vardagsaktiviteter har positiva effekter på äldre friska personers hälsa. Preventionsprogrammet har därför sin teoretiska grund i hur dessa typer av aktiviteter kan stödja en förändringsprocess gällande levnadsvanor och aktivitetsmönster. I projektet används även eHälsa, vilket är ett sätt att göra information och vård tillgängligt via teknik. Primärvården har potentialen att utveckla sina eHälsa-tjänster och specifikt i relation till prevention av stroke. Digital teknik, utvecklad för detta projekt används för att stödja förändringsprocessen för deltagarna i preventionsprogram.

Syfte

Syftet med pilotstudien är att utvärdera effekten och genomförbarheten av preventionsprogrammet "Aktivare vardag", i primärvården, för att minska risken för stroke.

Frågeställningar

- Vilka erfarenheter finns hos personer med risk för stroke som haft en TIA, som genomgått det digitala preventionsprogrammet?
- Vad är effekten och genomförbarheten av ett person-centrerat digitalt preventionsprogram med fokus på hållbara och hälsosamma aktivitetsmönster för personer med risk för stroke?
- Vilka är personer med strokerisk's erfarenheter av att lyckas/ej lyckas att ändra och bibehålla hälsosamma i vardagslivet efter att ha genomgått det digitala preventionsprogrammet?
- Hur beskrivs leveransen, användandet och accepterandet av det digitala preventionsprogrammet för personal i hälso- och sjukvården och personer med risk för stroke?

Metod

Rekrytering av deltagare till preventionsprogrammet sker via primärvården och andra arenor i lokalsamhället. Ett program bestående av digitalt online-stöd och sex fysiska gruppträffar (10-veckors program) med fokus på modifierbara riskfaktorer för stroke, ska stötta personer med strokerisk i förändringsarbete mot mer hälsosamma vardagsaktivitetsmönster. 20 deltagare rekryteras vid 4 enheter, av dessa randomiseras hälften till deltagande i preventionsprogrammet och andra hälften blir kontroller. Uppföljning av deltagare sker i anslutning till preventionsprogrammet, efter 6 och 12 månader med kvantitativa och kvalitativa mått.

Doktorandprojekt: Kvinnor i arbetsför ålder med långvarig smärta: arbetsförmåga, välbefinnande och återgång till arbetet

Doktorand

Mamunur Rashid

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Annika Nilsson, Biträdande handledare: Marja-Leena Kristofferzon, Marina Heiden

Bakgrund

Sickness absence due to long-term pain is a common phenomenon in Sweden as well as in other European countries. It is determined by personal and socio-demographical as well as health-related factors, physical and psychosocial factors. Sickness absence is considered as a public health problem due to the impact of workers' compensation, medical expenses and productivity losses. Previous findings suggest that women have a higher prevalence of pain in neck/shoulders and/or back and are more likely to be on sick leave than men.

Syfte

Overall aim: To identify health promoting and risk factors in women aged 18-65 years with long-term pain who are on sick leave (SL) or have gone back to work with focus on work ability, well-being and return to work.

Frågeställningar

Specific aims of the separate studies:

Study I: To narratively summarize prognostic factors for return to work (RTW) among people with long-term pain in the neck/shoulders or back.

Study II: To identify factors associated with work ability and well-being, respectively, among women on sick leave due to long-term pain in the neck/shoulders and/or back.

Study III: To compare work ability and well-being among sick-listed women with long-term pain in the neck/shoulders or back who return to work and who remain on sick leave.

Study IV: To identify predictors of RTW among women on sick leave due to long-term pain in the neck/shoulders and/or back.

Metod

The project is based on self-administered questionnaires including eight instruments that were sent out to 600 women who were receiving time-loss benefits according to the Swedish Social Insurance registers. A total of 208 participants responded in the baseline. After 12-month, a follow-up survey was sent to the baseline participants, and 141 were answered. Inclusion criteria: age 18-65 years, SL: \geq 1 months, SL: \geq 50% of service, pain in neck, shoulder or back (\geq 3 months), and understanding Swedish. Exclusion criteria: rheumatoid arthritis, multiple sclerosis, stroke, cancer, Parkinson, bipolar disease, schizophrenia, pregnancy. Data analysis: Study-I: a narrative systematic review; Study- II: Multiple linear regression; Study- III: t- test and ANCOVA; Study- IV: Logistic regression.

Personalens arbetsmiljö, lärande och ledarskap

Enhancing Cross-Cultural Experiential Learning in International Social Work Education through Virtual and Augmented Reality: An Analysis of Students' Experiences

Projektledare

Komalsingh Rambaree

Bakgrund

Cross-cultural experiential learning is perhaps one of the most important components in international social work education. Commonly, cross-cultural experiences for students take place through international practice placement. However, new technological tools such as Virtual and Augmented Reality (VAR) present an additional option to the existing ones for further enhancing cross-cultural experiential learning. During the past few years, VAR technologies have been rapidly advancing with new possibilities for experiential learning. VAR technologies are being used in several disciplines as a pedagogical tool using a constructivist theoretical perspective. Constructivists posit that knowledge is constructed through an individual's experience on interactions in the surrounding environment. For constructionists, learning can be enhanced through experiential situations that allow observation, knowledge construction, reflexivity, reflectivity and preparing plan of action. VAR is believed to play significant role within the affective domain of learning, allowing learners to get involved with feelings and emotions in their interaction and engagement. Such learning is crucial for enhancing cross-cultural competence of international social work students

Syfte

Analysis about fifty international social work students' experiences with VAR technologies in enhancing cross-cultural experiential.

Frågeställningar

What are the benefits and challenges of using VAR in teaching social work?

Can VAR technologies enhance the quality of social work education?

Metod

During the spring term 2019, each participant in this study will be involved in at least one session where the VAR technologies will be used. The VAR technologies will be used in the following three one-day seminar sessions: dealing with micro-oppression and micro-aggression; interventions for environmental justice; and, interviewing skills in qualitative research. Data from the participants will be gathered using electronic mixed-method questionnaires through Blackboard (learning platform). SPSS v.24 will be used for descriptive quantitative analysis and ATLAS-ti V.8.3 will be used for discourse analysis.

Sjuksköterskestudenters upplevelse av lärande och välbefinnande

Projektledare
Maria Engström

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv
Annica Björkman

Syfte
Sjuksköterskestudenters upplevelse av sin kompetens, lärande och välbefinnande

Metod
Projektet består av flera delprojekt, samtliga genomförs i Kina i samverkan mellan Högskolan i Gävle och Lishui University. I delstudie 1 har data samlats in via enkäter för att beskriva kinesiska sjuksköterskestudenters ”self-regulated-learning”. Studien är inskickad till tidskrift. I delstudie 2 har en kvasiexperimentell studie genomförts med en experiment- och en kontrollgrupp. Syftet var att beskriva effekter av ”flipped classroom”. Data är insamlat (enkäter och intervjuer), bearbetat och kommer att skickas till tidskrift 2019. I delstudie 3 är syftet att beskriva sjuksköterskestudenters upplevelse av sin kompetens och välmående, studien har en longitudinell design och följer studenterna ut i arbetslivet. En första datainsamling är genomförd.

Sjuksköterskestudenters upplevelse av lärande och välbefinnande

Projektledare
Maria Engström

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Annika Strömberg

Syfte

Syftet är att beskriva och undersöka samband mellan sjuksköterskors skattning av sin psykosociala arbetsmiljö, byte av arbetsplats och att sluta yrket.

Metod

Enkätdata har samlats in från ca 350 sjuksköterskor som har valt att säga upp sig från sitt arbete – varav vissa har bytt arbetsplats och vissa har valt att helt lämna yrket. Kompletterande intervjuer har genomförts med några av de sjuksköterskor som har valt att helt lämna yrket. Anlays av data kommer att genomföras under 2019.

”Jag ger upp” – Kartläggning och analys av orsakerna till varför studenter inom kriminologi, sjuksköterske-och specialistsjuksköterskeprogram väljer att avsluta sin utbildning innan erhållen examen

Projektledare
Annica Björkman

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv
Lena Svennberg, My Lilja, Marit Silén, Ulla Forinder, Marie Löhman, Mikaela Willmer, Annakarin Olsson

Bakgrund

Akademien för hälsa och arbetsliv vid Högskolan i Gävle antar varje år cirka 130 studenter till sjuksköterskeprogrammet samt cirka 90 studenter till specialistsjuksköterskeprogrammen. Akademien strävar efter en hög prestationsgrad i utbildningen. Vid det senaste mättillfället, helåret 2015, redovisade akademien en prestationsgrad på cirka 86 procent. Detta innebär att cirka 14 % av de antagna studenterna inte slutför sin utbildning utan av olika anledningar väljer att avsluta sina studier innan erhållen examen. Det finns idag ett stort behov av såväl legitimerade sjuksköterskor som specialistsjuksköterskor, och det är därför av största intresse för såväl samhälle som högskolor och universitet och inte minst för studenterna själva att öka andelen studenter som slutför sin utbildning.

Syfte

Det övergripande syftet med projektet är att utforska varför programstudenter inom AHA väljer att avsluta sin utbildning innan erhållen examen, samt vilket stöd studenterna upplever sig behöva för att möjliggöra en återgång till studierna. Syftet är också att undersöka eventuella skillnader och likheter kring orsaker till avhopp mellan de olika programmen.

Frågeställningar

1. Varför väljer studenter att avsluta sin utbildning innan de erhållit sin examen?
2. Vilket stöd upplever studenterna att de skulle behöva för att möjliggöra en återgång till sina studier?
3. Vilka resurser upplever studenterna att de hade behövt för att förhindra att de avslutat sin utbildning innan erhållen examen?

Metod

Studien avser att använda en kvalitativ ansats med beskrivande design

Studien avser att använda ett totalurval. Samtliga studenter som valt att avsluta sina studier, de senaste tre åren, innan erhållen examen inom akademien för hälsa-och arbetsliv tillfrågas om deltagande i föreliggande intervjustudie. Data kommer att samlas in via individuella semistrukturerade intervjuer med fokus på att utforska frågeställningarna som angivits ovan. Data kommer att analyseras via kvalitativ innehållsanalys.

Universitetslärares erfarenheter av kollegial handledning

Projektledare

Anna Hofsten

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Elisabeth Häggström

Bakgrund

Kollegial handledning är en metod att reflektera över sin praktik som universitetslärare. För närvarande finns det 130 mentorer (mer erfarna kollegor) representerande Uppsala universitetets samtliga fakulteter och varje år ges cirka 250 handledningstillfällen till nya universitetslärare (adepter).

Syfte

Att beskriva adepter och mentorerers upplevelser och uppfattningar av kollegial mentorshandledning

Frågeställningar

Vad uppfattar mentorer respektive adepter som viktiga inslag i mentorsmötet?

Vad är utmaningar och drivkrafter för mentorsengagemang?

För vilken typ av undervisning önskas mentorshandledning?

Hur vanligt är det att adepter väljer mentorer från ett annat ämne eller fakultet? Varför?

Har adepter och mentorer som grupp olika syn på viktiga inslag i mentorsmöten?

Metod

Data i form av enkäter med 17 frågor skickades ut till samtliga 130 mentorer hösten 2015. Svarefrekvensen var hög (60/130) och kom från universitetslärare vid alla fem fakulteter vid ett stort universitet i Sverige. Frågorna som besvarades rörde bakgrundsfaktorer, innehåll i mentorsmötet, uppfattningar av vad som är viktigt i kollegiala möten, utmaningar, egen utveckling och drivkrafter att fortsätta som mentor. En enkät skickades också till samtidigt adepter om haft handledning under året, här var svarefrekvensen 92/169. Det var här 15 frågor om bakgrund, innehåll i mentorsmötet och erfarenheter och uppfattningar om mentorshandledningen.

För att förtydliga och fördjupa bilden bjöds ett urval mentorer med olika kön, ålder, erfarenhet och fakultetstillhörighet under våren 2016 in till i intervjuer i fyra olika fokusgrupper. En fokusgruppsintervju genomfördes också vid samma tid med en grupp adepter. Utskrifter av samtliga intervjuer har gjorts. Forskningsetiska aspekter har beaktats genom frivillighet och informerat samtycke av alla deltagare i fokusgrupperna och anonymt förfarande vid inlämnande av de elektroniska enkäterna.

Preliminära resultat har presenterats vid en högt rankad internationell högskolepedagogisk konferens (ICED) 2016, registrerad i DIVA och under 2018 vid den nationella högskolepedagogiska konferensen NU2018, även detta bidrag finns att läsa i DIVA.

Anestesisjuksköterskors tankar/uppfattningar om svåra luftvägar och faktorer som påverkar deras handlingsätt

Projektledare

Kati Knudsen

Bakgrund

Att hantera en ofri luftväg är en känslomässig utmaning och stressfaktor för anestesipersonal. Oförmåga att skapa fria luftvägar kan leda till allvarlig skada för patienten. Omhändertagandet av patienter med svåra luftvägar är komplext och olika personer kan uppleva en specifik situation på olika sätt, eftersom de har olika erfarenheter, kunskaper och strategier (1,2) för hur man ska hantera och lösa en specifik situation, exempelvis en akut situation med svår luftväg (3). Olika kognitiva beslutsstöd har blivit beskrivna i litteraturen, både nationellt (4) och internationellt (5), för hur luftvägen bör hanteras vid svåra situationer. Användning av kognitiva beslutsstöd vid akuta situationer har visat sig vara effektiva inom andra områden, exempelvis vid hjärt- och lungräddning, genom att förbättra teamarbete och kommunikation och minska stressen hos enskilda individer (6). Trots förekomst av beslutsstöd för hur man ska hantera svåra luftvägar visar en studie av Knudsen et al. (7) att beslutsstöden är svåra att komma ihåg vid stressiga situationer. För att beslutsstöden ska vara användbara i det dagliga kliniska arbetet behöver det vara enkla, innehålla få steg och vara lätta att följa. Kognitiva beslutsstöd som är dåligt utformade kan potentiellt orsaka mer skada än nytta för patienten genom att främja felaktiga åtgärder (8). I dagsläget finns, till vår kännedom, inga studier som beskriver om ett kognitivt beslutsstöd, illustrerat i bilder, kan vara användbart i kliniskt svåra situationer.

Syfte

Syftet med projekt är att undersöka om ett kognitivt beslutsstöd, illustrerat i bilder, kan vara ett användbart kliniskt hjälpmedel vid omhändertagande av patienter med svåra luftvägar..

Metod

Forskningsprojektet är tänkt att genomföras med deskriptiv design. Steg ett är att via Delphi-metod utveckla ett kognitivt beslutsstöd, illustrerat i bilder; anestesipersonal vid olika anestesi-kliniker kommer få delge sina uppfattningar under utvecklingsprocessen via enkäter och intervjuer, för att uppnå konsensus kring beslutstödet innehåll och utseende. Steg två är att via fokusgruppsintervjuer och enkäter beskriva anestesipersonals uppfattningar om beslutstödet kliniska användbarhet. En beskrivande design (9) med främst kvalitativ ansats kommer att användas för att undersöka om ett kognitivt beslutsstöd, illustrerat i bilder, kan vara ett kliniskt värdefullt hjälpmedel vid hantering av svåra luftvägar. Fokusgruppsintervjuer och enkäter kommer att genomföras (10) med personal verksamma inom anestesi-kliniker vid olika sjukhus i Sverige. Detta för att först få underlag att utveckla ett kognitivt hjälpmedel och därefter undersöka uppfattningar av det färdiga beslutstödet och dess kliniska användbarhet.

Omvårdnad, patientsäkerhet och kvalitet i dialysvården (RenalCare)

Projektledare
Magnus Lindberg

Bakgrund

För en säker vård krävs att vårdens resurser nyttjas på ett ändamålsenligt och klokt sätt i förhållande till vårdens uppdrag. Prioriteringar inom vården sker till stor del utan att vara kunskapsbaserade och diskuteras sällan i relation till verksamhetens mål. Enligt världshälsoorganisationen finns det behov av att genomföra flera olika typer av forskningsstudier för att bygga en kunskapsbas gällande kvalitetsförbättringar i vården. Nationella kvalitetsregister, såsom Svenskt njurregister, utgör en unik möjlighet att mäta och följa om vården tillgodoser patientens behov av en trygg och säker vård och behandling. De nationella kvalitetsregistren saknar i stor utsträckning emellertid kunskapsbaserade omvårdnadsvariabler/kvalitetsindikatorer och därmed försvåras möjligheten till förbättringsarbete inom omvårdnad

Syfte

Det övergripande syftet med föreliggande forskningsprogram är att generera kunskap som på sikt kan förbättra det kliniska omhändertagandet inom dialysvården

Frågeställningar

Föreliggande forskningsprogram inkluderar flera olika delprojekt varav några är inriktade på följande frågeställningar:

- Vilka kunskapsbaserade omvårdnadsvariabler och kvalitetsindikatorer för omvårdnad inom dialysvården kan identifieras och valideras?
- Kan ett beslutsstöd för subjektiv bedömning av vätskestatus bidra till förbättring av kvalitet i omhändertagandet av patient som genomgår hemodialys?
- I vilken grad tillämpas kunskapsbaserade riktlinjer i dialysvården och vilken relation finns mellan tillämpning och kvalitetsutfall?
- Vilka likheter och skillnader i omvårdnadsrutiner finns mellan dialysenheter och vilken relation finns mellan vald rutin och kvalitetsutfall?

Metod

Genom litteraturstudier samt empiriska undersökningar (enkäter/intervjuer/registerdata) insamlas fakta för att besvara frågeställningar i en mängd olika delprojekt.

Läkemedelsberäkning på sjuksköterskeutbildning;

Projektledare

Kerstin Stake-Nilsson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Annica Björkman & Monique Toratti

Bakgrund

Ett av sjuksköterskans ansvarsområden är läkemedelshantering som inkluderar både iordningsställande och administrering. Enligt socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd 4 kapitel, 1§ ”Iordningsställande och administrering av läkemedel” är sjuksköterskan själv ansvarig för administrering av läkemedlet till patienten om hen själv har iordningsställt läkemedlet (SOSFS 2012:9). Iordningsställande av läkemedel avser följande: Uppdelning till en patient av tabletter, kapslar och andra avdelade läkemedelsdoser samt uppmätning av flytande läkemedel och injektionsvätska, upplösning av torrs substans, tillsats av infusionskoncentrat till infusionsvätska samt flödesinställning och övriga förberedelser för att tillföra läkemedel i form av medicinsk gas till en patient (SOSFS 2012:9).

Administrering av läkemedel avser: tillförsel eller överlämnande av en iordningställd läkemedelsdos till en patient (SOSFS 2000:1). Enligt socialstyrelsens lägesrapport (2016) inom patientsäkerhetsområdet är läkemedelshantering det mest rapporterade riskområde inom kommunerna.

I sjuksköterskeutbildningen ingår läkemedelsberäkning. Cirka 50 % av studenterna inom sjuksköterskeutbildningen vid Högskolan i Gävle misslyckas vid det första tentamenstillfället, ca 50 % även på den senare omtentan. Liknande resultat ses även på sjuksköterskeutbildningar i övriga Sverige samt internationellt. Det föranleder behov av att problematisera området: Att göra en forskningsöversikt, hur ser det ut internationellt gällande studenters kunskap i läkemedelsräkning, vad ligger bakom de höga siffrorna av misslyckade tentamensresultat? Genom att kartlägga och beskriva data såsom; hur ser studentgruppen som misslyckas ut? Hur är kursen läkemedelsberäkning designad? Hur kan uppgifterna förstås? Kan kursen utvecklas med hjälp av digitala resurser? etc.

Studien är planerad i ett antal delstudier. I denna projektbeskrivning beskrivs delstudie 1 vilket är den studie som kommer att genomföras under 2018’

Syfte

Delstudie 1; Att göra en forskningsöversikt kring forskningen om resultat av läkemedelsberäkning hos sjuksköterskestuderande med en meta-analys av resultat.

Frågeställningar

Hur ser resultaten ut från läkemedelsberäkning i sjuksköterskeprogram internationellt?

Metod

Med hjälp av bibliotekarie vid högskolan i Gävle har forskargruppen sökt och identifierat artiklar som behandlar problemområdet. Artiklarna kommer att analyseras av forskargruppen (enskilt och i grupp) med hjälp av checklistor som fokuserar på artiklarnas problembeskrivning, frågeställning(ar), metoder, resultat, rekommendationer samt särskild analys av de studier som involverar digitala resurser eller som har experimentell design.

Lärares användning av digitala teknologier inom högre utbildning

Projektledare

Kerstin Stake-Nilsson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Annica Björkman

Bakgrund

Samhällsförändringar under tjugohundratalets inledande del har inneburit utmaningar för utbildningsprogram inom högre utbildning. Vi lever numera i en värld där digitala teknologier och medier ofta är helt integrerade i vårt dagliga liv. Med det uppstår frågor om hur människor utvecklar lärkulturer i sin vardagliga hantering av nya kommunikationsteknologier och digitala medier, vilket i sin tur skapar förväntningar på hur lärsituationer kan vara designade. Det leder till förväntningar på människors utbildning inom högre utbildning där digital kompetens och IT-kompetens är begrepp som används alltmer frekvent. Istället för att som tidigare ha talat om undervisnings- eller studiemiljöer talar vi nu om lärandemiljön, som dels tar avstamp i vad som krävs för att bidra till ett djupinriktat lärande, dels tar sin utgångspunkt i att en hög skolas lärandemiljö inte längre helt överensstämmer med gränserna för campus.

Föreliggande studie är tvärvetenskaplig och forskningsgruppen representeras av forskare från Högskolorna AUE och AHA i samarbete med forskare vid Högskolan i Halmstad. Studien fokuserar på frågor som rör lärares digitala undervisningspraxis som stöd för lärande i högre utbildning. Digital undervisningspraxis definieras som de olika sammanhang som lärare undervisar och studenter deltar i digitala medier (som lärandehanteringssystem, forum etc.). Tidigare forskning visar att studenters egna digitala kunnande inte alltid används i högre utbildning.

Syfte

Syftet med studien är att bidra med fördjupad förståelse av lärares erfarenheter i undervisning med digitala teknologier inom högre utbildning för att stödja studenters lärande

Frågeställningar

Inom högre utbildning, vilka erfarenheter har läraren av att använda digitala tekniker som stöd i undervisningen? samt vilka faktorer underlättar respektive begränsar användningen.

Metod

I studien genomförs intervjuer i fokusgrupper som metod för att öka förståelse, förklara och generera kunskap om faktorer som underlättar respektive begränsar implementeringen av digitala teknologier i undervisning. Under vårterminen 2019 analyseras utskrivna intervjutexter från 30 universitetslärare i sex fokusgrupper.

Nätbaserat lärande som stöd i lärande

Projektledare

Kerstin Stake-Nilsson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Annica Björkman

Bakgrund

Informations- och kommunikationsteknik (IKT) används i allt större utsträckning för att understödja lärande i såväl campusundervisning såsom i helt-, eller delvis, nätbaserade kurser. Ovanstående utveckling kan ses som en följd av samhällets ökade digitalisering men formuleras även ofta som ett led i en medveten strävan för att stärka undervisningen kvalitativt. Det finns även förhoppningar om att en ökad användning av IKT i undervisning kan bidra till ökad flexibilitet och tillgänglighet. Istället för att som tidigare ha talat om undervisnings- eller studiemiljöer talar vi nu om lärandemiljöer, som dels tar avstamp i vad som krävs för att bidra till ett djupinriktat lärande, dels tar sin utgångspunkt i att en högskolas lärandemiljö inte längre helt överensstämmer med gränserna för campus.

De förändringar som en ökad digitalisering av undervisningskontexter innebär behöver beforskas bland annat med avseende på:

I vilken utsträckning och på vilka sätt kan IKT användas för att skapa pedagogiska mervärden för lärande?

Vilka kunskaper krävs hos lärare för att skapa och ta del av dessa mervärden?

Vilka kunskaper krävs hos studenter för att kunna ta del av dessa mervärden?

Föreliggande studie fokuserar på frågor som rör studenters erfarenheter av digitala teknologier som stöd för lärande i högre utbildning. Digitala teknologier definieras som de olika sammanhang som studenter deltar i digitala medier (som lärandehanteringssystem, forum etc.). Tidigare forskning visar att studenters egna digitala kunnande inte alltid används i högre utbildning. En kontroversiell fråga i den svenska högskolans sammanhang är diskursen om studenter som kunder. Uppfattningen av studenter som kunder och "köpare" av färdigförpackat innehåll från lärare är problematiskt sett till de traditionella utgångspunkter som högre utbildning har sin grund i, med betoning på kritiskt tänkande, reflektion, kollaborativt lärande, samverkan och individuellt lärande etc.

Syfte

Syftet med studien är att bidra med fördjupad förståelse av studenters erfarenheter av undervisning med digitala teknologier inom högre utbildning för att stödja lärande. En longitudinell studie (3 år).

Frågeställningar

Över en tre-årsperiod; Hur förändras inläring och kunskapsutveckling/personlig utveckling hos studenter då digitala tekniker används som stöd i undervisningen?

Metod

En egen framtagen webenkät har delgetts alla studenter som påbörjat sjuksköterskeutbildningen VT 2018 att besvara i dec 2018. Samma studentgrupp följs sedan under hela programmet (3 år) som besvarar enkäten 1 gång/år. Enkäten behandlar inläring och kunskapsutveckling/personlig utveckling.

Lex Maria inom 1177

Projektledare

Annica Björkman

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Maria Engström

Bakgrund

Sjukvårdsrådgivning per telefon är ett snabbt växande område såväl nationellt som internationellt. I Sverige tar sjuksköterskor vid den nationellt samordnade sjukvårdsrådgivningen 1177 emot nästan 6 miljoner samtal per år, och inom primärvården cirka 24 miljoner samtal per år. Sjuksköterskans roll i dessa samtal är att göra en bedömning av symtomet/problemets allvarlighetsgrad, hänvisa till rätt vårdnivå och/eller ge egenvårdsråd. Rollen innebär också en grindvaktsfunktion för sjukvården, och att styra patientströmmar till lägsta möjliga vårdnivå för maximalt resursutnyttjande, samtidigt som sjuksköterskorna ofta arbetar under tidspress. Att göra bedömningar av symtom och hälsotillstånd per telefon är krävande och ställer stora krav på kompetens, eftersom muntlig kommunikation utgör basen för bedömning. Vi har tidigare genomfört en kartläggande studie av samtal till 1177 som anmälts enligt Lex Maria, och visat att kommunikationen är avgörande för patientsäkerheten, men att sjuksköterskor även anger t.ex. stress och trötthet som bidragande orsaker. Åtgärderna som vidtogs efter händelserna i organisationen var generellt svaga och på en låg nivå, såsom diskussion i arbetsgruppen. Dessa studier genomfördes på data från 2003-2010. Eftersom organisationen kring anmälningsfall förändrats, samtidigt som antalet telefonrådgivningssamtal stadigt ökar vill vi nu genomföra en ny och uppföljande studie avseende sådana samtal.

Syfte

Syftet med föreliggande studie är att beskriva och analysera samtliga anmälningsfall till IVO gällande Sjukvårdsrådgivningen 1177, samt jämföra dessa med fynden från vår tidigare studie av anmälningsfall.

Frågeställningar

1. Hur många anmälningsfall gällande 1177 har registrerats under tidsperioden 2011-2018?
2. Vad har gått fel i de anmälda samtalen?
3. Vad har identifierats som orsak till felen?
4. Vilka åtgärder har vidtagits i berörda verksamheter med anledning av händelsen?
5. Skiljer sig frekvens, orsak till fel och åtgärder åt jämfört med tidigare genomförd studie?

Metod

Design: studien har en beskrivande och jämförande design

Urval: totalurval har tillämpats.

Datainsamling: Samtliga Lex Maria anmälningar gällande Sjukvårdsrådgivningen 1177 perioden 2011-2017 har samlats in via IVOs registratorer. Data avseende 2018 kommer samlas in första kvartalet 2019. Dessa anmälningar är betraktade som allmänna handlingar och innehåller inga personuppgifter på personer involverade i ärendet.

Dataanalys: Materialet har analyseras med kvalitativ innehållsanalys och med beskrivande och jämförande statistik.

Skyddshandskar i vårdarbete- en potentiell risk för smittspridning

Projektledare
Magnus Lindberg

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Bernice Skytt

Bakgrund

En vårdrelaterad infektion är en infektion som uppkommer hos en person till följd av diagnostik, behandling eller omvårdnad. Den vanligaste smittvägen är kontaktsmitta och smittöverföringen sker antingen direkt eller indirekt. En direkt kontaktsmitta sker vid fysisk kontakt mellan smittkällan och mottagaren. Indirekt kontaktsmitta, som är den dominerande smittvägen i vården, innebär att smittämne överförs via ett mellanled innan det når mottagaren. En persons händer är det allra vanligaste mellanledet. Basala hygienrutiner ska tillämpas av personalen för att förhindra att smittämnen sprids under vårdarbete. Att använda skyddshandskar utgör en del av de basala hygienrutinerna. Men om skyddshandskarna blir förorenade under vårdarbete kan handskarna sprida smittämnen i stället för att som tänkt förhindra smittspridning. Omfattningen av denna risk är oklar då ytterst få studier undersökt fenomenet.

Syfte

Att beskriva i vilken grad användandet av förorenade handskar i vårdarbete utgör en potentiell risk för smittspridning på en vårdavdelning.

Frågeställningar

Hur många ytor och vilka ytor berörs med förorenade skyddshandskar under pågående vårdarbete?

Metod

Sekundäranalys av redan insamlade data. Vi har i forskargruppen genomfört ostrukturerade icke deltagande observationer där tjänstgörande vårdpersonal (n=20) skuggats under totalt 48 timmar. Data är ursprungligen insamlade för att beskriva förekomst av åtta olika riskbeteenden för smittspridning samt variation i förekomst av dessa riskbeteenden över tid. Resultaten är publicerade i Journal of Hospital Infection under augusti 2018. Under framtagandet av resultat för nämnd artikel identifierades möjligheten till att göra kompletterande analys på befintliga data, vilket vi nu ämnar göra. Data från observationerna kommer att reanalyseras med fokus på att identifiera hur många gånger kontaminerade handskar används samt beskriva vilka ytor de kontaminerade handskarna berör. När sådana ytor berörs av en annan person föreligger risk för smittspridning. Beskrivande statistik kommer att utgöra grunden i resultatet och Spagettidiagram planeras för att illustrera hur skyddshandskar kan överföra smitta under vårdarbete.

Patientsäkerhet och kommunikation inom anestesi- och intensivvård

Projektledare
Maria Randmaa

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Hans Högberg, Maria Engström

Bakgrund

Bristfällig kommunikation mellan sjukvårdspersonal är vanligt förekommande under den pre-, intra- och postoperativa perioden, vilket också är en vanlig orsak till att avvikelser och oönskade händelser sker. Det övergripande syftet med studierna var att studera kommunikation; överföring av information, och framför allt den postoperativa överrapporteringen mellan sjukvårdspersonal, vid en anestesi- och effekterna av användningen av SBAR (Situation, Bakgrund, Aktuellt och Rekommendationer) ur ett patientsäkerhetsperspektiv. För att besvara det övergripande syftet utfördes en studie med beskrivande och korrelativ design samt en interventionsstudie med en undersökningsgrupp och en jämförelsegrupp. För att beskriva postoperativ överrapportering samt undersöka om implementering av SBAR påverkar hur mycket information som mottagaren av rapport memorerar efter postoperativ överrapportering utfördes mätningar före och efter implementeringen. Mätningarna utfördes med hjälp av observationer, bandinspelningar och anestesi-journaler vid 164 postoperativa överrapporteringar. För att undersöka personalens skattning av kommunikationen inom och mellan olika yrkesgrupper (med ICU Nurse-Physician Questionnaire), säkerhetsattityd och psykologisk empowerment besvarades 169 enkäter. Vidare studerades andelen av 380 avvikelserrapporter beroende av bristande kommunikation före och efter implementeringen. Sammanfattningsvis indikerar studierna att: Bristande struktur och lång postoperativ överrapporteringstid minskar hur mycket mottagare av den muntliga rapporten memorerar samt att det finns utrymme för förbättringar. Implementering av SBAR vid anestesi-kliniker kan förbättra personalens uppfattning om kommunikation mellan yrkesgrupper och förbättra personalens uppfattning om säkerhetsklimat samt minska proportionen avvikelser orsakade av bristande kommunikation. Implementering av SBAR vid anestesi-kliniker kan förbättra strukturen av information och därmed öka mottagarens memorerade information, samt att störningar under överrapportering har negativ inverkan på memorerad information efter postoperativ överrapportering.

Syfte

Syftet med den föreliggande studien är att utvärdera de psykometriska egenskaperna av den svenska versionen av ICU Nurse-Physician Questionnaire, utformad för att mäta kommunikationen inom och mellan undersköterskor och grundutbildade sjuksköterskor/specialistutbildade sjuksköterskor inom anestesi-, intensivvård- och operation. Specifikt var syftet att undersöka innehållsvaliditeten med konfirmatorisk faktoranalys (CFA) samt intern konsistens.

Frågeställningar

Vilka psykometriska egenskaper har den svenska versionen av ICU Nurse-Physician Questionnaire?

Metod

Enkäter som ovan angivna personal besvarat vid baslinjemätning analyseras med Konfirmatorisk faktoranalys (CFA) och Cronbach's alpha. Trial registration: ISRCTN37251313 har rapporterats och Etisk godkännande av enkätundersökningen har erhållits av den regionala etiska kommittén Uppsala (reg. no. 2011/061).

Äldreomsorgens ledare; samspelet mellan strukturella förutsättningar, chef- ledarskap, arbetssituation och personalens hälsa: äldreomsorgens ledare

Projektledare
Maria Engström

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Bernice Skytt, Annika Strömberg

Syfte

Att beskriva chefer och medarbetares arbetsmiljö och välbefinnande inom äldreomsorgen samt samband med vårdens/omsorgens kvalitet.

Metod

Data, intervjuer och frågeformulär, har samlats in i fem kommuner med ett års mellanrum från både chefer och medarbetare samt data/SKLs mätningar vad gäller vårdkvalitet från de boende (nöjd kundindex). En doktorand arbetar med delar av materialet (redovisas separat som doktorandprojekt) och vissa delar från enkätstudierna kvarstår som ska sändas till tidskrift under 2018. Projektet har delvis finansierats med medel från AFA.

Chefers förutsättningar för ett hållbart arbetsliv

Projektledare

Magnus Lindberg

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Bernice Skytt och Annika Strömberg

Bakgrund

Forskning visar att chefers arbetssituation upplevs som stressig och fragmenterad (Kath et al. 2013; Shriey et al.2010) och att cirka en tredjedel uppger att de övervägt att sluta sin anställning. Chefens välmående och ledarskap har kopplingar till arbetsplatsens strukturella förutsättningar (Lee & Cummings, 2008). Några strukturella förutsättningar som kan inverka är antal underställda (Wallin et al. 2013), arbetsplatsens personalomsättning, frånvaro och utbildningsnivå (Morash et al. 2005) samt vilken tillgång till stöd, information, resurser och vilka möjligheter till utveckling och lärande man har i yrkesrollen (Kanter, 1993). Processer för att tydliggöra chefsuppdraget och för att minska kontrollspannet (här antalet underställda) har påbörjats inom Region Gävleborg och ambitionen är att detta på sikt ska ha inverkan på chefers och medarbetares arbetstillfredsställelse, arbetsrelaterade stress, sjukfrånvaro samt chefsomsättning. Region Gävleborg önskar att förändringsprocessen utvärderas systematiskt bland berörda förstalinjechefer och deras medarbetare, vilket föreliggande projekt ämnar göra.

Syfte

Det övergripande syftet är att generera kunskap om vilken betydelse kontrollspann och chefers förutsättningar har för ett hållbart arbetsliv.

Frågeställningar

1. Vad är av betydelse för att förstalinjechefer stannar på sina uppdrag?
2. Vad är av betydelse för att förstalinjechefer väljer att avsluta sina uppdrag?
3. Vilken arbetstillfredsställelse, arbetsrelaterade stress, sjukfrånvaro och vilken uppfattning har förstalinjers chefer om det egna chefs- och ledarskapet och hur varierar dessa egenskaper under förändringsprocessen?
4. Vilken arbetstillfredsställelse och arbetsrelaterade stress upplever medarbetarna under förändringsprocessen samt vilken sjukfrånvaro har de?

Metod

1. Undersökningsgrupp cirka 25 chefer som 2 år efter den genomförda förändringen arbetar kvar som förstalinjechef. Datainsamlingsmetod är individuella intervjuer. Analysmetod kvalitativ innehållsanalys.
2. Undersökningsgrupp 10-15 chefer som avslutat sitt uppdrag efter minst ett år efter genomförd förändring. Datainsamlingsmetod är individuella intervjuer. Analysmetod kvalitativ innehållsanalys.
3. Designen är longitudinell och korrelativ med årlig datainsamling 2019-2023 och undersökningsgruppen kommer att bestå av förstalinjechefer inom Region Gävleborg. Datainsamlingen utgörs av redan befintliga registerdata beträffande sjukfrånvaro och chefsomsättning samt med validerade etablerade enkäter
4. Designen är longitudinell med retrospektiva data från regionens register. Undersökningsgruppen utgörs av samtliga medarbetare på arbetsplatser inom regionen som funnits under 2014-2023. Registerdata beträffande sjukfrånvaro samt relevanta delskalor från mätningar med QPS-Nordic 34+ kommer att användas.

Nationellt samordnad sjukvårdsrådgivning– telefonsjuksköterskors arbetsmiljö

Projektledare

Annica Björkman

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Maria Engström

Bakgrund

1177 är befolkningens första kontakt med sjukvården. Sjuksköterskorna där arbetar i ett call-center, framför en dator med ett headset. Telefonsjuksköterskorna har beskrivit hur de upplever en konflikt mellan omvårdnadskulturen där varje patient ska få ett individuellt omhändertagande och arbetsgivarens krav på effektivitet med korta svarstider och korta samtal. För att kunna ge god och säker omvårdnad behöver sjuksköterskor återkoppling och feedback på sitt arbete, något som sker dagligen inom den traditionella vården där vårdkontakten varar längre. Inom 1177 saknas denna återkoppling helt då telefonsjuksköterskorna aldrig får följa patienten. Telefonsjuksköterskorna har ett mycket komplext och krävande arbete, under en begränsad tid ska de göra bedömningar av uppringarens vårdbehov enbart på kommunikativa strategier. Komplexiteten i uppringarens problem/behov varierar avsevärt från enklare symtom som förkylning till livsavgörande symtom som t.ex. vid stroke, sepsis och hjärtinfarkt. Arbetsmiljön inom 1177 är typiskt för call-centerkulturen då samtliga telefonsjuksköterskors samtalstid, antal samtal besvarade per timme och aktuell kö tid för inkommande samtal registreras, monitoreras och utvärderas. Idag saknas helt förståelse och kunskap om den arbetsmiljö och de strukturella förutsättningar telefonsjuksköterskorna arbetar i. Som teoretisk referensram används Karasek och Theorells modell samt Kanter's teori om strukturell empowerment. Karasek och Theorells modell beskriver hur förhållandet mellan upplevda krav och upplevd kontroll i arbetssituationen avgör om arbetet i sig leder till positiv eller negativ stress. Kanter's teori om strukturell empowerment beskriver hur strukturella faktorer inom arbetsmiljön stor påverkan på de anställdas välbefinnande och effektivitet. De strukturella faktorer som beskrivs som viktiga är; tillgång till information om verksamheten och hur arbetet ska utföras, tillgång till stöd och återkoppling relaterat till arbetets utförande, tillgång till resurser som behövs för att genomföra arbetet samt möjlighet att lära och utvecklas. Tidigare genomförda studier inom 1177 har påvisat potentiella brister inom samtliga dessa områden, dock har inte fenomenen studerats specifikt, det har snarare varit bifynd vid andra frågeställningar.

Syfte

Det övergripande syftet med föreliggande forskningsprojekt är att studera telefonsjuksköterskors (1177) arbetsmiljö och välbefinnande samt att genom en fallstudie undersöka om återkoppling av genomförda samtal kan bidra till förbättrad upplevelse av arbetsmiljö och välbefinnande.

Studien syftar till att studera samband mellan strukturella förutsättningar (organisatoriska likväl som individens skattning av strukturella förutsättningar), arbetstillfredsställelse, fysisk och psykisk hälsa, sjukskrivning samt personalomsättning. Förekomst av kontextspecifika stressorer, hämmande och främjande faktorer (individrelaterade likväl som strukturella förutsättningar i organisationen) som framkommer i studie I kommer också att ingå. Datasamling är genomförd.

Metod

Studien använder en korrelativ design. Data har samlas in från samtliga anställda telefonsjuksköterskor inom 1177 via validerade instrument tillsammans med det kontextbundna instrument som har utvecklats i tidigare studie. Därtill kommer verksamhetsspecifika mått som t.ex. antal anställda på centrat, belastning i form av antal samtal, kötid, samtalslängd mm för de samtal som hanteras vid respektive centra analyseras via multivariata analyser

Kaos, komplexitet i den psykiatriska vården

Projektledare

Martin Salzmann-Erikson

Bakgrund

Arbetslivet för personal inom psykiatrisk slutenvård med särskilt fokus på psykiatriska intensivvårdsavdelningar (PIVA) innefattar möten med patienter i akut psykisk ohälsa. I den dagliga arbetsmiljö exponeras personalen för patienternas olika uttrycksformer i den sviktande hälsan - en miljö som är oförutsägbart, komplex där inslag av motstånd, oförståelse och hot och våld kan förekomma. Sådan exponering kan dock riskera att utveckla etiska utmaningar i arbetet och riskerar att leda till ett icke professionellt bemötande vilket i sig. När arbetslivet villkoras utifrån sådana förutsättningar ställer det omfattande krav på vårdpersonalen för att bevara ett professionellt, etiskt och vårdande förhållningssätt. Att skapa stabilitet är en nödvändighet för att bidra till patienternas förbättring men också bidra till en trygg arbetsplats. I den aktuella forskningen studeras på vilket sätt och med vilka metoder som stabiliteten skapas. Inom ramen för projektet genomförs ett flertal studier med olika metoder och syften. Personalens arbetsliv är i fokus men en viss del av projektet ägnas också åt att förstå komplexiteten från patienternas perspektiv.

Syfte

Målen är bland annat att bidra till såväl teoretisk som praktisk kunskapsutveckling över arbets- och vårdmiljö i psykiatrisk öppenvård och heldygnsvård. Genom att identifiera problem, behov, hinder och möjligheter i arbetsmetoder avser projektet leda fram till betydelsefulla kunskaper som berör personalens psykosociala arbetsmiljö i deras komplexa vardag på arbetet.

Metod

Inom ramen för projektet genomförs ett flertal studier med olika metoder och syften.

Hjärt- och lungräddning på bortaplan – arbetsrelaterad stress att aktivt medverka i akutteam.

Projektledare

Martin Salzman-Erikson

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Annakarin Olsson

Bakgrund

When a person experiences a cardiac arrest in a hospital, cardiopulmonary resuscitation (CPR) is immediately initiated by the staff at hand and an emergency team is paged by activating a panic alarm. The emergency team is a support group in hospitals and it is staffed by personnel with expertise in critical care and/or anesthesia. All staff involved in the emergency team have a pager that is only activated for cardiac alarms. An emergency team consists of staff who usually work in intensive care units. Within minutes after the alarm is received, the personnel involved in the emergency team drop their regular duties, gather together and go to the place where their skills are needed for immediate assistance. Emergency teams are composed of various professions and collaborate as a team. Research within the field of emergency teams has previously been dominated by a biomedical and technical focus, with the aim of reducing mortality in those experiencing a cardiac arrest. The staff within emergency teams play a vital role. However, previous research has not considered the working conditions of emergency teams. We intend to study emergency teams located in hospitals in an effort to promote a health-promoting work life for staff. More explicitly, the aim is to identify, explore and describe obstacles to and opportunities for a good working environment for the staff that are paged in emergencies. The project will consist of four studies in which both qualitative and quantitative methods will be used. Our viewpoint is grounded in complexity science, which is used interdisciplinarily to study the underlying order in seemingly chaotic systems and is highly relevant within research in the health sector. Complexity science has previously been used to study processes in environments where there is great uncertainty and unpredictability (Coppa, 1994; Haigh, 2002; Thunborg & Salzman-Erikson, 2016) – which reflects the everyday work life of the emergency team personnel.

Syfte

In this research project, we aim to explore and describe the working environment for staff in emergency teams and also to elucidate the obstacles and opportunities that exist for the establishment of a healthy working environment and for the development of instructive tools with which to promote a healthy work life. We propose that this project is essential in order to create a health-promoting work life for the emergency teams that are to save lives in hospitals. The purposes of the studies are:

1. to explore emergency team members' experiences of the alarm process during cardiac emergencies at hospitals (Studies I and II).
2. to describe emergency team members' working environment from the perspective of a complexity science orientation (Study III).
3. to identify and elucidate obstacles and opportunities for a health promoting working environment before, during and after the alarm process for staff who are members of emergency teams in hospital environments (Study IV).
4. to assess emergency team members' work-related stress due to psychosocial factors and to verify the impact of an improvement intervention (Study V).

Chaos and complexity theory in nursing

Projektledare

Martin Salzmänn-Erikson

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Annakarin Olsson och Annica Björkman

Bakgrund

Komplexitetsteorier (KT) är en teoribildning som används tvärdisciplinärt inom bland annat sociologi, kvantfysik, ekonomi, antropologi, meteorologi, cybernetik och i strikt begränsad utsträckning även i vårdvetenskap. KT innefattar studier av komplexa system som är dynamiska och självorganiserande, ex. trafik, myrstackar, börsen, kulturer, mänskliga beteenden, organisationer (jmf. Stoehrel, 2010) och syftar till att förstå relationen mellan det enkla och det komplexa (Bar-Yam, 1997). Flera forskare uppmanar till användbarheten av KT för att studera komplexa system såsom hälso- och sjukvårdsorganisationer som är oförutsägbara arbetsmiljöer (Coppa, 1994; Haigh 2002; Mark, 1994; Ray, 1994; Walsh, 2000).

KT lyfter fram ”betydelsen av processer snarare än händelser, förhållanden snarare än identiteter och förändringar snarare än strukturer” (Thrift, 1999, s.33). Dessa processer, förhållanden och förändringar bildar en helhet vilket betraktas som större än delarna. När personal inom hälso- och sjukvården interagerar sker ständigt processer och kontinuerligt framträder nya fenomen (jmf. Stroerel, 2010). Poängen är att enskilda ageranden inte skapar framträdandet av fenomen utan just samspelet mellan agenterna. Interagerandet mellan individer utan central styrning leder fram till begreppet självorganisering vilket är ett nyckelbegrepp inom KT. I komplexiteten finns också egenskapen adaptation, dvs. att systemen anpassar sig till sin omgivning till systemets fördel – system som lär sig av sina erfarenheter. Summan av egenskaperna hos komplexa system kallas därför Komplexa Adaptiva System. Nilsson (2007) polariserade ett traditionellt synsätt mot komplexitetssynsättet. Bland annat betraktas osäkerhet eller oförutsägbarhet traditionellt sett som något negativt, där målet är att reducera och kontrollera ordningen. Till motsats betraktas oförutsägbarhet inom KT som något positivt där och innefattar möjligheter, kreativitet och innovationer. Användandet av KT implicerar nya möjligheter att vidare utforska och teoretisera arbetsmiljöer där oförutsägbarheten är den del av vårdpersonals vardag.

Syfte

The purpose of this integrative review was to identify and describe how complexity science has been incorporated in the nursing literature.

Frågeställningar

- What are the areas that regards complexity science in nursing literature and how is it applied due to relevancy for the profession?
- What characterizes the reviewed studies incorporated in the review?

Metod

Integrative review (Whittenmore & Knafl 2005). Five sequential steps: problem identification, literature search, data evaluation, data analysis, and presentation. The integrative method was considered to be appropriate for this study due to the researcher's ability to include and combine different study designs and approaches among the included studies.

Restraint and seclusion in the healthcare sector

Projektledare

Martin Salzmänn-Erikson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Annakarin Olsson

Bakgrund

The working life of the staff that cares for patients with different kinds of cognitive impairments in health care is both demanding and complex. The daily work environment of the staff includes encounters with people who have limited resources to express their problems and needs throughout the language. Persons with cognitive impairments instead use other forms of expression that can often be difficult to interpret for staffs that are caregivers. The purpose for using restraints however differs between the different contexts and what kinds of restraints being used are varying. Recently published research by Kalula & Petros (2016) showed that the healthcare personnel have poor education, knowledge and training about restraints. Less than 15% of the nurses reported having received training and 36% of the doctors reported having received some guidance on the use of restraints. Only a minority of nurses and doctors knew of a hospital policy on restraint use. Documentation on the prescription and indication for the use of restraint was also poor. A systematic review by Goethals et al (2012) showed that the nurse's decision-making process for using physical restraints has shown to be an act of balancing ethical values and the value of safety. This project's targets to elaborate on various aspects of restraints in healthcare. In order to examine the attitudes of the caregivers to physical constraints, one needs to be reliable and validated assessment tool. Perceptions of Restraint Use Questionnaire (PRUQ) has been developed to investigate the importance of caregivers attributing the use of physical limitation measures in the daily care of elderly people with cognitive impairments reduction. PRUQ uses a 5-degree Likert scale as response options and questions also includes "reasons for" and "attitudes toward" physical constraints. Face and surface-validity has been investigated using 5 specialists in geriatric care, coefficient alpha is calculated at .80. The purpose is to validate and reliability tests for Swedish conditions, questionnaire PRUQ, which measures attitudes to using physical constraints such as a measure in his work.

Syfte

Study 1: to map themes of discussion about seclusion and restraints in healthcare as expressed in motifs posted on web-based platforms. Study 2: to examine user behavior of those who use Twitter to communicate and discuss coercion and restraints within health care. Study 3: to translate the Perceptions of Restraint Use Questionnaire (PRUQ) into Swedish and to evaluate the reliability of the Swedish version compared with the reliability of the PRUQ frågeformuläret PRUQ, which measures attitudes to using physical constraints such as a measure at work. Study 4: to explore experiences and attitudes to use physical constraints as a measure at work.

Metod

Study 1: A qualitative approach with an archival and cross-sectional observational study design. Study 2: In this mixed-method study, Twitter data will be analyzed both qualitatively and quantitatively. Study 3: Fifty caregivers will be asked to participate for inter- and intra-rate testing of instrument and obtain a reliable statistical measure of reliability using two-way ANOVA analysis. Study 4: Qualitative interviews, with about 15-20 staff analyzed with content analysis.

Telefonrådgivande sjuksköterskors komplexa arbetsliv i relation till individer med psykisk ohälsa

Projektledare

Martin Salzman-Erikson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Annica Björkman

Bakgrund

Vårdguidens telefonrådgivning 1177 är en nationell tjänst som bemannas av sjuksköterskor och syftar till att öka invånarnas tillgänglighet till vården och ska dessutom vara den första kontakten med sjukvården och utgör ett komplement till vårdcentralerna. Uppdraget är att erbjuda både kvalitetssäkrad och användarvänlig information samt tjänster som underlättar och ger vägledning för den egna och närståendes kontakter med vården. Dessutom har regeringen proklamerat att personer med psykisk ohälsa ska ha samma tillgång till en jämlik, kunskapsbaserad, säker och tillgänglig vård och omsorg av god kvalitet som personer med kroppslig ohälsa. Psykisk ohälsa är ett samlingsbegrepp som inkluderar allt från lindriga besvär av oro och nedstämdhet till mer allvarigare psykiska sjukdomar som schizofreni och depression. Rapporter pekar på en negativ trend där den psykiska ohälsan bland befolkningen ökar i allt större grad, framför allt hos barn och ungdomar och bland äldre. Den negativa samhällsutvecklingen kräver såväl förebyggande åtgärder för att stagnera en fortsatt negativ trend men samtidigt behövs stabila samhällsresurser som kan bistå och stödja människor med psykisk ohälsa som söker vård för sin problematik. Studier har också visat att sjuksköterskor har en negativ inställning till psykisk ohälsa som bygger på fördomar och leder till stigmatisering. I tidigare studier inom detta projekt där sjuksköterskor vid 1177 intervjuats om deras erfarenheter att ta emot samtal med personer som ringer pga psykisk ohälsa framkom det att samtalen är tidskrävande och att verksamheten inte har tillräckliga resurser. Tillika har en annan studie visat att sjuksköterskor har en bristande tillit till sin egen kompetens när det gäller att möta människor med psykisk ohälsa.

Syfte

Det övergripande syftet med föreliggande forskningsprojektet är att förbättra sjuksköterskornas kunskaper om psykisk ohälsa, främja ett hälsofrämjande arbetsliv samtidigt förbättra rådgivningen för människor med psykisk ohälsa och få tillgång till vård på lika villkor. Vi avser bland annat att utveckla ett utbildningsprogram och mäta effekterna av det. Syftet är att därmed också att göra sjuksköterskorna mer förberedda på att hantera samtal från uppringare med psykisk hälsa genom ökad kompetens och i en förlängning öka möjligheterna att skapa ett hälsofrämjande arbetsliv.

Metod

Delstudie A: Kvalitativ intervjustudie;

Delstudie B: Nätnografisk observationsstudie;

Delstudie C: Kvantitativ Delphi-studie;

Delstudie D: Fokusgruppstudie;

Delstudie E: pretest-posttest;

Delstudie F: Cross-sectional study design.

Doktorandprojekt: Första linjens chefers och vårdpersonals uppfattningar om vad som kännetecknar en god arbetsmiljö inom akutsjukvård

Doktorand

Karin Lundin

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Bernice Skytt, Biträdande handledare: Maria Engström, Annika Strömberg, Marit Silén

Bakgrund

Arbetsituationen inom vården beskrivs som stressig och pressad, ett arbetsmiljöproblem som kan påverka chefer och vårdpersonal både psykiskt och fysiskt. Arbetsituationen leder i vissa fall till sjukskrivningar, att personal inte orkar med att arbeta heltid eller att de slutar. Detta får konsekvenser såväl för den enskilde, enheten där personen är anställd samt hälso- och sjukvården i stort. Det är därför av vikt att identifiera och sprida kunskap om faktorer som chefer för vårdenheter och deras medarbetare uppfattar är av vikt för att situationen på arbetsplatsen skall uppfattas som god.

Syfte

Det övergripande syftet är att inom svensk akutsjukvård studera medarbetarnas och första linje chefernas strukturella förutsättningar i arbetet samt deras välbefinnande och effektivitet.

Frågeställningar

Hur beskriver medarbetare och chefer medarbetarnas strukturella förutsättningar och hur agerar första linje chefer vid enheter där medarbetarna skattat sina tillgångar till strukturella förutsättningar som goda? Vilka samband finns mellan medarbetarnas skattningar av chef- och ledarskapet, medarbetarnas strukturella förutsättningar, välbefinnande och effektivitet? Hur skattar första linje chefer strukturella förutsättningar samt hur beskriver och reflekterar de över vilka möjligheter och begränsningar dessa förutsättningar har för deras arbete, välbefinnande och effektivitet? Vilka strukturella förutsättningar anser verksamhetschefer ha betydelse för första linje chefers arbete, välbefinnande och effektivitet?

Metod

Delstudie I: Mixed method. Enkät-, Observations- och intervjustudie med deskriptiv och jämförande design. *Datainsamlingsmetod:* Enkät sammansatt av validerade instrument som mäter förutsättningar, välbefinnande och effektivitet besvarades hösten 2016 av 331 medarbetare (sjuksköterskor och undersköterskor) vid 35 enheter. Intervjuer med chefen samt 1-3 medarbetare och observationer av chefens arbete genomfördes hösten 2017 vid 5 enheter där medarbetarna i enkätundersökningen skattat högt gällande tillgången på strukturella förutsättningar. *Dataanalys:* Data från enkätstudien bearbetas med beskrivande och jämförande statistik. Observationsanteckningar och intervjuer analyseras med kvalitativ innehållsanalys. **Delstudie II:** Enkätstudie med korrelativ design. *Datainsamlingsmetod:* Data från enkäterna som samlats in i delstudie I. *Dataanalys:* Insamlad data bearbetas med regressionsanalys. **Delstudie III:** Deskriptiv design med kvalitativ och kvantitativ ansats. *Datainsamlingsmetod:* Telefonintervjuer med första linje chefer (n.35) vid de enheter som ingått i enkätundersökningen från delstudie I. Data från enkätundersökningen i delstudie I. *Dataanalys:* Intervjuerna analyseras med kvalitativ innehållsanalys, data från enkäterna bearbetas med beskrivande statistik. **Delstudie IV** Deskriptiv design med kvalitativ ansats. *Datainsamlingsmetod:* Intervjuer med verksamhetscheferna vid de enheter som ingått i enkätundersökningen. *Dataanalys:* Intervjuerna analyseras med kvalitativ innehållsanalys

Doktorandprojekt: Hälsofrämjande ledarskap för socialsekreterare som arbetar med utredningar av barn-och unga; innebörd, villkor och förutsättningar

Doktorand

Amanda Norrgård

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Pia Tham, biträdande handledare: Annika Strömberg och Sven Svensson

Bakgrund

Socialsekreterare som arbetar med utredningar av barn-och unga är en utsatt yrkesgrupp med problematiska arbetsvillkor (ex forskning av Pia Tham, docent socialt arbete, AHA). Sådan problematik kan påverka socialsekreterarnas psykiska hälsa negativt och även kvaliteten i arbetet de utför. Ledarskapet är en viktig förutsättning för goda arbetsvillkor på en arbetsplats, och ledarskapet kan därigenom verka hälsofrämjande. Dock är forskningen kring hälsofrämjande ledarskap begränsad. För att kunna skapa förståelse om-och utveckla ett hälsofrämjande ledarskap inom arbetsorganisationer i socialt arbete behövs följaktligen mer forskning som berör dess innebörd, villkor och förutsättningar.

Syfte

Det övergripande syftet är att undersöka innebörden av ett hälsofrämjande ledarskap för socialsekreterare som arbetar med utredningar av barn-och unga, samt undersöka villkor och förutsättningar för ett sådant ledarskap.

Frågeställningar

I Undersöka hur socialsekreterare som år 2003, 2014 och 2018 arbetade med utredningar av barn-och unga beskriver den närmaste arbetsledarens ledarskap utifrån de hälsofrämjande ledarskapsaspekterna; stödjande- uppmuntrande- rättvist ledarskap, samt undersöka om beskrivningarna förändrats över tid. II Undersöka samband mellan olika organisatoriska förhållanden och hur socialsekreterare som år 2003, 2014 och 2018, arbetade med utredningar av barn-och unga beskriver sin närmaste arbetsledares ledarskap utifrån de hälsofrämjande ledarskapsaspekterna; stödjande, uppmuntrande, rättvist ledarskap. III Undersöka hur arbetsgrupper där de hälsofrämjande ledarskapsaspekterna; stödjande, uppmuntrande, och rättvist ledarskap skattats högt av socialsekreterarna, reflekterar kring innebörden av dessa aspekter, samt studera om ytterligare hälsofrämjande ledarskapsaspekter lyfts fram. IV Undersöka hur arbetsledare för arbetsgrupper där de hälsofrämjande ledarskapsaspekterna; stödjande, uppmuntrande, och rättvist ledarskap skattats högt av socialsekreterarna, själva reflekterar kring innebörden av dessa aspekter, samt studera om ytterligare hälsofrämjande ledarskapsaspekter lyfts fram.

Metod

I-och II Baseras på insamlat datamaterial (av Pia Tham) med mätinstrumentet QPS Nordic på samma på samma arbetsplatser; 2003 n= 309, 2014 n =349 och 2018, n= cirka 420, sammanställning ej klar. I mätinstrumentet ingår tre aspekter av ledarskap; stödjande, rättvist- och uppmuntrande ledarskap som blir huvudfokus. I: Deskriptiv jämförelse, förmodligen chi-2 eller t-test. II Sambandsanalys, förmodligen regressionsanalys. III Gruppintervjuer med arbetsgrupper som skattar ledarskapsaspekterna högre än genomsnittet vid mätillfället 2018. Förmodligen innehållsanalys. IV Enskilda intervjuer med arbetsledarna för de berörda arbetsgrupperna från delstudie III. Förmodligen innehållsanalys.

Ansökan till Etikprövningsnämnden i Uppsala ska göras.

Doktorandprojekt: Första-linjens chefers och deras medarbetares arbetsmiljö i äldreomsorgen – med utgångspunkt i empowerment

Doktorand

Heidi Hagerman

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Maria Engström, biträdande handledare: Bernice Skytt

Bakgrund

Den svenska äldreomsorgen blir allt mer ansträngande att arbeta inom. Stora organisatoriska förändringar har lett till att arbetet upplevs som oroligt och stressfullt. Den administrativa rollen har ökat och första-linjens chefers möjligheter att delta i det dagliga arbetet har minskat. För att klara av de allt högre krav som ställs är det viktigt att cheferna känner att de har goda strukturella förutsättningar (empowerment), handlingsutrymme och känner att de har kontroll över sitt arbete.

Syfte

Det övergripande syftet i avhandlingen är att studera första-linjens chefers och deras medarbetares arbetsmiljö i äldreomsorgen – ur ett empowerment perspektiv

Frågeställningar

Studie 1 Att beskriva manliga första-linjens chefers upplevelser av sin arbetssituation i äldreomsorgen.

Studie 2 Att beskriva kvinnliga första-linjens chefers upplevelser av sin arbetssituation i äldreomsorgen.

Studie 3 Att studera samband mellan chefers uppfattning om strukturell- och psykologisk empowerment och stress symptom och sin egen chef- och ledarskapsförmåga. Även att undersöka om antalet underställda påverkar chefernas och personalens skattningar av nämnda variabler.

Studie 4 Att studera samband mellan chefernas uppfattning om strukturell- och psykologisk empowerment och personalens skattningar av strukturell empowerment och deras skattningar av sin chefs chef-och ledarskapsförmåga.

Metod

Studie 1 och 2 är kvalitativa intervjustudier som använt sig av en deskriptiv design. 14 manliga och 14 kvinnliga första-linjens chefer intervjuades under 2010-2012 och innehållet analyserades med kvalitativ innehållsanalys.

Studie 3 och 4 är longitudinella, korrelerande och multi-nivå (4) studier. 78 chefer och 1398 medarbetare deltog vid första datainsamlingstillfället och 56 chefer och 769 medarbetare deltog vid andra datainsamlingstillfället, ett år senare. Data samlades in med enkäter och analyserades med multivariata analyser (3&4) och multi-nivå modellering (4).

Doktorandprojekt: Smittspridning på arbetsplatsen ett arbetsmiljöproblem i vården

Doktorand

Lisa Arvidsson

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Bernice Skytt, Biträdande handledare: Magnus Lindberg, Maria Lindberg

Bakgrund

Omkring en av tio patienter i svensk slutenvård drabbas av vårdrelaterade infektioner. Det leder till lidande och i värsta fall dödsfall hos de som drabbas samtidigt som det inverkar på personalens arbetsmiljö. Antalet överbeläggningar på svenska sjukhus ökar samtidigt som verksamheter vittnar om att de har svårt att rekrytera vårdpersonal. Tidigare forskning som gjorts i forskargruppen har visat att vårdpersonal tenderar att göra avsteg från hygienrutiner när de blir avbrutna i sina arbetsuppgifter. För att möjliggöra främjandet av en god arbetsmiljö för personalen där en patientsäker vård kan bedrivas är det viktigt att studera området.

Syfte

Det övergripande syftet är att skapa ökad kunskap om vilken betydelse vårdpersonals arbetsvillkor har för förekomst av riskbeteende för smittspridning i vårdarbete.

Frågeställningar

- Vilken betydelse har arbetsförhållanden (så som personalbemanning, vårdtyngd och belägningsgrad) för förekomst av vårdpersonals riskbeteenden vilka kan medföra att smitta sprids i vårdarbete?
- Vilka samband finns mellan vårdpersonals tilltro till att bedriva aseptiskt omvårdnadsarbete, strukturella förutsättningar, psykologisk empowerment, psykosocial arbetsmiljö samt självskattad arbetsrelaterad stress?
- Leder en intervention till mindre självskattad arbetsrelaterad stress, förbättrad tilltro att bedriva aseptiskt omvårdnadsarbete samt reducerad risk att smitta sprids i vårdarbete?
- Vad har vårdpersonal för reflektioner kring interventionen och interventionens resultat relaterat till strukturella förutsättningar, arbetsförhållanden så som personalbemanning, vårdtyngd, belägningsgrad samt psykosocial arbetsmiljö?

Metod

I delstudie 1 kommer sjuksköterskor och undersköterskor att observeras och intervjuas. Deras vårdenhetschefer intervjuas gällande information om avdelningen. Analysmetod är kvalitativ innehållsanalys samt analytisk statistik. I delstudie 2 kommer sjuksköterskor och undersköterskor (n=1000) tillfrågas om deltagande i en enkätstudie. Vårdenhetschefer vid de avdelningar som randomiserats fram kommer intervjuas via telefon om frågor som rör avdelningen. Data kommer bearbetas och presenteras med beskrivande och analytisk statistik. Delstudie 3 är en kvasiexperimentell studie där interventionens aktiva komponenter baseras på resultat från de första delstudierna. Undersökningsgruppen är vårdpersonal vid två interventions- samt två kontrollavdelningar. Analysmetod är kvalitativ innehållsanalys samt beskrivande och jämförande statistik. I delstudie 4 intervjuas ca 20 deltagare från interventionsavdelningarna. De semistrukturerade intervjuerna analyseras med kvalitativ innehållsanalys. Etikansökan för delstudie 1 och 2 är inskickad till Uppsala november 2018. Etikprövning för delstudie 3 och 4 kommer ske under våren 2019.

Doktorandprojekt: Förankringseffekter vid åldersbedömningar

Doktorand

Linda Langeborg

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Mårten Eriksson

Bakgrund

Mitt avhandlingsarbete handlar om förankringseffekter (det faktum att numeriska bedömningar assimileras mot en given jämförelsepunkt) inom framförallt åldersbedömningar. Faktorer som påverkar bedömningar systematiskt på det vis som förankringseffekter gör är relevanta i både teoretiska och tillämpade sammanhang. Till exempel ligger åldersbedömningar till grund för både beskrivningar och efterlysningar av gärningspersoner och är dessutom viktiga när det gäller lagstadgade åldersgränser för alkoholköp, vilket gör det viktigt att veta under vilka förutsättningar som förankringseffekter uppstår och påverkar dessa bedömningar. I mitt avhandlingsarbete undersöker jag faktorer (t.ex. grupptillhörighet, upplevd likhet och trovärdighet) som påverkar i vilka lägen som förankringseffekter uppstår, vilket även ger kunskap om förankringseffektens påverkan på bedömningar i en mer generell bemärkelse. Framförallt undersöker jag den s.k. egenförankringseffekten, d.v.s. en systematisk assimilation av bedömarnas skattningar mot deras egna karaktäristika, och i vilka situationer denna assimilation är mer eller mindre stark. Grupptillhörighet är en relevant aspekt som påverkar, där assimilationen mot egna karaktäristika generellt tycks vara starkare för ingrupsbedömningar än för utgrupsbedömningar.

Syfte

Att undersöka faktorer som påverkar förankringseffekter inom bedömningar av framförallt ålder.

Frågeställningar

- Uppstår klassiska förankringseffekter mot en given förankringspunkt även för åldersbedömningar?
- Påverkas åldersbedömningar av extrema/orimliga förankringspunkter
- Vilka faktorer påverkar styrkan på egenförankringseffekten?
- Är egenförankringseffekten starkare vid inomkönsbedömningar (d.v.s. när män skattar ålder, vikt och längd på andra män eller kvinnor skattar andra kvinnor)?

Metod

Data har samlats in huvudsakligen genom experimentell metod där deltagarna har fått sitta i ett enskilt rum och skatta ålder, vikt och längd i olika tester på en laptop.

Doktorandprojekt: Kamratlärande i verksamhetsförlagd utbildning och i introduktionsprogram: sjuksköterskestudenters och sjuksköterskors perspektiv

Doktorand
Ylva Pålsson

Huvudhandledare, biträdande handledare
Huvudhandledare: Gunilla Mårtensson, biträdande handledare: Maria Engström

Bakgrund

Avhandlingen handlar om kamratlärande (peer learning) där studenter respektive sjuksköterskor på samma nivå stödjer varandra i lärandet för att utveckla såväl yrkesrelaterad kompetens som samarbetskompetens.

Syfte

Avhandlingens övergripande syfte är att studera kamratlärande under utbildning och i introduktionsprogram, som en metod att underlätta sjuksköterskestudenters och nyutexaminerade sjuksköterskors väg in i arbetslivet.

Frågeställningar

Delstudie I: Hypotes: Sjuksköterskestudenter som under verksamhetsförlagd utbildning (VFU) ges möjlighet att lära med en jämlike skattar högre; förmåga till kritiskt tänkande, samarbetsförmåga, lärande och utveckling, tillfredsställelse med given vård, tilltro till att klara av yrket, psykologisk empowerment samt tillgång till strukturell empowerment jämfört med en jämförelsegrupp som handleds traditionellt.

Delstudie II: Att beskriva genomförbarheten av en peer learning intervention på nyutexaminerade sjuksköterskor. Genomförbarhet testades beträffande samstämmighet mellan den teoretiska beskrivningen av peer learning och empiriska fynd i det nya kontextet samt följsamhet och acceptans till interventionen. Vidare testades också ett frågeformulär som är tänkt att användas i framtida fullskalig studie.

Delstudie III: Att beskriva interaktionen mellan sjuksköterskestudenter som använder peer learning under den verksamhetsförlagda utbildningen, hur de stödjer varandra att lösa dagens arbete samt svårigheter de möter.

Delstudie IV: Hypotes: Nyutexaminerade sjuksköterskor som under introduktionen ges möjlighet att lära sig professionen med en jämlike skattar högre; tilltro att klara yrket, lärande och utveckling, psykologisk empowerment, välbefinnande, arbetstillfredsställelse och tillfredsställelse med given vård samt skattar lägre nivå av krav på arbetet och stressymptom jämfört med nyutexaminerade i en kontrollgrupp som introduceras traditionellt.

Metod

Delstudie I: Kvasiexperimentell studie med interventions- och jämförelsegrupp. – 87 stycken sjuksköterske-studenter, enkät med 7 områden se hypotes

Delstudie II: Kvasiexperimentell studie med interventionsgrupp som följdes över tid. – 10 stycken nyutexaminerade sjuksköterskor, intervjuer, enkät, checklista för genomförbarhet samt dagbok

Delstudie III: Deskriptiv observationsstudie. – 8 par (16 stycken) sjuksköterskestudenter, observation av parets samarbete

Doktorandprojekt: Estimation of speaker age

Doktorand

Sara Skoog Waller

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Mårten Eriksson

Bakgrund

Cognitive hearing science mainly studies how cognitive factors contribute to speech comprehension, but cognitive factors also partake in speech processing to infer non-linguistic information from speech signals, such as the intentions of the talker and the speaker's age. In forensic contexts incorrect assessments of the age of unknown perpetrators can influence profiling and lead investigations astray. It is therefore important to establish accuracy rates and determine how accuracy and biases in age estimation are affected by and related to measurable factors. There are many situations in which voice is the most distinct and reliable cue to personal characteristics and identity, for example in telephone conversations, in poor visual conditions or when the face of a target is covered – conditions that are frequently found in forensic situations. Still, research on earwitness testimony is limited (but see Yarmey e.g., 1996, 2001, 2004, for exceptions) and more investigation could provide a basis for evaluation of earwitness descriptions such as age estimations. Moreover, available results from studies on estimation of speaker age are hard to compare due to inconsistencies in methodological approaches and study designs. Knowledge about how listener's ability to estimate age depend on situational, personal and vocal factors is of value in forensic, social and commercial contexts.

Syfte

One purpose of the project is to investigate the relationship between specific vocal parameters, speech material and estimation of speaker age. A second purpose is to examine the influence of various speaker and listener factors on accuracy and biases in estimation of speaker age.

Frågeställningar

- How does speech rate and fundamental frequency affect estimations of speaker age?
- Is the effect of speech rate dependent on speech material?
- How does the speech material affect accuracy and confidence in estimates of speaker age?
- How strong is the correlation between accuracy and confidence?
- Is vocal age disguise effective, and what strategies do speakers use when trying to achieve vocal age disguise?

Metod

The data was collected in experiments in which participants listened to 30-40 speech samples from men and women in different age groups. The participant's task was to estimate the age of the speakers and to rate how confident they were that the answers were correct. Data was analysed using repeated measures ANOVA, analysis of regression and correlations.

Doktorandprojekt: Strukturella och organisatoriska faktorer betydelse för socialsekreterarnas självskattade arbetsrelaterade och generella hälsa

Doktorand
Karin Stevie

Huvudhandledare, biträdande handledare
Huvudhandledare: Pia Tham

Bakgrund

Forskning indikerar en hög arbetsrelaterad stress inom välfärdssektorn, där socialsekreterare inom den sociala barnvården rapporterar såväl högre arbetsbelastning som högre krav än andra välfärdsarbetare. Påfrestningar i form av höga krav och bristande resurser och svårigheter att rekrytera så väl som behålla personal har sedan länge rapporterats internationellt och på senare år även i Sverige.

Syfte

Det övergripande syftet är att undersöka strukturella och organisatoriska faktorer betydelse för socialsekreterarnas självskattade arbetsrelaterade och generella hälsa, med fokus på vad som utmärker friska arbetsplatser.

Frågeställningar

- 1) strukturella faktorer samvariation med socialsekreterarnas självskattade hälsa
- 2) organisatoriska faktorer samvariation med socialsekreterarnas självskattade hälsa
- 3) Att undersöka hur arbetsgrupper som särskilt utmärker sig vad gäller självskattad hälsa beskriver sin arbetssituation, med fokus på:
 - a) arbetsvillkor
 - b) det praktiska sociala arbetet med klienter

Metod

En enkät baserad på mätinstrumentet QPS Nordic samlades in år 2003 (n=309, 97% svarsfrekvens) samt 2014 (n= 349, 81% svarsfrekvens). Deltagare i studien är socialsekreterare från hälften av kranskommunerna i Stockholms län samt hälften av stadsdelarna i Stockholms stad. I enkäten ingår även mått på hälsa (GHQ 12, emotionell utmattning ur MBI, fysiska symtom samt allmänt hälsotillstånd (GSRH). Kvalitativa intervjuer genomförs med arbetsgrupper som visat sig skatta sin hälsa högre än medelvärdet för samtliga.

Publicerad av:
Gävle University Press
Högskolan i Gävle

**HÖGSKOLAN
I GÄVLE**

Postadress: 801 76 Gävle, Sweden

Besöksadress: Kungsbäcksvägen 47

Telefon: 026 64 85 00

www.hig.se